13ο Διεθνές Συνέδριο Πολιτισμού & Τουρισμού

YPERIA 2015

13th International Convention for Culture & Tourism

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
PROCEEDINGS

Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Θολαρίων Αμοργού - Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos
Αμοργός, Δεκέμβριος 2015 - Amorgos, December 2015

13ο Διεθνές Συνέδριο Πολιτισμού & Τουρισμού

YPERIA 2015

13th International Convention for Culture & Tourism

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
PROCEEDINGS

Διοργάνωση: Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Θολαρίων Αμοργού
Organization: Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos

Πρόεδρος Πολιτιστικού Συλλόγου Γυναικών Θολαρίων Αμοργού:
Ειρήνη Γιαννακοπούλου
Οργανωτική Επιτροπή Yperia 2015:
Alix Cluet
Σεμέλη Δρυμωνίτη
Οργανωτική Επιτροπή 6ου Διεθνούς Φεστιβάλ Τουριστικών Ταινιών Μικρού Μήκους Αμοργού:
Μελίνα Ζαρκάδη

President of Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos:
Irene Giannakopoulos
Yperia 2015 Organizing Committee:
Alix Cluet
Semeli Drymonitis
6th International Short Tourism Film Festival of Amorgos Organizing Committee:
Melina Zarkadi

Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Θολαρίων Αμοργού - Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos
Αμοργός, Δεκέμβριος 2015 - Amorgos, December 2015

CONTENTS

Project 6-7
Introducing Amorgos 6-7

Opening Speeches

Irene Giannakopoulos
President of the Women's Cultural Association of Tholaria Amorgos.....8-11
Nikolaos Fostieris
Mayor of Amorgos.....10-11
Georgios Leontaritis
Vice-President of Cyclades, Region of South Aegean.....12-13
Ioulia Kouremenou
Head of Public Relations, Greek National Tourism Organization 14-15
John Driedonks
President of the jury of the 6th International Short Tourism Film Festival of Amorgos.....14-15

Conferences

Sotirios Dimos - Founding member of the Social Enterprise "Paths of Greece"
"Hiking the Amorgian Trail Network: benefits of the most inexpensive investment in tourism" 16-19
Ivor Ambrose - Co-founder and Managing Director of the European Network for Accessible Tourism (ENAT)
"Accessible tourism for all".....18-27
Dimitra Kavvada - Legal Plenipotentiary at the Legal Council of State – (Ministry of Environment & Energy)
"Natura 2000 Site areas: Legislative framework and case- law".....28-37
Theodora Petanidou - Professor of Biogeography and Ecology, University of the Aegean
"Terraces for farming: an indispensable element of the Aegean island landscape" 38-45
Giovanni Perotti - Architect
"Chozoviotissa Monastery of Amorgos, in process of inclusion in UNESCO's World Heritage List".....46-49
Georgia Zouni - Lecturer of Tourism Marketing, University of Piraeus
"Medical tourism: marketing and prospects of an internationally developing special form of tourism".....48-53
Lonais Jaillais - European Mountain Leader, Watersports & Nature Guide
"Velanidia Foundation. Learn from the past to create prospects for the future to foster the ecosystem of the island".....54-57
Charitina Papatolia - Region of South Aegean
"Aegean Cuisine".....56-57
Vassili Loumos - Professor, School of Electronic and Computer Engineering, National Technical University of Athens
"Optimal Services for the Mobile Tourist".....58-61
Katerina Papamichail - Architect, expert in universal design, European Network for Accessible Tourism (ENAT)
"Universal design for tourism infrastructure".....62-69

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έργο 6-7
Σας συστήνουμε την Αμοργό.....6-7

Ομιλίες Έναρξης

Ειρήνη Γιαννακοπούλου
Πρόεδρος Εξωραϊστικού Πολιτιστικού Συλλόγου Γυναικών Θολαρίων Αιγιάλης Αμοργού.....8-11
Νικόλαος Φωστιέρης
Δήμαρχος Αμοργού.....10-11
Γεώργιος Λεονταρίτης
Αντιπεριφερειάρχης Κυκλάδων, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....12-13
Ιουλία Κουρεμένου
Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού.....14-15
John Driedonks
Πρόεδρος της κριτικής επιτροπής του 6ου Διεθνούς Φεστιβάλ Τουριστικών Ταινιών Μικρού Μήκους Αμοργού.....14-15

Ομιλίες

Σωτήριος Δήμος - Ιδρυτικό στέλεχος της Συνεταιριστικής Επιχείρησης «Μονοπάτια της Ελλάδας»
"Δίκτυο πεζοπορίας Αμοργού: τα οφέλη της πιο οικονομικής επένδυσης στον τομέα του τουρισμού".....16-19
Ivor Ambrose -Διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)
"Προσβάσιμος τουρισμός για όλους.....18-27
Δήμητρα Καββαδά - Δικ. Πληρεξούσια Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας)
"Δίκτυο Περιοχών Natura 2000: Νομοθετικό πλαίσιο και νομολογία".....28-37
Θεοδώρα Πετανίδου - Καθηγήτρια Βιογεωγραφίας και Οικολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
"Αναβαθμίδες για καλλιέργεια: αναπόσπαστο στοιχείο του νησιωτικού τοπίου του Αιγαίου".....38-45
Giovanni Perotti - Αρχιτέκτονας
"Ιερά Μονή Παναγίας Χοζοβιώτισσας Αμοργού, στη διαδικασία ένταξης στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO".....46-49
Γεωργία Ζούνη - Διδάσκουσα Τουριστικού Μάρκετινγκ, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
"Ιατρικός Τουρισμός: μάρκετινγκ και διεθνείς προοπτικές ανάπτυξης μιας ειδικής μορφής τουρισμού".....48-53
Lonais Jaillais - Ευρωπαϊκός Συνοδός Βουνού, Εκπαιδευτής Θαλασσίων Αθλημάτων και Οδηγός Φύσης
"Ίδρυμα Βελανιδιά. Εμπνεόμενοι από το παρελθόν, δημιουργούμε προοπτικές για την προστασία και αναβάθμιση του οικοσυστήματος του νησιού".....54-57
Χαριτίνα Παπατόλια - Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
"Aegean Cuisine - Η Κουζίνα του Αιγαίου".....56-57
Βασίλης Λούμος - Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
"Βέλτιστες υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών για τουρίστες".....58-61
Κατερίνα Παπαμιχαήλ- Αρχιτέκτονας, ειδική σε θέματα καθολικού σχεδιασμού, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)
"Σχεδιασμός για όλους στις τουριστικές υποδομές".....62-69

PROJECT

The YPERIA International Convention on Culture and Tourism has been created to allow an active exchange on culture promotion.
Journalists, tourism professionals, producers and distinguished people from around the world are invited to take part and contribute to the promotion of the event through newspaper or magazine articles, films or documentaries as well as through advertisements of the island of Amorgos and the works presented during the Convention.

INTRODUCING AMORGOS

The YPERIA International Convention aims to promote Amorgos as an island full of richness that manages to keep its traditions, customs and culture alive.
Most of the time people just visit the island because of the “Big Blue”. They are captivated by its beauty but often fail to find out more about its character that add variety and vitality to the island.
Even during the last years, after power supply came in and roads were constructed as well as boat traffic and tourism increased, Amorgos Island has still maintained its traditional way of life.
Amorgian people keep on cultivating the land, producing their own products, listening to the nature and living in the rhythms of local festivities and religious celebrations.

Through the YPERIA Convention we wish to introduce this side of the island to our guest so that he/she walks the ancient hiking paths, visits the historical monuments, collects the famous aromatic herbs from the mountains, visits the distillery laboratory, enjoys local products, finds local recipes and attends traditional festivities.

ΕΡΓΟ

Το Διεθνές Συνέδριο για τον Πολιτισμό και τον Τουρισμό, ΥΠΕΡΙΑ, δημιουργήθηκε με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων σχετικά με την προβολή του πολιτισμού.
Δημοσιογράφοι, επαγγελματίες του τουρισμού, παραγωγοί και διακεκριμένα πρόσωπα από όλο τον κόσμο βρίσκονται ανάμεσα στους προσκεκλημένους της εκδήλωσης οι οποίοι συμβάλλουν στην προώθησή της μέσω άρθρων σε εφημερίδες ή περιοδικά, ταινιών ή ντοκιμαντέρ καθώς και διαφημίσεων της Αμοργού και των εργασιών που παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου.

ΣΑΣ ΣΥΣΤΗΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΑΜΟΡΓΟ

Το Διεθνές Συνέδριο ΥΠΕΡΙΑ στοχεύει στην προώθηση της Αμοργού ως νησιού γεμάτου πλούτο που καταφέρνει να κρατάει ζωντανές τις παραδόσεις, τα έθιμα και τον πολιτισμό του.
Όσοι επισκέπτονται το νησί του Απέραντου Γαλάζιου, όπως είναι παγκοσμίως γνωστό, τις περισσότερες φορές μαγεύονται από την ομορφιά του και παραλείπουν να γνωρίσουν καλύτερα όσα δίνουν ψυχή και ζωή στον τόπο.
Ακόμη και τα τελευταία χρόνια, με την εμφάνιση του ηλεκτρισμού, την κατασκευή οδικού δικτύου, την αύξηση της κυκλοφορίας σκαφών και του τουρισμού, η Αμοργός συνεχίζει να διατηρεί τον παραδοσιακό τρόπο ζωής. Οι Αμοργιανοί εξακολουθούν να καλλιεργούν τη γη, να παράγουν τα δικά τους προϊόντα, να ακούνε τη φύση και να ζουν στον ρυθμό των τοπικών εκδηλώσεων και των θρησκευτικών εορτασμών.

Μέσω του Συνεδρίου ΥΠΕΡΙΑ επιθυμούμε να γνωρίσουμε στον καλεσμένο μας αυτή την όψη του νησιού: να περπατήσει στα αρχαία πεζοπορικά μονοπάτια, να επισκεφθεί τα ιστορικά μνημεία, να μαζέψει τα φημισμένα αρωματικά βότανα από τα βουνά, να επισκεφθεί το αποστακτήριο, να δοκιμάσει τα τοπικά προϊόντα, να μάθει τοπικές συνταγές και να παρευρεθεί στους παραδοσιακούς εορτασμούς.

Irene Giannakopoulos - President of the Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos

Good evening everyone and on behalf of the Women's Cultural Association of Tholaria and Aegialis Hotel & Spa, welcome to this 13th International Convention on Sustainable Tourism, Preservation & Protection of the Environment and cultural heritage – Yperia 2015.

For the 13th consecutive year, it is our pleasure to welcome you all! Professionals related to the fields of tourism and culture, as well as the general public. We aim to a fruitful exchange of ideas and discussion on current trends in the tourism industry and cultural heritage management.

The International Convention YPERIA was founded in 2003, the year before the Athens Olympic Games, in order to inform the public on the cultural background, the artistic and naturalistic interest of the island of Amorgos and Greece in general, taking advantage of the international promotion the country was experiencing at the time.

During the following years, the scope of the Convention has broadened, encompassing elements of emerging trends in the tourism industry, while also focusing on the challenges these present for local societies and economies.

We all know that travellers nowadays seek out new experiences that have an element of challenge and discovery. Long gone are the days when the tourism product was confined to the Mediterranean "sea-and-sun" stereotype. Travellers today immerse into local history and culture, explore nature, while increasing numbers of visitors get involved in volunteering, donations and other initiatives supporting local economies.

Experiencing many different countries and cultures, also enhances travellers' appreciation for good food and luxury accommodation. This in turn sets new standards for service providers and tourism professionals are expected to embrace the challenge and upgrade their product.

We strongly believe that the island of Amorgos represents the ideal case study for such an approach.

Here at Aegialis Hotel & Spa, we have been following international travel trends, incorporating innovative marketing strategies, promoting sustainable forms of tourism, while firmly believing in the importance of preserving our island's natural and cultural heritage.

How did a small Greek island based hotel, like Aegialis Hotel & Spa, manage to reach the point of successfully integrating the above?

In the hospitality sector, embracing technology and the possibilities of telecommunication and social networks unlocks an array of opportunities to design and deliver services and experiences. Having an open mind and welcoming ideas is paramount in business success.

Therefore a hospitality education and training program is required, which provides the means for developing tourism markets in order to capture a greater share of global tourism revenue, by delivering excellent guest services.

An idea can come from anywhere and anyone. Employees should know that their opinion is valued, so they can share an idea. Sharing a personal moment and building a connection with fellow team members is equally important.

Hotels and resorts can provide jobs, income and have a recurrent economic impact that improves the lives of residents, youth, governments and businesses in emerging markets.

Particularly during the hard times Greece is experiencing due to the notorious financial crisis, promoting and sustaining a rigid and viable tourism sector is crucial.

On this end, we have been supporting alternative forms of tourism, such as Culinary, Artistic, Wellness, Yoga, Hiking and Volunteering. Travellers engaging in such activities are more likely to appreciate and immerse into the local culture and environment, discover broader aspects of our destination and ultimately return in the future, continuing a sustainable model of tourism that respects the land, its people and traditions.

It is also worth mentioning, that sometimes the respect shown by our visitors grows into important initiatives, such as the project of "Trees for Greece", a German non-profit organization, which is currently launching its first pilot project of reforestation on Amorgos.

It is these aspects of tourism and culture that we invite you to discuss during the following days of the 13th International Convention on Tourism and Culture YPERIA 2015. We also invite you to attend the screenings of the 6th International Short Tourism Film Festival, which will be taking place every day at 6 pm.

We are extremely honoured and delighted to have you here with us, knowing that many of you travel long distances and try to insert this event in busy schedules. It somehow reminds us all of how important this event is and we deeply appreciate your contribution to our effort to promote sustainable tourism in Amorgos and Greece.

I would like to particularly thank and salute the Vice-President of the Region of South Aegean, Mr Georgios Leontaritis, who has honoured us with his presence tonight, as well as the representatives of the Greek National Tourism Organization, Mrs Ioulia Kouremenou, Mrs Vasiliki Dikarou and Mrs Maria Antonatou, that have also made the journey from Athens in order to be here with us. Your interest and support means a lot and motivates us to continue working towards the promotion of Greece as a model travel destination.

I would also like to welcome the President of the Municipal Council of Amorgos, Mrs Panagiota Chalari.

But most of all, I would like to thank you all, our participants from Italy, Poland, Israel, the Netherlands, England,

Ειρήνη Γιαννακοπούλου - Πρόεδρος Εξωραϊστικού Πολιτιστικού Συλλόγου Γυναικών Θολαρίων Αιγιάλης Αμοργού

Καλησπέρα σε όλους και εκ μέρους του Πολιτιστικού Συλλόγου Γυναικών Θολαρίων Αμοργού και το Aegialis Hotel & Spa, καλωσήρθατε σε αυτό το 13ο Διεθνές Συνέδριο Βιώσιμου Τουρισμού, Προστασίας και Διατήρησης της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς – ΥΠΕΡΙΑ 2015.

Για 13η συνεχόμενη χρονιά, είναι χαρά μας να σας καλωσορίζουμε όλους, επαγγελματίες σχετιζόμενους με τους χώρους του τουρισμού και πολιτισμού, καθώς και το γενικό κοινό. Στόχος μας είναι η εποικοδομητική ανταλλαγή ιδεών και η συζήτηση στα τρέχοντα θέματα της τουριστικής βιομηχανίας και της διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το Διεθνές Συνέδριο ΥΠΕΡΙΑ ξεκίνησε το 2003, τη χρονιά πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, προκειμένου να ενημερώσει το κοινό για το πολιτιστικό υπόβαθρο, το καλλιτεχνικό και φυσιολατρικό ενδιαφέρον του νησιού της Αμοργού και της Ελλάδας γενικότερα, με την ευκαιρία της διεθνούς προβολής που είχε η χώρα εκείνη την περίοδο.

Κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών, ο σκοπός του Συνεδρίου έχει διευρυνθεί, ενσωματώνοντας στοιχεία των αναδυόμενων τάσεων στην τουριστική βιομηχανία, εστιάζοντας παράλληλα στην πρόκληση που αυτές παρουσιάζουν στις τοπικές κοινωνίες και οικονομίες.

Όλοι γνωρίζουμε ότι οι ταξιδιώτες σήμερα αναζητούν νέες εμπειρίες που εμπεριέχουν το στοιχείο της πρόκλησης και ανακάλυψης. Οι μέρες που το τουριστικό προϊόν περιοριζόταν στο μεσογειακό στερεότυπο «θάλασσας-και-ήλιου» έχουν περάσει προ πολλού. Οι ταξιδιώτες σήμερα εντρυφούν στην τοπική ιστορία και τον πολιτισμό, εξερευνούν τη φύση, ενώ ολοένα αυξανόμενοι αριθμοί επισκεπτών ασχολούνται με τον εθελοντισμό, τις δωρεές και άλλες πρωτοβουλίες που ενισχύουν τις τοπικές οικονομίες.

Η εμπειρία πολλών διαφορετικών χωρών και πολιτισμών ενισχύει επιπλέον την εκτίμηση των ταξιδιωτών για το καλό φαγητό και την πολυτελή διαμονή. Αυτό με τη σειρά του θέτει νέα δεδομένα για τους παρόχους υπηρεσιών και οι επαγγελματίες του τουρισμού αναμένεται να δεχτούν την πρόκληση και να αναβαθμίσουν το προϊόν τους.

Πιστεύουμε ειλικρινά ότι το νησί της Αμοργού αποτελεί την ιδανική περίπτωση για μία τέτοια προσέγγιση.

Εδώ στο Aegialis Hotel & Spa, παρακολουθούμε τις διεθνείς ταξιδιωτικές τάσεις, ενσωματώνοντας πρωτοποριακές στρατηγικές προώθησης, υποστηρίζοντας βιώσιμες μορφές τουρισμού, ενώ πιστεύουμε βαθιά στη σημασία της διατήρησης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού μας.

Πώς ένα ξενοδοχείο, όπως το Aegialis Hotel & Spa, σε ένα μικρό ελληνικό νησί, κατάφερε να φτάσει στο σημείο να υλοποιήσει με επιτυχία τα παραπάνω;

Στον ξενοδοχειακό τομέα, η οικειοποίηση της τεχνολογίας και των δυνατοτήτων των τηλεπικοινωνιών και κοινωνικών δικτύων ξεδιπλώνει μία σειρά ευκαιριών να σχεδιαστούν και να προσφερθούν υπηρεσίες και εμπειρίες.

Η επαγγελματική επιτυχία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στο καλωσόρισμα νέων ιδεών.

Έτσι απαιτείται ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης στον τομέα αυτό, το οποίο θα παρέχει τα μέσα στις νέες τουριστικές αγορές ώστε να λάβουν μεγαλύτερο μέρος των κερδών από τον τουρισμό παγκοσμίως, παρέχοντας άψογες υπηρεσίες στους πελάτες.

Μία ιδέα μπορεί να προέρχεται από οπουδήποτε και από οποιονδήποτε. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η άποψή τους έχει αξία, ώστε να μπορούν να μοιραστούν μία ιδέα. Εξίσου σημαντικό είναι να μοιράζεται κανείς μία προσωπική στιγμή και να χτίζονται δεσμοί με τα υπόλοιπα μέλη μιας ομάδας.

Τα ξενοδοχεία μπορούν να προσφέρουν θέσεις εργασίας, εισόδημα και να έχουν ένα επαναλαμβανόμενο οικονομικό όφελος που βελτιώνει τη ζωή των κατοίκων, τη νεολαία, την κυβέρνηση και τις επιχειρήσεις στις νέες αγορές.

Ιδιαίτερα στους δύσκολους καιρούς που περνά η Ελλάδα λόγω της διαβόητης οικονομικής κρίσης, η προώθηση και διατήρηση ενός σαφούς και βιώσιμου τουριστικού τομέα είναι κρίσιμη.

Προς αυτή την κατεύθυνση, υποστηρίζουμε εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως γαστρονομικό, καλλιτεχνικό, ευεξίας, Yoga, περιπατητικό και εθελοντικό. Οι ταξιδιώτες που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους δραστηριότητες είναι περισσότερο πιθανό να εκτιμήσουν και να εντρυφήσουν στον τοπικό πολιτισμό και το περιβάλλον, να ανακαλύψουν ευρύτερες πτυχές του προορισμού και τελικά να επιστρέψουν στο μέλλον, συνεχίζοντας ένα αειφόρο μοντέλο τουρισμού που σέβεται τον τόπο, τους ανθρώπους και τις παραδόσεις του.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι μερικές φορές, ο σεβασμός των επισκεπτών μας οδηγεί σε σημαντικές πρωτοβουλίες, όπως η πρωτοβουλία "Trees for Greece" («Δέντρα για την Ελλάδα»), μία γερμανική μη κερδοσκοπική οργάνωση, η οποία αυτή τη στιγμή ξεκινά το πρώτο της πιλοτικό πρόγραμμα αναδάσωσης στην Αμοργό.

Αυτές τις πλευρές του τουρισμού και του πολιτισμού σας προσκαλούμε να συζητήσετε κατά τη διάρκεια των επόμενων ημερών του 13ου Διεθνούς Συνεδρίου για τον Τουρισμό και τον Πολιτισμό ΥΠΕΡΙΑ 2015. Σας προσκαλούμε επίσης να παρακολουθήσετε τις προβολές του 6ου Διεθνούς Φεστιβάλ Τουριστικών Ταινιών Μικρού Μήκους που θα λαμβάνουν χώρα καθημερινά στις 6 μμ.

Μας τιμά και μας χαροποιεί ιδιαίτερα που βρίσκεστε εδώ μαζί μας, γνωρίζοντας ότι πολλοί από εσάς έχετε

Irene Giannakopoulos - President of the Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos

Russia, Belgium, Serbia, Germany, Canada, USA, Australia, Sweden, Greece and local visitors, for being here with us tonight.
I hope that you are all as excited as I am to be part of this event and to discover Amorgos and the opportunities offered for a fruitful exchange of trends and ideas.
Once again, welcome and enjoy!

Nikolaos Fostieris -Mayor of Amorgos

Honourable Mrs Giannakopoulou,

Thank you for your kind invitation to be present and salute the 13th International Convention on Sustainable Touristic Development YPERIA 2015 but I am sorry that reasons independent to my will do not allow me to attend in person during its opening night and works.
The Municipality of Amorgos supports this effort of yours, as, among others, the Convention topic is completely aligned with our policy on issues of tourism and culture, which are the sustainable development of the total of the island and as far as touristic development is concerned, the sector of alternative forms of tourism in combination with the promotion of our cultural heritage. In this framework, we proceed with hiking tourism by restoring all official paths in terms of accessibility, completion of sign posting with new signs etc. Soon we will have developed a hiking trail network, which with the significant assistance of the Region of South Aegean will be promoted and certified.
At the same time, we promote and we are at the final phase for the operation of Museum of Folklore in Chora and Arkesini. Our effort for inclusion of the Monastery of Panagia Chozoviotissa as a UNESCO World Heritage Monument is in an advanced stage. We have ready the plans to reform the Eastern entrance of Chora, in the area of the wells, as well as the restoration of the Byzantine monument of Tholos. We pursue and we will soon have the 1st Mountaineering Club for the development of mountaineering tourism. We also promote the creation of a documentary for the promotion of religious tourism on our island.
At the moment, the above are within our capacity and are ready to be realized. The common factor in all our acts is the protection of the environment and the characteristic aesthetical value that our island possesses and which consists of its comparative advantage to others.
Finally, we would like to congratulate the Women's Cultural Association of Tholaria, Amorgos, for this continuous event that highlights these special issues of development on Amorgos and promotes the island internationally. I wish that the Convention works are constructive and fruitful and that participants have a pleasant stay and return home safely.

Ειρήνη Γιαννακοπούλου - Πρόεδρος Εξωραϊστικού Πολιτιστικού Συλλόγου Γυναικών Θολαρίων Αιγιάλης Αμοργού

ταξιδέψει μεγάλες αποστάσεις προσπαθώντας να εντάξετε αυτήν την εκδήλωση στα γεμάτα προγράμματά σας.
Κατά κάποιο τρόπο, αυτό υπενθυμίζει σε όλους μας πόσο σημαντική είναι αυτή η διοργάνωση και εκτιμούμε βαθιά τη συμβολή σας στην προσπάθειά μας να προωθήσουμε το βιώσιμο τουρισμό στην Αμοργό και την Ελλάδα.
Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να χαιρετήσω ιδιαιτέρως τον Αντιπεριφερειάρχη Κυκλάδων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, κ. Γεώργιο Λεονταρίτη, που μας έχει τιμήσει με την παρουσία του απόψε, καθώς και τις εκπροσώπους του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, κκ Ιουλία Κουρεμένου, Βασιλική Δικάρου και Μαρία Αντωνάτου, οι οποίες πραγματοποίησαν το ταξίδι από την Αθήνα προκειμένου να βρίσκονται εδώ μαζί μας. Το ενδιαφέρον και η υποστήριξή σας σημαίνει πολλά για εμάς και μας παρακινεί να συνεχίσουμε να δουλεύουμε στην κατεύθυνση της προώθησης της Ελλάδας ως ένα πρότυπο ταξιδιωτικού προορισμού.
Θα ήθελα επίσης να καλωσορίσω την Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Αμοργού, κ. Παναγιώτα Χάλαρη.
Αλλά περισσότερο από όλους, θα ήθελα να ευχαριστήσω εσάς, τους συμμετέχοντές μας από την Ιταλία, την Πολωνία, το Ισραήλ, την Ολλανδία, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Ρωσία, το Βέλγιο, τη Σερβία, τη Γερμανία, τον Καναδά, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, τη Σουηδία, την Ελλάδα και τους καλεσμένους της Αμοργού, που βρίσκεστε εδώ μαζί μας απόψε.
Ελπίζω να είστε το ίδιο ενθουσιασμένοι όπως εγώ που αποτελείτε μέρος αυτής της εκδήλωσης και που θα ανακαλύψετε την Αμοργό και τις ευκαιρίες που προσφέρονται για μια δημιουργική ανταλλαγή απόψεων και τάσεων. Για μια ακόμα φορά, καλωσήρθατε και καλά να περάσετε!

Νικόλαος Φωστιέρης - Δήμαρχος Αμοργού

Αξιότιμη κ. Γιαννακοπούλου,

Ευχαριστώ πολύ για την ευγενική σας πρόσκληση να παραστώ και να χαιρετήσω το 13ο Διεθνές Συνέδριο Αειφόρου Τουριστικής Ανάπτυξης ΥΠΕΡΙΑ 2015, αλλά ζητώ συγγνώμη γιατί λόγοι ανεξάρτητοι θελήσεώς μου δεν μου επιτρέπουν να παραστώ αυτοπροσώπως στην έναρξη και τις εργασίες του.
Ο Δήμος Αμοργού στηρίζει την προσπάθειά σας αυτή, καθώς μεταξύ των άλλων το θέμα του συνεδρίου παραλληλίζεται ακριβώς με την πολιτική της παράταξής μας στα θέματα του τουρισμού και του πολιτισμού, που είναι η βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη του νησιού στο σύνολό του και όσον αφορά στην τουριστική ανάπτυξη ο τομέας κυρίως των εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε συνδυασμό με την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Στα πλαίσια αυτά, προχωρούμε όσον αφορά στον περιπατητικό τουρισμό στην αποκατάσταση όλων των κυρηγμένων μονοπατιών και από πλευράς βατότητας, συμπλήρωση της σηματοδότησης με νέες πινακίδες κ.ά. Σύντομα θα έχουμε αναπτύξει ένα δίκτυο μονοπατιών που με τη σημαντική βοήθεια της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου θα αναδειχθεί και θα πιστοποιηθεί. Παράλληλα, προωθούμε και είμαστε στο τελικό στάδιο για τη λειτουργία Λαογραφικού Μουσείου στη Χώρα και την Αρκεσίνη. Η προσπάθειά μας για ένταξη της Ι.Μ. Χοζοβιωτίσσης ως μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ, βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο. Έχουμε έτοιμες μελέτες για ανάπλαση της ανατολικής εισόδου της Χώρας στην περιοχή των πηγαδιών καθώς και την αποκατάσταση του βυζαντινού μνημείου του Θόλου. Επιδιώκουμε και σύντομα θα έχουμε τον 1ο Ορειβατικό Σύλλογο για την ανάπτυξη του ορειβατικού τουρισμού. Προωθούμε επίσης την δημιουργία ενός ντοκιμαντέρ για την προβολή του θρησκευτικού τουρισμού του νησιού μας. Αυτά επί του παρόντος βρίσκονται στα πλαίσια των δυνατοτήτων μας και είναι έτοιμα για υλοποίηση. Κοινός παράγοντας σε όλες τις δράσεις μας αποτελεί η προστασία του περιβάλλοντος και η διατήρηση της χαρακτηριστικής αισθητικής που διαθέτει το νησί και η οποία αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων.
Τελειώνοντας, θέλουμε να συγχαρούμε τον Εξωραϊστικό και Πολιτιστικό Σύλλογο Θολαρίων Αμοργού και το Aegialis Hotel & Spa για τη διαχρονική αυτή δραστηριότητα που αναδεικνύει τα ειδικά αυτά θέματα ανάπτυξης της Αμοργού και την κάνει γνωστή διεθνώς.
Εύχομαι οι εργασίες του Συνεδρίου σας να είναι εποικοδομητικές και καρποφόρες, η δε παραμονή των συνέδρων να είναι ευχάριστη και να γυρίσουν ασφαλείς στα σπίτια τους.

Georgios Leontaritis - Vice-President of Cyclades, Region of South Aegean

Good evening.
Welcome to Amorgos, to Cyclades, to South Aegean, to paradise on earth, as we say, perhaps exaggerating, but maybe it is true.
From the first moment on duty, we have realized the importance of our mission. Our tourism industry is our only hope to recover as a nation. The gross domestic product is defined to a great extent from our tourism, on which we have focused our interest in many ways.
First of all, except for the tourism we already have and must maintain, we try to upgrade our touristic product. For this reason, our effort is to combine it with the unique Greek culture. Following, of course, we try to specialize it.
We cannot offer just sea and sun anymore. This is something that in previous years had positive results, however it is a pity, and I use this specific word, a country like Greece to offer only sea and sun. There is much that we can offer to our dear visitors: culture, specialized tourism, mountaineering, diving, hiking, and many more to which I will not refer to at this point as I believe they will be discussed in continuation and at which we must aim.
As the lectures that will be presented are much more interesting than this introductory speech, I will only mention two things that are related to the touristic product and that are actions of the Region of South Aegean.
First of all, we try to enhance the feeling of safety the visitor will feel on our islands. For this reason, from next summer on, we are sure that medical service on the Aegean Islands will be much better. With our own funds and not with funds from the Greek government, we will support every doctor who decides to come to our islands, financing his/her accommodation and boarding, except for the doctors that are appointed by the Greek government. Therefore we hope to attract the interest of many doctors so that they come to our islands and offer their services to locals and visitors, something that I believe is very important for tourism.
The second project that I hope will be realized is the improvement of transport in this amazing island cluster. I want to believe that next year, on 23 islands, we will have connection with hydroplanes. On our end, we are ready since January, funding is in place, it is not an announcement that needs to be processed in order to find resources or work out the procedures. The Region of South Aegean is absolutely ready, we have the funds, we have proceeded to the study for the construction of water airports and we hope that with good cooperation with the Greek government –as this is necessary- this project will be realized.
I think that these two elements will contribute significantly to upgrading our touristic product.
We are on Amorgos, an amazing island, whose mysterious aura calls us to discover it. This is how the rest of our islands are too.
I would like to ask our friends, especially those that come from abroad, to promote this image of Greece. We know that during the last years, our image has been spoiled, fairly or unfairly, this is not the time or place to discuss. However what is important is to present reality. And reality is not what is shown in media worldwide. Greece is a hospitable country, with a unique human force and amazing nature. All this together we offer to you, we want you to pass them to your fellow citizens and we are waiting you from other countries to be soon with us and have a beautiful time.
Good luck to the Convention.

Γεώργιος Λεονταρίτης- Αντιπεριφερειάρχης Κυκλάδων, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Καλησπέρα σας.
Σας καλωσορίζω στην Αμοργό, στις Κυκλάδες, στο Νότιο Αιγαίο, τον επίγειο παράδεισο, όπως λέμε εμείς, ίσως λίγο υπερβολικά, αλλά μπορεί να είναι και αλήθεια.
Από την πρώτη στιγμή ανάληψης των καθηκόντων μας, έχουμε αντιληφθεί ότι το φορτίο είναι πολύ βαρύ. Η τουριστική μας βιομηχανία είναι η μοναδική μας ελπίδα να ανακάμψουμε ως έθνος. Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν καθορίζεται σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό μας, τουρισμό στον οποίο έχουμε στρέψει το ενδιαφέρον μας ποικιλοτρόπως.
Πρώτα απ' όλα, προσπαθούμε, εκτός από τον τουρισμό που έχουμε και οφείλουμε να διατηρήσουμε, να τον αναβαθμίσουμε. Γι' αυτό, η προσπάθειά μας είναι να τον παντρέψουμε με το μοναδικό ελληνικό πολιτισμό. Μετά από αυτό, βεβαίως, προσπαθούμε να τον εξειδικεύσουμε. Δεν μπορούμε πλέον να προσφέρουμε μόνο ουρανό και θάλασσα. Ήταν κάτι που τα προηγούμενα χρόνια είχε θετικά αποτελέσματα, είναι, όμως, κρίμα, και χρησιμοποιώ αυτή τη λέξη, μια χώρα όπως η Ελλάδα να προσφέρει μόνο ουρανό και θάλασσα. Έχουμε πάρα πολλά που μπορούμε να δώσουμε στους αγαπητούς επισκέπτες: πολιτισμό, εξειδίκευση στον τουρισμό, ορειβατικό τουρισμό, καταδυτικό, περιπατητικό, και πάρα πολλά άλλα, στα οποία δε θα αναφερθώ εδώ διότι πιστεύω ότι θα συζητηθούν μετά και στα οποία πρέπει να στοχεύσουμε.
Καθώς οι εισηγήσεις που θα γίνουν είναι πολύ πιο ενδιαφέρουσες από το δικό μου χαιρετισμό, αναφέρω δύο λόγια μόνο που αφορούν στο τουριστικό προϊόν και που είναι δράσεις της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.
Πρώτα απ' όλα, προσπαθούμε να ενισχύσουμε το αίσθημα ασφάλειας που θα αισθάνεται ο επισκέπτης στα νησιά μας. Γι' αυτό, από το επόμενο καλοκαίρι, είμαστε σίγουροι ότι η ιατρική κάλυψη στα νησιά του Αιγαίου θα είναι πολύ καλύτερη. Με δική μας χρηματοδότηση και όχι με χρήματα που έρχονται από την ελληνική κυβέρνηση, θα ενισχύουμε όποιο γιατρό αποφασίζει να έρθει στα νησιά μας, χρηματοδοτώντας τη διαμονή και τη διατροφή του, εκτός από τους γιατρούς που έρχονται μέσω της ελληνικής κυβερνήσεως. Επομένως, ελπίζουμε να προσελκύσουμε το ενδιαφέρον πολλών γιατρών να έρθουν στα νησιά μας για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, τόσο στους κατοίκους όσο και στους επισκέπτες μας, κάτι το οποίο πιστεύω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό για τον τουρισμό.
Το δεύτερο το οποίο ευελπιστώ να υλοποιηθεί είναι η βελτίωση των μεταφορών σε αυτό το εκπληκτικό νησιωτικό σύμπλεγμα. Θέλω να πιστεύω ότι του χρόνου, σε 23 νησιά, θα έχουμε διασύνδεση με υδροπλάνα. Από την πλευρά μας, είμαστε έτοιμοι από τον Ιανουάριο, η χρηματοδότηση υπάρχει, δεν είναι μία εξαγγελία την οποία θα πρέπει να επεξεργαστούμε για να βρούμε τους πόρους ή και τις διαδικασίες. Εμείς είμαστε πανέτοιμοι από την πλευρά μας ως Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, έχουμε τα χρήματα, έχουμε προχωρήσει στη μελέτη για την κατασκευή υδατοδρομίων και ευελπιστούμε ότι σε μία καλή συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση -γιατί αυτή είναι απαραίτητη- αυτό το έργο θα υλοποιηθεί.
Νομίζω ότι αυτά τα δύο θα συμβάλουν σημαντικά στην αναβάθμιση του τουριστικού μας προϊόντος.
Βρισκόμαστε στην Αμοργό, ένα εκπληκτικό νησί, η μυστηριώδης αύρα του οποίου προκαλεί και προσκαλεί να το ανακαλύψουμε. Έτσι είναι και τα υπόλοιπα νησιά μας.
Θα παρακαλούσα τους φίλους μας, ειδικά αυτούς που έρχονται από το εξωτερικό, να προβάλουν αυτή την εικόνα της Ελλάδος. Ξέρουμε ότι η εικόνα μας, τα τελευταία χρόνια, έχει τσαλακωθεί, δικαίως ή αδίκως, δεν είναι η ώρα ούτε ο χώρος να το αναλύσουμε. Αυτό, όμως, το οποίο προέχει είναι να παρουσιάσουμε την πραγματικότητα.
Και η πραγματικότητα δεν είναι αυτή η οποία εμφανίζεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης παγκοσμίως. Η Ελλάδα είναι μία χώρα φιλόξενη, με ένα ανθρώπινο δυναμικό μοναδικό και με μία εκπληκτική φύση. Όλα αυτά, αν τα παντρέψουμε, σας τα προσφέρουμε, θέλουμε να τα περάσετε στους συμπολίτες σας και περιμένουμε να δούμε εσάς από τα άλλα κράτη σύντομα κοντά μας, για να περάσουμε όμορφα.
Καλή επιτυχία στο Συνέδριο.

Ioulia Kouremenou - Head of Public Relations, Greek National Tourism Organization

Welcome to Greece, ladies and gentlemen, welcome to our beautiful country, welcome to the magnificent island of Amorgos, one of the most beautiful islands of the Cyclades.
The Minister of Tourism and the Greek National Tourism Organization welcome all of you participating in this Convention.
We must highlight that our Organization is constantly enhancing its actions towards sustainable tourism development and at the same time it is promoting the cultural heritage of our country, the local traditions and customs of each part of Greece and of course of this magnificent island, Amorgos.
The essence of this Convention is to promote the protection and preservation of our cultural heritage, without neglecting the development of best practices in alternative types of tourism and the accessibility to all as well.
A big thank you to Amorgos people for the warm hospitality, to the Mayor of Amorgos, to the Region of South Aegean and of course to Mrs Giannakopoulou, who is, I think, the soul of this event.
Good luck with the works of the 13th International Convention YPERIA 2015.
Thank you very much.

John Driedonks - President of the jury of the 6th International Short Tourism Film Festival of Amorgos

Good evening.
I am John Driedonks, former journalist, professor at the University of Applied Sciences in Utrecht.
Welcome to the 6th International Short Tourism Film Festival of Amorgos, organized by our host, Irene Giannakopoulos, and our festival organizer, Melina.
Thank you for participating in this festival.
We have a jury and on Sunday evening we will give our final judgment; we have three prizes.
We will see all over the screenings a lot of short films or documentaries, sometimes of 2 minutes or less, sometimes of 15 minutes; very professional ones and some good examples of serious amateurs. We judge those films on storylines, audio, music and also footage –is it wrong, is it right, is it beautiful?
You will see a new tendency. I am quite sure that short docs or promotional films will be a very powerful instrument to seduce people to come and look at the country or region where you have your business. The trouble is, and I see it with my students, producers of those films make something for themselves instead of making something to seduce you to the other region or to the topic.
You will see a new tendency in those promos. We call it timelapse, or even hyperlapse. The young generation loves it; the older ones have some doubts about the type of music, high speed editing etc. The young generation, the "clip generation", likes it and I think that all of you in tourism want to attract the new generation too, instead of the older ones, who like to sit in their chairs and look for a nice documentary or feature length of 40 minutes. The new generation likes 2 minutes at most and these videos go viral. That means that they are not just promo or short films but they have gone on the Internet, and a short and powerful, for example, timelapse will hit a lot of people and a lot of people of the next generation will be interested -or not- in your region or your topic.
The audience could participate also to give judgment to all those stories.
I know a lot of you have travelled a lot and I think you are all a little bit exhausted. So let's keep it short.
I declare that the 6th International Short Tourism Film Festival of Amorgos opens and we start with timelapse, a short one, so that you get the impression of what is a timelapse.
Good luck and enjoy.

Ιουλία Κουρεμένου - Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Καλησπέρα σε όλους, κυρίες και κύριοι.
Καλώς ήρθατε στην Ελλάδα, καλώς ήρθατε στην όμορφη χώρα μας, καλώς ήρθατε στο καταπληκτικό νησί της Αμοργού, ένα από τα ομορφότερα νησιά των Κυκλάδων.
Ο Υπουργός Τουρισμού και ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού καλωσορίζουν όλους εσάς, τους συμμετέχοντες σε αυτό το Συνέδριο.
Πρέπει να τονίσουμε ότι ο Οργανισμός μας ενισχύει συνεχώς τις δράσεις του προς την ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού και παράλληλα προωθεί την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας, τα τοπικά έθιμα και παραδόσεις κάθε γωνιάς της Ελλάδας και φυσικά αυτού του καταπληκτικού νησιού, της Αμοργού.
Η ουσία αυτού του Συνεδρίου είναι να προωθήσει την προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, χωρίς να αγνοεί την ανάπτυξη βέλτιστων πρακτικών στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού αλλά και της πρόσβασης σε όλους.
Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους ανθρώπους της Αμοργού για τη ζεστή φιλοξενία, στο Δήμαρχο Αμοργού, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και φυσικά στην κ. Γιαννακοπούλου, η οποία είναι, πιστεύω, η ψυχή αυτής της διοργάνωσης.
Καλή επιτυχία με τις εργασίες του 13ου Διεθνούς Συνεδρίου ΥΠΕΡΙΑ 2015.
Σας ευχαριστώ πολύ.

John Driedonks - Πρόεδρος της κριτικής επιτροπής του 6ου Διεθνούς Φεστιβάλ Τουριστικών Ταινιών Μικρού Μήκους Αμοργού

Καλησπέρα.
Είμαι ο John Driedonks, πρώην δημοσιογράφος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών της Ουτρέχτης.
Καλώς ήρθατε στο 6ο Διεθνές Φεστιβάλ Τουριστικών Ταινιών Μικρού Μήκους Αμοργού, που διοργανώνεται από την οικοδέσποινά μας, Ειρήνη Γιαννακοπούλου, και τη διοργανώτρια του Φεστιβάλ, Μελίνα.
Σας ευχαριστούμε που συμμετέχετε σε αυτό το φεστιβάλ.
Έχουμε μία κριτική επιτροπή και το βράδυ της Κυριακής θα σας δώσουμε την τελική κρίση μας. Έχουμε τρία βραβεία.
Θα δούμε κατά τη διάρκεια των προβολών πολλές ταινίες ή ντοκιμαντέρ μικρού μήκους, μερικές φορές διάρκειας 2 λεπτών ή λιγότερο, μερικές φορές διάρκειας 15 λεπτών. Πολύ επαγγελματικές και μερικά καλά παραδείγματα σοβαρών ερασιτεχνών. Κρίνουμε αυτές τις ταινίες για το σενάριό τους, τον ήχο, τη μουσική και την κινηματογραφική λήψη –είναι λάθος, είναι σωστή, είναι όμορφη;
Θα δείτε μία νέα τάση. Είμαι σίγουρος ότι τα σύντομα ντοκιμαντέρ ή ταινίες προώθησης θα αποτελέσουν ένα πολύ δυνατό εργαλείο για να δελεάσετε ανθρώπους να έρθουν και να δουν τη χώρα ή την περιοχή όπου έχετε την επιχείρησή σας. Το πρόβλημα είναι, και το βλέπω με τους φοιτητές μου, ότι οι παραγωγοί τέτοιων ταινιών κάνουν κάτι για τον εαυτό τους αντί να κάνουν κάτι που θα δελεάσει εσάς σε μία άλλη περιοχή ή σχετικά με ένα άλλο θέμα.
Θα δείτε μία νέα τάση σε αυτές τις ταινίες προώθησης. Ονομάζεται timelapse ή ακόμα και hyperlapse. Η νέα γενιά το λατρεύει. Οι παλιότερες γενιές έχουν κάποιες αμφιβολίες ως προς το είδος της μουσικής, τη μεγάλη ταχύτητα στην επεξεργασία κλπ. Η νέα γενιά, η «γενιά του βίντεο κλιπ» το λατρεύει και νομίζω ότι όλοι εσείς στον τουρισμό θέλετε να προσελκύσετε και τη νέα γενιά, αντί των παλιότερων, στις οποίες αρέσει να κάθονται και να ψάχνουν ωραία ντοκιμαντέρ ή ταινίες 40 λεπτών. Στη νέα γενιά αρέσουν ταινίες το πολύ 2 λεπτών, οι οποίες διαδίδονται στο διαδίκτυο. Δεν πρόκειται μόνο για μια ταινία μικρού μήκους ή προώθησης αλλά για μία ταινία που μεταφορτώνεται στο διαδίκτυο και για παράδειγμα ένα σύντομο, δυναμικό timelapse θα φτάσει σε πολλούς ανθρώπους και πολλοί άνθρωποι της νεότερης γενιάς θα ενδιαφερθούν –ή όχι- στην περιοχή σας και στο θέμα σας.
Το κοινό θα μπορούσε επίσης να συμμετάσχει και να κρίνει όλες αυτές τις ιστορίες.
Γνωρίζω ότι πολλοί από εσάς έχετε ταξιδέψει πολύ και νομίζω είστε όλοι λίγο κουρασμένοι. Ας είμαστε λοιπόν σύντομοι.
Κυρήσσω την έναρξη του 6ου Διεθνούς Φεστιβάλ Τουριστικών Ταινιών Μικρού Μήκους Αμοργού και ξεκινάμε με ένα σύντομο timelapse, ώστε να έχετε μία εντύπωση περί τίνος πρόκειται.
Καλή επιτυχία και καλή διασκέδαση.

Sotirios Dimos - Founding member of the Social Enterprise "Paths of Greece"

"Hiking the Amorgian Trail Network: benefits of the most inexpensive investment in tourism"

Good evening.
Back in the old days, hiking trails where the main 'roads' connecting places to each other. They linked one village to the other, they linked villages to the cultivated fields, to small chapels, to commercial ports or to large cities. The shorter and the easier a trail was, the better it was considered from the locals.
Nowadays, this has changed. We mainly use cars for transportation. Despite this change however, trails are still about 'connection'. A different type of connection though. Today, trails connect us with nature and culture. They connect us with our past and with our future.
In this context, Amorgos Island, in Greece, attempts to revitalize its old donkey trails. These trails should attract hikers from all over the world. Hiking the Amorgos trails is a perfect opportunity to connect to the island's beautiful landscapes, learn its history, and to feel a sense of freedom.
But why would Amorgos invest in developing a hiking trail network as a touristic attraction? The island has a rich natural and historical heritage. Shaped by the work of men for hundreds of years, the hills of Amorgos have infinite terraces that were once cultivated. The Mediterranean vegetation prevails, with thyme, bushy kernel oaks and a few olive trees embellishing the bare grounds. Semi-wild goats roam in every possible place. The steep hills sometimes reach 700 meters in straight line from the sea! In this setting, ancient citadels, strongholds, towers, windmills, monasteries and churches witness the tumultuous past of Amorgos. From anywhere on the island there is a view to the sea, giving the impression that it is actually moving along the waves, pushed by the strong winds.
The above mentioned qualities make it possible for Amorgos to attract hiking tourism, if organized and promoted professionally. Hiking tourism would be beneficial to the local economy, the local culture and the environment.
First, hikers will avoid visiting Amorgos during the warm months of July and August, opting for the greener and colourful months of March to May or the cooler and beautiful months of September to November. Hikers are also visitors of higher income, seeking quality and authenticity. The income that they will generate will create more jobs outside of the tourism peak season. At the same time, they will foster the development of qualitative local products and services.
Local culture can gain a lot as well. Trails connect cultural monuments. When hikers walk these trails, they raise awareness about the importance of these cultural sites. A well-developed hiking trail network can also play an important role in educating younger generations on the island about the way people used to live here in the past. It can show how positive it is to live in harmony with nature, and how important it is to adapt culture and technology to the natural environment.
The environment benefits from the trails in two ways. Trails delimit the access to some fragile environments, keeping people on the track. At the same time, by walking trails, one can realize the energizing and peaceful power of nature. The more we realize it, the better we understand how important it is to preserve it.
Amorgos has more than 85 kilometers of hiking trails and most of them are already way-marked. These two elements combined mean that we can create an adequately big trail network that doesn't cost a lot of money. But what is needed is stronger promotion so that people know about it and come specifically to Amorgos to hike.
We argue that making a hiking trail network is not expensive. First of all, the whole of Greece is full of paths. Until the '50s, and in some places until the '70s, the paths were part of the transportation network. The car is a very recent invention while these paths have been used since antiquity.
What we need to do is to choose some of them and clear them. Once they are clear, not many funds are needed to sustain them clean.
The next step is way-marking and posting, which has to be minimal. As one walks at a low speed, there is no need for huge posts; a small sign is enough to see all the information required. A few marks along the length of the path are also needed in order to inform hikers that they are on track.
After that, the most important step is marketing, letting people know about the specific hiking trail network, using the Internet, websites etc.
Wherever we go, we believe that a trail network must have an identity, making it different than any other network: a network must have its own logo, its own website.
As we mentioned previously, making a trail network is a low cost venture; it costs as much as a good family car. We can say that a network of about 60 kilometers can cost about 20,000 €, all inclusive. According to our knowledge, it is the least expensive product in tourism.

Σωτήριος Δήμος - Ιδρυτικό στέλεχος της Συνεταιριστικής Επιχείρησης «Μονοπάτια της Ελλάδας»

"Δίκτυο πεζοπορίας Αμοργού: τα οφέλη της πιο οικονομικής επένδυσης στον τομέα του τουρισμού"

Καλησπέρα.
Τις παλιότερες εποχές, τα μονοπάτια ήταν οι βασικοί «δρόμοι» που συνέδεαν τους τόπους μεταξύ τους. Ένωναν το ένα χωριό με το άλλο, τα χωριά με τα χωράφια, τα ξωκλήσια, τα εμπορικά λιμάνια ή τις μεγάλες πόλεις. Όσο πιο σύντομο και εύκολο ήταν ένα μονοπάτι, τόσο καλύτερο θεωρούνταν από τους ντόπιους.
Σήμερα, αυτό έχει αλλάξει. Χρησιμοποιούμε κυρίως αυτοκίνητα για τις μετακινήσεις μας. Ωστόσο, παρά την αλλαγή αυτή, τα μονοπάτια εξακολουθούν να αφορούν στη «σύνδεση». Ένα διαφορετικό είδος σύνδεσης, όμως. Σήμερα, τα μονοπάτια μας συνδέουν με τη φύση και τον πολιτισμό. Μας συνδέουν με το παρελθόν και το μέλλον μας.
Σε αυτό το πλαίσιο, το νησί της Αμοργού επιχειρεί να αναβιώσει τα παλιά του μονοπάτια. Τα μονοπάτια αυτά θα μπορέσουν να προσελκύσουν πεζοπόρους από όλο τον κόσμο. Η πεζοπορία στα μονοπάτια της Αμοργού αποτελεί την ιδανική ευκαιρία να συνδεθεί κανείς με τα όμορφα τοπία του νησιού, να μάθει την ιστορία του και να νιώσει μία αίσθηση ελευθερίας.
Αλλά γιατί η Αμοργός να επενδύσει σε ένα δίκτυο πεζοπορικών μονοπατιών ως τουριστικό θέλγητρο; Το νησί έχει μία πλούσια φυσική και ιστορική κληρονομιά. Διαμορφωμένοι από τον ανθρώπινο μόχθο εκατοντάδων ετών, οι λόφοι της Αμοργού έχουν ατέλειωτες αναβαθμίδες που κάποτε καλλιτεργούνταν. Επικρατεί η Μεσογειακή βλάστηση, με το θυμάρι, τις αγριοβελανιδιές και μερικές διάσπαρτες ελιές να διακοσμούν το γυμνό έδαφος. Ημιάγρια κατσίκια βόσκουν σε κάθε πιθανό μέρος. Οι απότομες πλαγιές μερικές φορές φτάνουν τα 700 μέτρα κατακόρυφα από τη θάλασσα! Σε αυτό το σκηνικό, αρχαίοι πύργοι, φρούρια, ανεμόμυλοι, μοναστήρια και εκκλησίες μαρτυρούν το ταραγμένο παρελθόν της Αμοργού. Από οποιοδήποτε σημείο του νησιού υπάρχει θέα στη θάλασσα, δίνοντας την εντύπωση ότι αυτό κινείται με τα κύματα, σπρωγμένο από τους δυνατούς ανέμους.
Οι παραπάνω ιδιότητες καθιστούν δυνατή την προσέλκυση περιπατητικού τουρισμού στην Αμοργού, εφόσον οργανωθεί και προωθηθεί επαγγελματικά. Ο περιπατητικός τουρισμός θα είχε οφέλη στην τοπική οικονομία, τον τοπικό πολιτισμό και το περιβάλλον.
Καταρχήν, οι περιπατητές θα αποφύγουν να επισκεφτούν την Αμοργό κατά τους ζεστούς μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, προτιμώντας τους πιο πράσινους και χρωματιστούς μήνες από το Μάρτιο ως το Μάιο ή τους πιο δροσερούς και όμορφους μήνες από το Σεπτέμβριο έως το Νοέμβριο. Οι πεζοπόροι είναι επίσης επισκέπτες υψηλότερου εισοδήματος που αναζητούν ποιότητα και αυθεντικότητα. Το εισόδημα που θα δημιουργήσουν θα δημιουργήσει περισσότερες θέσεις εργασίας εκτός της υψηλής τουριστικής περιόδου. Ταυτόχρονα, θα ενισχύσουν την ανάπτυξη ποιοτικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών.
Ο τοπικός πολιτισμός μπορεί επίσης να κερδίσει πολλά. Τα μονοπάτια συνδέουν πολιτιστικά μνημεία. Όταν οι πεζοπόροι περπατούν σε αυτά, ευαισθητοποιούνται ως προς τη σημασία αυτών των τοποθεσιών. Ένα καλά διαμορφωμένο δίκτυο πεζοπορικών μονοπατιών μπορεί επίσης να παίξει σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση των νεότερων γενιών του νησιού, μαθαίνοντάς τους πώς ζούσαν οι άνθρωποι εδώ στο παρελθόν. Μπορεί να δείξει πόσο θετικό είναι το να ζούμε σε αρμονία με τη φύση και πόσο σημαντικό είναι να προσαρμόζουμε τον πολιτισμό και την τεχνολογία στο φυσικό περιβάλλον.
Το περιβάλλον οφελείται από τα μονοπάτια με δύο τρόπους. Τα μονοπάτια περιορίζουν την πρόσβαση σε μερικά ευαίσθητα περιβάλλοντα, κρατώντας τους ανθρώπους σε συγκεκριμένες διαδρομές. Παράλληλα, περπατώντας στα μονοπάτια, μπορεί κανείς να νιώσει την αναζωογονητική και χαλαρωτική δύναμη της φύσης. Όσο περισσότερο την συνειδητοποιούμε, τόσο καλύτερα καταλαβαίνουμε πόσο σημαντικό είναι να την διατηρήσουμε.
Η Αμοργός έχει περισσότερα από 85 χιλιόμετρα πεζοπορικών μονοπατιών και τα περισσότερα από αυτά είναι ήδη σηματοδοτημένα. Αυτά τα δύο στοιχεία συνδυασμένα σημαίνουν ότι μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα αρκετά μεγάλο δίκτυο μονοπατιών, το οποίο δεν κοστίζει πολλά χρήματα. Αυτό που χρειάζεται, ωστόσο, είναι πιο ισχυρή προώθηση, ώστε ο κόσμος να μάθει για το δίκτυο αυτό και να έρθει στην Αμοργό ειδικά για πεζοπορία.
Η θέση μας είναι ότι η δημιουργία ενός δικτύου πεζοπορικών μονοπατιών δεν είναι ακριβή. Καταρχήν, ολόκληρη η Ελλάδα είναι γεμάτη μονοπάτια. Μέχρι τη δεκαετία του '50, και σε μερικές περιπτώσεις μέχρι τη δεκαετία του '70, τα μονοπάτια αποτελούσαν κομμάτι του δικτύου μεταφορών. Το αυτοκίνητο είναι μια σχετικά πρόσφατη εφεύρεση ενώ αυτά τα μονοπάτια χρησιμοποιούνται από την αρχαιότητα.
Αυτό που χρειάζεται να κάνουμε είναι να επιλέξουμε μερικά από αυτά και να τα καθαρίσουμε. Εφόσον καθαριστούν, δεν απαιτούνται σημαντικοί πόροι προκειμένου να διατηρηθούν καθαρά.
Το επόμενο βήμα είναι η σηματοδότηση, η οποία πρέπει να είναι ελάχιστη. Καθώς περπατάει κανείς με χαμηλή ταχύτητα, δεν υπάρχει η ανάγκη για μεγάλες πινακίδες. Μία μικρή πινακίδα αρκεί για να δει κανείς

Sotirios Dimos - Founding member of the Social Enterprise “Paths of Greece”

How to cover the cost?
Creating a hiking trail network can be seen as an investment. By putting funds in it, it is expected that it will create more revenue than the initial capital.
Hiking is a great way to discover a place like Amorgos. It is almost certain that while walking the trails, every step will unveil an original detail of the island: an endemic flower, a beautiful rock formation, a hidden chapel, a remote beach, a local on his donkey returning from work, a rare bird, an ancient epigraph. Or simply, it will generate a new idea that will help moving towards a better future.

Ivor Ambrose - Co-founder and Managing Director of the European Network for Accessible Tourism (ENAT)

“Accessible tourism for all”

First of all, I would like to present the European Network for Accessible Tourism (ENAT).
ENAT is a private, non-profit organization, founded in Belgium in 2008. It began as an EU pilot project called “Mainstreaming Disability Policies in the Tourism Sector” in 2006-7. It has been founded by a multi-stakeholder consortium united in the purpose of developing and promoting better accessibility in tourism for ALL visitors. ENAT is open to all organizations and persons who support its Statutes.
The mission of the European Network for Accessible Tourism is to make European tourism destinations, products and services accessible to all travellers and to promote accessible tourism around the world. We have 100 members in more than 50 countries in Europe, the Middle East, Africa, North and South America, Asia and Australasia–Pacific regions.
ENAT is active in the following areas:
• The ENAT “Code of Good Conduct” – commitment label on accessibility for tourism suppliers
• The European Accessible Tourism Directory – http://pantou.org
• Website and Social Media (news, articles, events, press…)
• Directory of ENAT consultants in Universal Design, Web design, customer care, destination management, smart technologies, apps, market analysis etc
• International Project Management
• Accessibility auditing
• Training and e-Learning programmes

Accessible Tourism is “Tourism for All” and by this we mean making environments, venues and services suitable for the widest range of visitors, including people with disabilities, seniors, families with small children… and many more.

Tourists come in all shapes and sizes; so let them in!
Why should we opt for accessible tourism? There are several good reasons for this:
• Market: Demographic ageing is happening now! Therefore there is increasing demand for access.
• Price and quality: There is increasing global competition in terms of price and quality of tourism and travel offers. Accessible tourism can improve the quality of tourism businesses.
• Rights: The rights of persons with disabilities to equal participation in society must be respected by travel and tourism providers.

Σωτήριος Δήμος - Ιδρυτικό στέλεχος της Συνεταιριστικής Επιχείρησης «Μονοπάτια της Ελλάδας»

όλη την απαραίτητη πληροφορία. Χρειάζονται επίσης μερικά σημάδια κατά μήκος του μονοπατιού ώστε να πληροφορούνται οι περιπατητές ότι βρίσκονται στο μονοπάτι.
Μετά από τα παραπάνω, το σημαντικότερο βήμα είναι η προώθηση, το να γνωστοποιήσουμε στον κόσμο το συγκεκριμένο δίκτυο πεζοπορικών μονοπατιών, μέσω διαδικτύου, ιστοσελίδων κλπ.
Οπουδήποτε πηγαίνουμε, πιστεύουμε ότι ένα δίκτυο μονοπατιών πρέπει να έχει ταυτότητα, να διαφοροποιείται από οποιοδήποτε άλλο δίκτυο: θα πρέπει να έχει το δικό του λογότυπο, τη δική του ιστοσελίδα.
Όπως αναφέραμε νωρίτερα, η δημιουργία ενός δικτύου μονοπατιών δεν κοστίζει πολύ. Το κόστος είναι περίπου ίσο με ένα καλό οικογενειακό αυτοκίνητο. Μπορούμε α πούμε ότι ένα δίκτυο 60 περίπου χιλιομέτρων κοστίζει γύρω στις 20.000 € συνολικά. Σύμφωνα με όσα γνωρίζουμε, αυτό είναι το λιγότερο ακριβό προϊόν στον τουρισμό.
Πώς μπορούμε να καλύψουμε το κόστος;
Η δημιουργία ενός δικτύου πεζοπορικών μονοπατιών μπορεί να ιδωθεί ως μία επένδυση. Επενδύοντας πόρους σε αυτό, αναμένεται ότι θα δημιουργηθούν περισσότερα έσοδα από το αρχικό κεφάλαιο.
Η πεζοπορία είναι ένας υπέροχος τρόπος να ανακαλύψει κανείς έναν τόπο όπως η Αμοργός. Είναι είναι σχεδόν βέβαιο ότι περπατώντας στα μονοπάτια της, κάθε βήμα θα αποκαλύψει μια αυθεντική λεπτομέρεια του νησιού: ένα ενδημικό λουλούδι, έναν όμορφο βραχώδη σχηματισμό, ένα κρυμμένο ξωκλήσι, μια απόμερη παραλία, έναν ντόπιο επιστρέφοντας με το γαϊδουράκι του από τη δουλειά, ένα σπάνιο πουλί, μία αρχαία επιγραφή. Ή απλά, θα γεννήσει μία ιδέα προς ένα καλύτερο μέλλον.
Σας ευχαριστώ.

Ivor Ambrose - Διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

“Προσβάσιμος τουρισμός για όλους”

Καταρχήν θα ήθελα να σας παρουσιάσω το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT).
Το ENAT είναι μία ιδιωτική μη-κερδοσκοπική οργάνωση που ιδρύθηκε στο Βέλγιο το 2008. Ξεκίνησε ως πιλοτικό πρόγραμμα της ΕΕ με την ονομασία «Ενσωμάτωση Πολιτικών για Αναπηρίες στον Τουριστικό Τομέα» το 2006-7. Ιδρύθηκεαπό μία κοινοπραξία μερών με σκοπό τη βελτίωση και προώθηση της προσβασιμότητας για ΟΛΟΥΣ τους επισκέπτες στον τομέα του τουρισμού. Το ENAT είναι ανοιχτό σε όλους τους φορείς και μεμονωμένα άτομα που υποστηρίζουν τις αρχές και το καταστατικό του.
Ο στόχος και η αποστολή του Ευρωπαϊκού Δικτύου για τον Προσβάσιμο Τουρισμό είναι να γίνουν οι Ευρωπαϊκοί τουριστικοί προορισμοί, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες προσβάσιμες σε όλους τους ταξιδιώτες και να προωθηθεί ο προσβάσιμος τουρισμός σε όλο τον κόσμο. Έχουμε 100 μέλη σε περισσότερες από 50 χώρες στην Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή, την Αφρική, τη Βόρεια και Νότια Αμερική, την Ασία και τις περιοχές της Αυστραλασίας και του Ειρηνικού.
Το ENAT δραστηριοποιείται γύρω από τους παρακάτω άξονες:
• «Κώδικα Καλής Συμπεριφοράς» του ENAT
• Ευρωπαϊκό Κατάλογος Προσβάσιμου Τουρισμού – http://pantou.org
• Ιστότοπο και Κοινωνικά Δίκτυα (ειδήσεις, άρθρα, εκδηλώσεις, Τύπος...)
• Κατάλογο συμβούλων του ENAT σε θέματα Καθολικού Σχεδιασμού, σχεδιασμού δικτύων, εξυπηρέτησης πελατών, διαχείρισης προορισμών, έξυπνων τεχνολογιών, εφαρμογών, ανάλυσης αγοράς κλπ
• Έλεγχο προσβασιμότητας
• Εκπαίδευση και προγράμματα e-Learning

Ο Προσβάσιμος Τουρισμός είναι «Τουρισμός για Όλους» και με αυτό εννοούμε τη δημιουργία περιβαλλόντων, χώρων και υπηρεσιών κατάλληλων για το ευρύτερο δυνατό φάσμα επισκεπτών, συμπεριλαμβανομένων ανθρώπων με αναπηρίες, ηλικιωμένους, οικογένειες με μικρά παιδιά... και πολλούς ακόμα.

Οι τουρίστες έρχονται σε όλα τα σχήματα και μεγέθη• ας τους δεχτούμε λοιπόν όλους!
Γιατί θα πρέπει να στραφούμε στον προσβάσιμο τουρισμό; Υπάρχουν πολλοί σημαντικοί λόγοι:
• Αγορά: Η δημογραφική γήρανση συμβαίνει τώρα! Επομένως υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για πρόσβαση.
• Τιμή και ποιότητα: Υπάρχει αυξανόμενος παγκόσμιος ανταγωνισμός ως προς την τιμή και την ποιότητα των τουριστικών και ταξιδιωτικών προσφορών. Προσβάσιμος τουρισμός σημαίνει ποιοτικές τουριστικές επιχειρήσεις.

Ivor Ambrose - Co-founder and Managing Director of the European Network for Accessible Tourism (ENAT)

Why is Tourism and Travel not accessible for everyone? There are several reasons for that, such as lack of awareness, lack of knowledge and skills, lack of experience and finally, misunderstandings about the costs of improving accessibility.
In order to develop accessible tourism for all, we need to analyze the demand and supply components of such a model.
On the demand side, we can refer to a range of access requirements related to:
• Hearing impairments
• Visual impairments
• Using a wheelchair
• Walking difficulties
• Allergies / Diets
• Small or large stature
• Learning difficulties
• Being frail, elderly
• The needs of small children
• Long-term illness
• Having a service animal
• Understanding the language

On the supply side, tourism operators can make accessible provisions in areas such as:
• Travel offers
• Websites Information
• Booking
• Transport
• Accommodation
• Facilities
• Diet meals
• Attractions
• Excursions, activities
• Care services

Visitors and suppliers have differing views and experiences, as follows:
• For visitors, travel for people with disabilities is unpredictable, difficult or sometimes even impossible. The quality of infrastructure, transport, services and reliable information varies widely from place to place as well as between EU Member States. The lack of access standards increases uncertainty, reduces travel options and allows a lack of accountability to prevail.
• For the tourism industry, the accessible tourism market is relatively unknown and it seems difficult to attract with existing channels. Visitors' needs and requirements are unknown or misunderstood and therefore the market is avoided. Investment costs are also misunderstood and exaggerated while access is seen mainly as a "problem" rather than a "golden opportunity".

Some images were shown, indicating how accessible tourism has been addressed in a completely wrong way.

An important part of the tourist product nowadays refers to senior travellers. Seniors are 65% of the accessible tourism market. 1 in 5 persons in Europe is over 60 years old. These people are a new generation that wants to travel and enjoy life. Seniors from Europe take 6 to 7 trips a year, have more discretionary income, they are more active and "youthful" and realize more overseas trips.
Demographic projections show that in both more and less developed regions of the world, the population is ageing and this inevitably leads to a higher frequency of disabilities in the population. The growth potential in the tourism market lies in tomorrow's older consumers, who will demand new products and services, as well as accessible, inclusive environments and offers.

Accessibility for all is included in the articles of the United Nations Convention on the Rights of People with

Ivor Ambrose - Διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

• Δικαιώματα: Τα δικαιώματα των ατόμωνμε αναπηρίες για ίση συμμετοχή στην κοινωνία πρέπει να είναι σεβαστά από τους παρόχους του ταξιδιωτικού και τουριστικού τομέα και γενικότερα του τουριστικού προϊόντος.

Γιατί δεν είναι ο τουρισμός προσβάσιμος σε όλους; Οι αιτίες είναι ποικίλες, όπως η έλλειψη ευαισθητοποίησης, η έλλειψη γνώσης και ικανοτήτων, η έλλειψη εμπειρίας και τέλος, οι παρανοήσεις σχετικά με το κόστος για τη βελτίωσης της προσβασιμότητας.
Προκειμένου να δραστηριοποιηθούμε και να προωθήσουμε τον προσβάσιμο τουρισμό για όλους, θα πρέπει να αναλύσουμε τα θέματα ζήτησης και προσφοράς.
Σχετικά με τη ζήτηση, οι διάφορες απαιτήσεις πρόσβασης των επισκεπτών σχετίζονται με ποικίλα προβλήματα ή αναπηρίες όπως:
• Ακουστικές δυσκολίες
• Προβλήματα όρασης
• Χρήση αναπηρικού αμαξιδίου
• Δυσκολίες στο περπάτημα
• Αλλεργίες / Ειδική δίαιτα
• Μικρό ή μεγάλο ανάστημα
• Μαθησιακές δυσκολίες
• Αδυναμία, μεγάλη ηλικία
• Απαιτήσεις και ανάγκες μικρών παιδιών
• Χρόνιες ασθένειες
• Ανάγκη για υπηρεσίες ζώων βοηθών/οδηγών
• Κατανόηση της γλώσσας

Η προσφορά αναφέρεται σε προσβάσιμες σε όλους τους χρήστες παροχές όπως:
• Ταξιδιωτικές προσφορές
• Πληροφορίες μέσω ιστοσελίδων
• Κρατήσεις
• Μεταφορές
• Διαμονή
• Εγκαταστάσεις
• Ειδικά γεύματα
• Αξιοθέατα
• Εκδρομές, δραστηριότητες
• Υπηρεσίες φροντίδας

Οι επισκέπτες και οι πάροχοι έχουν διαφορετικές απόψεις και εμπειρίες σχετικά με το θέμα της ζήτησης και προσφοράς:
• Για τους επισκέπτες, το ταξίδι ατόμωνμε αναπηρία είναι μη προβλέψιμο, δύσκολο ή μερικές φορές ακόμα και αδύνατο. Η ποιότητα των υποδομών, μεταφορών, υπηρεσιών και κυρίως αξιόπιστης πληροφόρησης ποικίλλει ευρέως από μέρος σε μέρος καθώς και ανάμεσα στα Κράτη Μέλη της ΕΕ. Η έλλειψη προτύπων (standards) προσβασιμότητας αυξάνει το αίσθημα αβεβαιότητας, μειώνει τις ταξιδιωτικές επιλογές και επιτρέπει την χωρίς επιπτώσεις ανευθυνότητα.
• Για την τουριστική βιομηχανία, η αγορά του προσβάσιμου τουρισμού είναι σχετικά άγνωστη και φαίνεται δύσκολο να την προσελκύσει μέσω των υφιστάμενων οδών. Οι ανάγκες και απαιτήσεις των επισκεπτών είναι άγνωστες ή παρανοημένες και επομένως η αγορά αυτή αποφεύγεται από το μεγαλύτερο μέρος των παρόχων στον τομέα του τουρισμού. Υπάρχει επίσης παρανόηση και υπερτίμηση του κόστους σχετικών επενδύσεων για την παροχή ή βελτίωση της προσβασιμότητας, η οποία αντιμετωπίζεται κυρίως ως ένα «πρόβλημα» παρά ως μία «χρυσή ευκαιρία».

Στις μέρες μας, ένα σημαντικό τμήμα του τουριστικού προϊόντος αναφέρεται στους ηλικιωμένους ταξιδιώτες. Οι ηλικιωμένοι αποτελούν το 65% της αγοράς του προσβάσιμου τουρισμού καθώς 1 στους 5 Ευρωπαίους είναι άνω των 60 ετών. Αυτοί οι άνθρωποι θέλουν να ταξιδέψουν και να απολαύσουν τη ζωή. Οι ηλικιωμένοι της Ευρώπης ταξιδεύουν 6 με 7 φορές το χρόνο, έχουν μεγαλύτερα αποθέματα εισοδήματος που μπορούν να ξοδέψουν, είναι

Ivor Ambrose - Co-founder and Managing Director of the European Network for Accessible Tourism (ENAT)

Disabilities. The UNCRPD, adopted on 13th December 2006 aims to "promote, protect and ensure the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by all persons with disabilities, and to promote respect for their inherent dignity". We should take into account that 1 billion people are estimated to have a disability – which is about 15% of the global population. The Convention is signed by 160 States parties, including the EU and Greece, while there have been Optional Protocol Ratifications/Accessions by 88 States parties.
Accessibility in the UNDRPD consists of a general principle and a stand-alone article (9). Equal access must be ensured to "participation in cultural life, recreation, leisure and sport", according to article 30.

The demand and forecasting for the accessible tourism market in Europe has been estimated in a recent study for the European Commission. It shows the following:
• As of 2011, there were 138.6 million people with access needs in the EU, of which 35.9% were people with disabilities aged 15-64 and 64.1% were elderly, aged 65 or above.
• Among the EU27 countries, UK, France, Germany, Italy and Spain are countries with the largest population of people with access needs, all above 10 million.
• In 2012, people with access needs in the EU took approximately 783 million trips within the EU and the demand is anticipated to grow to about 862 million trips per year by 2020, equivalent to an average growth rate of 1.2% annually.
• The gross value added contribution of those who travelled in 2012 is estimated at 150 billion Euro.
• The direct contribution to employment was about 4.2 million persons.

Accessibility aspects are part of every stage of the visitor's journey:
• Travel decision: Accessibility information is crucial to decision-making.
• Booking: It must be made easy and further information must be available to confirm decision.
• Travel to destination: All elements must meet access requirements.
• Destination experience: Accessibility of all elements determines satisfaction.
• Travel from destination: All elements must meet access requirements.
• Recollection of experience: Determines positive/negative view of the experience and what the visitor tells others.

The impact of disability or access requirements on taking a holiday covers a spectrum from low impact, where access information through the supply chain is useful, to high impact, where access information through the supply chain is essential.

The 10 most common complaints of customers with disabilities are:
1. Refusing to accept customers with disabilities on the grounds of health and safety
2. Inaccurate information regarding accessibility before arrival
3. Lack of choice when visiting tourist destinations
4. Need to keep asking assistance from staff because of limited accessibility
5. Patronizing attitudes from staff
6. Staff talking to assistant or an accompanying person rather than to disabled customer directly
7. Lack of information about accessibility of venues on promotional material or websites
8. Lack of access to common facilities (e.g. pool or restaurant of a hotel)
9. Unwillingness of staff to offer extra assistance with simple commonplace tasks
10. Use of appropriate language related to disability

From the above, we can see that 7 out of 10 issues are about staff behaviour and attitudes. Therefore there are some challenges for businesses, such as understanding the market, staff training, supply chain development, development and improvement of the offer, information and marketing.

So how can we make customer service accessible?
• Link with accessible facilities e.g. website, information etc
• Ensure staff receive disability awareness training, in classroom or online
• Work with a range of disabled people / access groups to assist with disability awareness
• Ask customers for feedback, understand what is done well, what can be done better
• Use feedback for continuous improvement

Ivor Ambrose - Διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

περισσότερο δραστήριοι, αισθάνονται νέοι και πραγματοποιούν περισσότερα ταξίδια στο εξωτερικό.
Τα δημογραφικά προγνωστικά δείχνουν ότι τόσο στις ανεπτυγμένες, όσο και στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές του κόσμου, ο πληθυσμός γερνάει και αυτό αναπόφευκτα οδηγεί σε μεγαλύτερη συχνότητα αναπηριών. Η διαπίστωση αυτή μας δείχνει καθαρά την προοπτική στην τουριστική βιομηχανία. Η δυνατότητα ανάπτυξης της τουριστικής αγοράς έγκειται στους αυριανούς γηραιότερους επισκέπτες και καταναλωτές, οι οποίοι θα έχουν ανάγκη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και προσβάσιμων χωρίς αποκλεισμούς περιβαλλόντων, εγκαταστάσεων και προσφορών.

Η προσβασιμότητα για όλους περιλαμβάνεται μεταξύ των άρθρων της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων με Αναπηρίες των Ηνωμένων Εθνών (UNCRPD). Η UNCRPD, η οποία υιοθετήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 λαμβάνοντας υπόψη ότι 1 δισεκατομμύριο άτομα στον κόσμο έχουν κάποια αναπηρία (15% του παγκόσμιου πληθυσμού), έχει ως στόχο «να προωθήσει, να προστατεύσει και να εξασφαλίσει την πλήρη και ίση απόδοση όλων των ανθρώπινων δικαιωμάτων και στοιχειωδών ελευθεριών από όλα τα άτομα με αναπηρίες, και να προωθήσει το σεβασμό για την αυτονόητη και επιβεβλημένη αξιοπρέπειά τους». Η Σύμβαση έχει υπογραφεί από 160 Κράτη Μέλη, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ και της Ελλάδας, ενώ έχουν γίνει Προαιρετικές Επικυρώσεις/Εντάξεις Πρωτοκόλλου από 88 Κράτη Μέλη.
Η προσβασιμότητα στη UNDRPD αποτελεί γενική αρχή και ανεξάρτητο άρθρο (9). Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 30, προβλέπεται η ισότιμη πρόσβαση για τη «συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό».

Τα τελευταία στοιχεία σχετικά με την αγορά του προσβάσιμου τουρισμού στην Ευρώπη, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τα εξής:
• Σύμφωνα με στοιχεία μέχρι το 2011, υπήρχαν 138.6 εκατομμύρια άνθρωποι με ανάγκες πρόσβασης στην ΕΕ, από τους οποίους το 35.9% ήταν άτομα ηλικίας 15-64 ετών και το 64.1% ήταν ηλικιωμένοι, ηλικίας 65 ετών και άνω.
• Ανάμεσα στις 27 χώρες της ΕΕ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και η Ισπανία είναι οι χώρες με το μεγαλύτερο πληθυσμό ατόμων με ανάγκες πρόσβασης, όλες άνω των 10 εκατομμυρίων.
• Το 2012, τα άτομα με ανάγκες πρόσβασης στην ΕΕ πραγματοποίησαν περίπου 783 ταξίδια εντός της ΕΕ και η ζήτηση αναμένεται να αυξηθεί στα περίπου 862 ταξίδια το χρόνο μέχρι το 2020, κάτι που ισοδυναμεί με μέσο ρυθμό αύξησης 1.2% ετησίως.
• Η συμβολή στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία όσων ταξίδεψαν το 2012 υπολογίζεται στα 150 δισεκατομμύρια Ευρώ.
• Η άμεση συμβολή στην αγορά εργασίας ήταν περίπου 4.2 εκατομμύρια άτομα.

Τα παραπάνω ευρήματα-κλειδιά της τρέχουσας ζήτησης και πρόβλεψης για την Ευρώπη φαίνονται σε σχετικό γράφημα.

Η προσβασιμότητα αποτελεί παράμετρο για κάθε στάδιο του ταξιδιού κάθε επισκέπτη:
• Απόφαση ταξιδιού: Η πληροφορία σχετικά με την προσβασιμότητα είναι κρίσιμη στη λήψη απόφασης.
• Κράτηση: Οι διαδικασίες θα πρέπει να είναι εύκολες και με επαρκή πληροφόρηση, ώστε να υποστηρίζουν την τελική λήψη της σχετικής απόφασης.
• Ταξίδι προς τον προορισμό: Όλα τα στοιχεία θα πρέπει να ικανοποιούν τις απαιτήσεις πρόσβασης.
• Εμπειρία προορισμού: Η προσβασιμότητα όλων των επιμέρους στοιχείων είναι καθοριστικής σημασίας για την ικανοποίηση του επισκέπτη..
• Ταξίδι από τον προορισμό: Όλα τα στοιχεία θα πρέπει να ικανοποιούν τις απαιτήσεις πρόσβασης.
• Ανάμνηση της εμπειρίας: Καθορίζει τη θετική ήαρνητική άποψη του επισκέπτη, την οποία και θα μεταφέρει σε άλλους.

Η επίδραση της αναπηρίας ή των απαιτήσεων προσβασιμότητας ενός ατόμου για την πραγματοποίηση διακοπών μπορεί να διαφέρει, ανάλογα με το βαθμό του προβλήματος και των αναγκών του ατόμου, οπότε μπορεί να είναι μικρή, όταν η κατάσταση του ατόμου δεν είναι πολύ σοβαρή, ή μεγάλη, όταν το άτομο έχει σοβαρότερη αναπηρία ή άλλο πρόβλημα. Αντίστοιχα, οι επισκέπτες με λιγότερο σοβαρά προβλήματα, έχουν μικρότερες απαιτήσεις για ειδικά μέτρα και προσαρμογές για την εξυπηρέτησή τους και μπορούν να καλυφθούν αρχικά με βασική πληροφόρηση σχετικά με την προσβασιμότητα, ενώ τα άτομα με σοβαρά προβλήματα ή αναπηρίες

Ivor Ambrose - Co-founder and Managing Director of the European Network for Accessible Tourism (ENAT)

• Inform customers about the improvements.

We can also understand the Accessible Tourism Market better by looking at actual visitor survey data. According to 2013 data collected by VisitEngland, trips by groups where a member of the party has an impairment have longer average stays and higher average spends at a destination, with a total of 12.4 billion pounds spent on trips in that year. The types of impairments reported in overnight trips included long-term illness, mobility impairment without the need of wheelchair, deafness or partial hearing loss, learning difficulties, blindness or partial sight and mobility impairment using wheelchair.
Comparing the Visitor Survey in 2012 with 2009 showed that there has been an increase in visitor numbers since 2009 (+19%) and an increase in value since 2009 (+33%).
So the Accessible Tourism Market is a big industry.

How do we develop the tourism supply chain? There are four essential parts that need to be addressed throughout the entire delivery chain:
• Information: search, bookings, websites, mobile applications…
• Transport: vehicles, terminals, transfers
• Infrastructure: attractions, accommodation, restaurants, streets, beaches…
• Services: hospitality, packages, guiding, excursions, special menus, activities, tech-aids

I would now like to introduce you to the European Accessible Tourism Directory, “Pantou” (www.pantou.org). Pantou is the Greek word for “everywhere”. The directory identifies all kinds of suppliers who provide accessible tourism services. The accessibility of the supplier’s service(s) is audited either by an international/national/regional Accessibility Information Scheme (AIS) or by an “ENAT-Pantou Access Statement”, provided to the supplier through the Pantou Website, as a guided questionnaire with specific questions (self-assessment).
The European Accessible Tourism Directory Pantou is funded by the European Commission and it supports tourism SMEs. It includes over 70 types of services, such as accommodation, equipment suppliers, tourist operators and tourist guides, museums etc. The directory covers ALL customer types and access needs. Over 500 suppliers are already registered; registration is free for suppliers and the directory is free to use for visitors. It provides information that allows people to choose according to their needs and the quality of the offer.
The Pantou Supplier Profile webpage contains information on the supplier’s name, customer groups, service information and description, as well as the link to Accessibility information.
We have a new member in our directory and it is Aegialis Hotel & Spa, here on Amorgos. There are over 500 more Pantou destinations in Europe.
In order to develop accessible tourism, actions are needed on all levels: from tourism businesses to local, regional, national and international destinations. There are multiple benefits from such a development for both the business and the destination, as well as for visitors.
The Accessible Tourism development building blocks are:
• National Strategy – Vision / Aim
• Legislation and Standards – Framework
• Research, Education and Training / Business Case
• Destination Management / Delivering Accessible Tourism

Accessible Tourism is a win-win-win enterprise for visitors, businesses and destination.
You can follow ENAT on Social Media and/or contact us by visiting our website (www.accessibletourism.org) or by email (enat@accessibletourism.org).
You can also watch on YouTube the ENAT video from the 2014 “Mind the Accessibility Gap” Conference in Brussels.
https://www.youtube.com/watch?v=uNgEQvPj1N8
Thank you very much for your attention.

Ivor Ambrose - Διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

έχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις και χρειάζονται λεπτομερέστερη και ουσιαστική πληροφόρηση, προκειμένου να σχεδιάσουν και να αποφασίσουν το ταξίδι τους. Η σωστή και ουσιαστική πληροφορία σχετικά με την προσβασιμότητα σε όλη την αλυσίδα παροχών μπορεί να είναι χρήσιμη για όλους τους ταξιδεύοντες, αλλά είναι απολύτως απαραίτητη και καθοριστικής σημασίας για τα άτομα με μεγαλύτερα προβλήματα και απαιτήσεις πρόσβασης.

Τα 10 πιο κοινά παράπονα των πελατών με αναπηρία είναι:
1. Άρνηση να γίνουν δεκτοί πελάτες με αναπηρία, με πρόσχημα λόγους υγείας και ασφάλειας
2. Ανακριβής πληροφορία σχετικά με την προσβασιμότητα πριν από την άφιξη
3. Έλλειψη επιλογών κατά την επίσκεψη σε τουριστικούς προορισμούς
4. Ανάγκη να ζητούν επανειλημένα βοήθεια από το προσωπικό, λόγω περιορισμένης προσβασιμότητας
5. Πατροναρισμενη στάση από το προσωπικό
6. Το προσωπικό απευθύνεται στο βοηθό ή το συνοδό και όχι απευθείας στον πελάτη με αναπηρία
7. Έλλειψη πληροφορίας σχετικά με την προσβασιμότητα χώρων και εγκαταστάσεων στο διαφημιστικό υλικό ή στις σχετικές ιστοσελίδες τους
8. Έλλειψη πρόσβασης σε κοινές εγκαταστάσεις (πχ πισίνα ή εστιατόριο ενός ξενοδοχείου)
9. Έλλειψη προθυμίας του προσωπικού να προσφέρει επιπλέον βοήθεια σε απλές, κοινές εργασίες
10. Χρήση κατάλληλης γλώσσας σε σχέση με την αναπηρία

Από τα παραπάνω, μπορούμε να δούμε ότι 7 από τα 10 ζητήματα αφορούν στη συμπεριφορά του προσωπικού. Επομένως, υπάρχει μία σειρά θεμάτων τα οποία τίθενται στις επιχειρήσεις,όπως η κατανόηση της αγοράς, η εκπαίδευση του προσωπικού, η ανάπτυξη της μιας αλυσίδας παροχών και η ανάπτυξη και βελτίωση της προσφοράς, η πληροφορία και η σχετική ενημέρωση/προώθηση (διαφήμιση).
Με ποιούς τρόπους και πρακτικές μπορούμε να κάνουμε «προσβάσιμη» την εξυπηρέτηση πελατών;
• Με καθοδήγηση προς υπηρεσίες προσβάσιμες, πχ ιστότοπους, σχετικές πληροφορίες κλπ
• Με εκπαίδευση του προσωπικού σχετικά με τα ζητήματα αναπηρίας, μέσω απευθείας διδασκαλίας ή μέσω σεμιναρίων διαθέσιμων στο διαδίκτυο ή σε τάξη
• Με συνεργασία με ένα ευρύ φάσμα ατόμων με αναπηρία ή με ανάγκες πρόσβασης, με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση στα ζητήματα αναπηρίας και άλλων απαιτήσεων πρόσβασης
• Με συλλογή σχολίων, κριτικής και αξιολόγησης εκ μέρους των πελατών/επισκεπτών, προκειμένου να κατανοηθεί τι έχει γίνει καλά και τι μπορεί να γίνει καλύτερα
• Με χρήση των σχολίων και της αξιολόγησης των πελατών για διαρκή βελτίωση
• Με ενημέρωση των πελατών σχετικά με τις βελτιώσεις

Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε την Αγορά του Προσβάσιμου Τουρισμού. Σύμφωνα με στοιχεία του 2013 από τον Εθνικό Οργανισμό Τουρισμού της Αγγλίας –VisitEngland- παρατηρήθηκε ότι ο μέσος χρόνος/διαστήματα διαμονής και των χρημάτων που δαπανούν στον προορισμό οι ταξιδιωτικές ομάδες των οποίων κάποιο μέλος έχει σωματική αναπηρία ή σχετικό πρόβλημα, είναι μεγαλύτερα, συγκριτικά με άλλες ομάδες ταξιδιωτών, με μία συνολική ταξιδιωτική δαπάνη 12.4 δισεκατομμυρίων λιρών για το συγκεκριμένο έτος. Τα είδη της αναπηρίας ή άλλων προβλημάτων που αναφέρθηκαν για επισκέπτες οι οποίοι πραγματοποίησαν διανυκτερεύσεις κατά το ταξίδι τους, αφορούν σε: χρόνιες ασθένειες, κινητικές δυσκολίες χωρίς την ανάγκη αναπηρικού αμαξιδίου, κώφωση ή μερική απώλεια ακοής, μαθησιακές δυσκολίες, τύφλωση ή μερική απώλεια όρασης και κινητικές δυσκολίες με χρήση αναπηρικού αμαξιδίου.
Η σύγκριση Έρευνας Επισκεπτών για το έτος 2012 με αντίστοιχη έρευνα για το έτος 2009, έδειξε ότι υπάρχει αύξηση από το 2009 στους αριθμούς των επισκεπτών κατά 19% και αύξηση στα συνολικά έσοδα κατά33%.
Επομένως η Αγορά του Προσβάσιμου Τουρισμού αποτελεί μία μεγάλη βιομηχανία.

Πώς μπορούμε να αναπτύξουμε τη συνολική αλυσίδα τουριστικών παροχών;
Υπάρχουν τέσσερις βασικές παράμετροι:
• Πληροφορία: αναζήτηση, κρατήσεις, ιστότοποι, εφαρμογές κινητής τηλεφωνίας...
• Μεταφορές: οχήματα, τερματικοί σταθμοί, μετακινήσεις
• Υποδομές: αξιοθέατα, διαμονή, εστιατόρια, δρόμοι, παραλίες...
• Υπηρεσίες: φιλοξενία, τουριστικά πακέτα, ξεναγοί, εκδρομές, ειδική διατροφή, δραστηριότητες, τεχνικά

Ivor Ambrose - Co-founder and Managing Director of the European Network for Accessible Tourism (ENAT)

Ivor Ambrose - Διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

βοηθήματα

Θα ήθελα τώρα να σας παρουσιάσω τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο Προσβάσιμου Τουρισμού «Pantou» (Παντού) (www.pantou.org).
Ο κατάλογος εντοπίζει όλα τα είδη των παρόχων που προσφέρουν προσβάσιμες τουριστικές υπηρεσίες.
Η προσβασιμότητα των υπηρεσιών ενός παρόχου ελέγχεται είτε από ένα διεθνές/εθνικό/περιφερειακό Σχήμα Πληροφορίας Πρόσβασης (Accessibility Information Scheme –AIS) είτε από μία Δήλωση/περιγραφή Πρόσβασιμότητας, η οποία αποτελεί μία καθοδηγούμενη αυτο-αξιολόγηση του παρόχου μέσω συγκεκριμμένων ερωτήσεων και κριτηρίων και παρέχεται προς συμπλήρωση από τον πάροχο στην ιστοσελίδα του καταλόγου (Αυτο-αξιολόγηση ENAT-Pantou).
Ο Ευρωπαϊκός Κατάλογος Προσβάσιμου Τουρισμού Pantou (Παντού) χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υποστηρίζει μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει πάνω από 70 είδη υπηρεσιών, όπως επιχειρήσεις σχετικές με διαμονή, παρόχους εξοπλισμού, ταξιδιωτικά γραφεία και ξεναγούς, μουσεία κλπ. Ο κατάλογος καλύπτει ΟΛΟΥΣ τους τύπους πελατών και αναγκών πρόσβασης. Περισσότεροι από 500 πάροχοι είναι ήδη εγγεγραμμένοι• η εγγραφή είναι δωρεάν για τους παρόχους και ο κατάλογος είναι δωρεάν για χρήση από τους επισκέπτες. Παρέχει πληροφορίες που επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους να επιλέξουν ανάλογα με τις ανάγκες τους και την ποιότητα της προσφοράς.
Η ιστοσελίδα Pantou του προφίλ ενός Παρόχου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το όνομά του, τις ομάδες πελατών τις οποίες εξυπηρετεί, πληροφορίες και περιγραφή της υπηρεσίας/ων που παρέχει, καθώς και σύνδεσμο για πληροφορίες σχετικά με την προσβασιμότητά του.
Έχουμε ένα νέο μέλος στον κατάλογό μας και είναι το Aegialis Hotel & Spa, εδώ στην Αμοργό. Στον κατάλογο Pantou (Παντού) υπάρχουν περισσότεροι από 500 προορισμοί στην Ευρώπη.
Προκειμένου να αναπτυχθεί ο προσβάσιμος τουρισμός, απαιτούνται δράσεις σε όλα τα επίπεδα: από τις μεμονωμένες τουριστικές επιχειρήσεις, στο επίπεδο των δήμων, της περιφέρειας ή σε εθνικό επίπεδο προκειμένου για το σύνολο του προορισμού ή των προορισμών. Τα οφέλη από μία τέτοια ανάπτυξη είναι πολλαπλά, τόσο για τις επιχειρήσεις και τον προορισμό, όσο και για τους επισκέπτες.
Τα δομικά στοιχεία για την ανάπτυξη του Προσβάσιμου Τουρισμού είναι:
•Εθνική Στρατηγική – Όραμα / Στόχος
•Νομοθεσία και Πρότυπα – Πλαίσιο
•Έρευνα, Εκπαίδευση και Κατάρτιση
•Διαχείριση Προορισμού / Παροχή Προσβάσιμου Τουρισμού

Ο Προσβάσιμος Τουρισμός αποτελεί εξασφάλιση επιτυχίας και για τους επισκέπτες και για τις επιχειρήσεις, αλλά και για τον προορισμό.
Μπορείτε να ακολουθήσετε το ENAT στα Κοινωνικά Δίκτυα και/ή να επικοινωνήσετε μαζί μας επισκεπτόμενοι τον ιστότοπό μας (www.accessibletourism.org) ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (enat@accessibletourism.org).
Μπορείτε επίσης να δείτε στο YouTube ένα βίντεο του ENAT από το Συνέδριο «Προσοχή στο Κενό Προσβασιμότητας» (“Mind the Accessibility Gap”) που έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες το 2014.
Ευχαριστώ.

Dimitra Kavvada - Legal Plenipotentiary at the Legal Council of State – (Ministry of Environment & Energy)

"Natura 2000 Site areas: Legislative framework and case-law"

The subject of my presentation regards the legislative framework and the case law on Natura protected sites.
The obvious danger of extinction of different species and deterioration of the natural habitats led to the adoption of the European directive 92/43 "for the preservation of the natural habitats and the wild fauna and flora" by the European Council. The aim of the directive is to "contribute to the protection of the biodiversity through the preservation of the natural habitats and the wild fauna and flora, on the European ground of the state-members, where the European Treaties apply". The types of the natural habitats and the species of fauna and flora are mentioned in the Annexes I, II, IV and V of the Directive.
This directive was adopted in our legal system with a Common Ministerial Decision of 1998, as modified later with a recent decision of 2008. In the context of article 17 of the directive, the state-members edit every six years national reports regarding the application of the directive, according to a template, which is under approval by the European Commission. The key for the achievement of the directive's aim is the creation of a site including the protected areas under the name "Natura 2000". The Natura 2000 site consists of the Special Preservation Zones according to the directive 92/43 and the Special Protection Zones for the birds according to another directive 79/409 for the protection of birds.
The areas of the site will be under a status of special management, specified by each state-member taking into account the social, economic and cultural particularities. The creation of the Natura 2000 site, which constitutes an obligation also for Greece, will contribute to the more effective protection of the species and habitats under threat and will become the basic means for the preservation of the biodiversity and the protection of the natural environment in general.
A great progress has been registered by the state – members regarding the creation of the Natura 2000 site, through the characterization of areas as European Community Importance Sites in order to be included in the Site. According to the data collected by the European Commission in 2009 (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm#newstat), the Site includes 21.695 Sites of Community Importance, with expanse of 681.826 km2 and 5.210 Zones of Special Protection for the birds with expanse of 560.634 km2.
The Natura Site 2000 in Greece includes 241 Sites of Community Importance according to the Directive 92/43 and 202 Zones of Special Protection of the birdlife according to the Directive 79/409, covering totally 5,5 million hectares. The greek part of the Natura site 2000 has included the majority of the areas protected by the national law, having international character.
The directive 92/43 establishes strict proceedings for the control of the possible consequences of the economic development on the Natura 2000 sites (art. 6) and requires from the State – members to assure the restoration and/or their maintenance in a "satisfying situation (art. 3). The directive obligates also the state-members to improve the "ecological cohesion" of the Natura 2000 Site, ensuring that the land use policy protects some principal characteristics in and out of the protected areas, especially in the sites serving as intermediate stations between the areas (art. 10). From the above it becomes clear that the ecological Natura 2000 Site constitutes an instrument of great importance for the deterrence of the loss of the biodiversity in Europe.
The law 3937/2011 constitutes the main legal framework for the protection and the administration of the Natura 2000 sites. This law updates the national system of the protected areas and regulates the Natura 2000 sites by integrating them in this system with their characterization as "Sites for the protection of habitats and species", which are divided into Special Maintenance Zones and/or Special Protection Zones. According to the same law (art. 4), a relevant Administration Plan with a five year duration is drawn up for the protection and maintenance of Natura 2000 sites, which aims at: a) the specification of the necessary operative measures for the maintenance of the object under protection, b) the specialization of the preconditions and the limitations on the practice of activities and works and c) the determination of the guidance and the priorities for the realization of works, actions and measures required for the effective protection and the restoration of the object under protection. The Administration Plans are approved by a Common Ministerial Decision ad are accompanied by action plans.
According to the competent department of the Ministry of Environment, for all the Natura sites 2000 of the greek state, the delimitation and the definition of the land uses and activities is necessary. In 2012 a complete suggestion was submitted for the realization of Special Environmental Studies of characterization and the selection of administration plans for the whole Natura 2000 site of the greek state.

B. Administration Authorities
In law 2472/1999, as completed by the Law 3937/2011 for the biodiversity, the following entities are provided for

Δήμητρα Καββαδά - Δικ. Πληρεξούσια Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας)

«Δίκτυο Περιοχών Natura 2000: Νομοθετικό πλαίσιο και νομολογία»

Το θέμα της παρουσίασής μου αφορά το νομοθετικό πλαίσιο και τη νομολογία σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές Natura.
Ο ορατός κίνδυνος εξαφάνισης πολλών ειδών και αλλοίωσης της σύνθεσης και υποβάθμισης πολλών οικοσυστημάτων οδήγησε στην έκδοση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Σκοπός της Οδηγίας είναι «να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζονται οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες». Οι τύποι φυσικών οικοτόπων και τα είδη φυτών και ζώων αναφέρονται στα Παραρτήματα I, II, IV και V της Οδηγίας.
Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 33318/3028/1998, η οποία τροποποιήθηκε με την Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αρ. Η.Π. 14849/853/Ε103, ΦΕΚ Β' 645 11.4.2008. Στο πλαίσιο του άρθρου 17 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα κράτη μέλη συντάσσουν κάθε έξι έτη εθνικές εκθέσεις για τον έλεγχο εφαρμογής της Οδηγίας, σύμφωνα με υπόδειγμα που εγκρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Θεμέλιο λίθο για την επίτευξη του σκοπού της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ αποτελεί η δημιουργία δικτύου προστατευμένων περιοχών με την ονομασία «NATURA 2000». Το δίκτυο Natura 2000 αποτελείται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και από τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την προστασία των πουλιών.
Οι περιοχές του δικτύου θα τεθούν υπό καθεστώς ειδικής διαχείρισης που θα καθορίσει κάθε κράτος-μέλος λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Η δημιουργία του δικτύου «NATURA 2000», που αποτελεί και υποχρέωση της Ελλάδας, θα συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη προστασία των απειλούμενων ειδών και οικοτόπων και θα αποτελέσει το βασικό μέσο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη γενικότερη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.
Για τη δημιουργία του Δικτύου NATURA 2000 έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος από τα κράτη μέλη, με τον χαρακτηρισμό περιοχών ως Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για ένταξη στο Δίκτυο. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm#newstat) του Ιουλίου 2009, το Δίκτυο περιλαμβάνει 21.695 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας και 5.210 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά.
Το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα περιλαμβάνει 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Το ελληνικό τμήμα του δικτύου Natura 2000 έχει περιλάβει την πλειονότητα των περιοχών της χώρας που προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία και έχουν διεθνείς χαρακτηρισμούς.
Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ θέτει αυστηρές διαδικασίες για τον έλεγχο των πιθανών επιπτώσεων της οικονομικής ανάπτυξης στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 (Άρθρο 6) και απαιτεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν την αποκατάσταση ή/ και τη διατήρησή τους σε «ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης» (Άρθρο 3). Η Οδηγία υποχρεώνει επίσης, τα κράτη μέλη να βελτιώνουν την «οικολογική συνοχή» του Δικτύου NATURA 2000, εξασφαλίζοντας ότι η χωροταξική πολιτική χρήσεων γης, προστατεύει κάποια κύρια χαρακτηριστικά εντός και εκτός των προστατευόμενων περιοχών, ειδικά στους τόπους όπου λειτουργούν ως διάδρομοι ή ενδιάμεσοι σταθμοί μεταξύ των περιοχών (Άρθρο 10). Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι το οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000 αποτελεί εργαλείο μέγιστης σημασίας για την αναχαίτιση της απώλειας της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη.
Ο Ν. 3937/2011 συνιστά το κύριο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και διαχείριση των περιοχών Natura 2000. Ο νόμος αυτός επικαιροποιεί το εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών και κατοχυρώνει θεσμικά τις περιοχές Natura 2000 εντάσσοντάς τες στο σύστημα αυτό με τον χαρακτηρισμό τους ως «Περιοχές Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών» - που διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) ή/ και Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο (άρθ. 4), για τη διαχείριση του αντικειμένου προστασίας και διατήρησης των περιοχών Natura 2000 καταρτίζεται σχετικό Διαχειριστικό Σχέδιο με πενταετή διάρκεια το οποίο αποσκοπεί στον: (α) καθορισμό των αναγκαίων μέτρων οργάνωσης και λειτουργίας για τη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται, (β) την εξειδίκευση των όρων και περιορισμών άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων, και (γ) τον προσδιορισμό των κατευθύνσεων και των προτεραιοτήτων για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση. Τα σχέδια διαχείρισης εγκρίνονται με ΚΥΑ και συνοδεύονται από σχέδια δράσης.
Σύμφωνα με την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, απαιτείται για όλες τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 της Ελληνικής Επικράτειας, η οριοθέτηση και καθορισμός χρήσεων γης και

the administration of the protected areas :
- Administration entities for one or more areas, operating as Legal Entities of private law, under the supervision of the Ministry of Environment
- Assignment to existing public services
- Creation of special coordination services in the Decentralized Administration and
- Assignment to non-profit Legal Entities of public or private law through an administration contract

The prevailing administration plan for the Natura areas is based on the creation of Administration entities, the operation of which has however important problems regarding the confusion of competencies and the existence of a stable framework of operation and financing. For the completion of the administration system of Natura 2000 areas, a procedure of implementation of the relative issues is under way, consisting of 4 thematic groups who work under the supervision of the Ministry of Environment as is to finish until the end of the year. The issues under implementation by the relative thematic groups are the following:
1. The determination of the structure of the national system of protected areas
2. The ensuring of the economical viability of the national system of protected areas, with the assessment of different alternative sources of financing
3. The selection and determination of the administration and supervision instruments for the protected areas
4. The ensuring of convergence of the supervision, maintenance, protection and administration systems. Finally, on August 26 2014, the 15year National Strategy and the 5year Action Plan for the Biodiversity were approved. The general intention of the national strategy for the biodiversity is the containment of the biodiversity loss and the degradation of the ecosystems in Greece until 2026, their restoration, where necessary and if possible, the promotion of the biodiversity as national asset, as well as intensifying the contribution of Greece to the prevention of the biodiversity loss worldwide.

Activities permitted in Natura 2000 Site
• Forests administration. Given that a natural, ecologically combatible forestry applies, a radical change in the administration of forests is not necessary. Eventually in some cases limitations on the wood harvest methods, which are not environmentally friendly may be set and issues relevant to the opening of forest roads may be redefined. Also, special attention should be paid on forest interventions in areas where plant and animal species under extinction live.
• Agriculture - Farming: In all the agricultural areas integrated in the Site, the change of the cultivation methods should be avoided. In those areas that surround wetlands, the administration should be oriented towards the promotion of traditional methods. Problems may be created with the abandonment of the mountainous cultivations, which results in the degradation of the biodiversity. For the Natura 2000 areas a special care has been taken during the application of the Regulation 2078/92.
• Tourism: The areas of the Site are not usually touristic developed areas. With the control of the internal zone of these areas a combatible development of mild activities of leisure and tourism will be promoted.
• Fishing - Aquaculture: The fishing issues are expected to constitute the object of a unified community policy. The application of the Directive is expected to be combined with the protection of the fishing sources in Mediterranean sea and the sustainable use of the species. The amateurish fishing and the illegal methods of inshore fishing (i.e. the use of dynamite), will be examined on the criterion of the habitats maintenance, as well as the application of a strict supervision on the coastal areas of the Site. The installation of maritime units of aquaculture will be examined on the criterion the ecological characteristics of each area, preventing the installation in those cases that their operation will lead to the deterioration of overland and undersea types of habitats being important pursuant to the community law.
• Mining activities: These activities depend absolutely on the areas where the product is found and consequently cannot be predicted in advance. However, seeing that they can result in an important deterioration of the natural environment, their approval should be avoided in areas of habitats defined in the Directive.
• Hunting: If hunting was considered as a non compatible use with the intentions of the Natura Site, the relative Directives 79/409 and 92/43 would have prohibited expressly. A prohibition of hunting can apply only in cases of disturbance of the species.

Article 6 - Works or plans in Natura areas
It is pointed out that article 6 par. 3 of the Directive 92/43 states that any plan or work, not necessary or directly connected with the administration of an area of the Natura 2000 site, which is possible to affect considerably

δραστηριοτήτων. Το 2012 συντάχθηκε και υποβλήθηκε ολοκληρωμένη πρόταση για την εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (Ε.Π.Μ.) χαρακτηρισμού και την επιλογή διαχειριστικών σχημάτων για το σύνολο του δικτύου Natura 2000 της Ελληνικής Επικράτειας.

Β. Δομές Διαχείρισης
Στο Ν. 2742/1999, όπως συμπληρώθηκε από τον νόμο για τη βιοποικιλότητα (Ν. 3937/2011), προβλέπονται οι εξής δομές διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών:
- Φορείς Διαχείρισης για μία ή περισσότερες περιοχές ως ΝΠΙΔ εποπτευόμενα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
- Ανάθεση σε υφιστάμενες δημόσιες υπηρεσίες
- Δημιουργία ειδικών υπηρεσιών συντονισμού στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, και
- Ανάθεση σε ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα με Σύμβαση Διαχείρισης.

Το σχήμα διαχείρισης/διοίκησης των περιοχών Natura που έχει επικρατήσει βασίζεται στη δημιουργία Φορέων Διαχείρισης η λειτουργία των οποίων ωστόσο έχει χαρακτηριστεί από σημαντικά προβλήματα σχετικά με σύγχυση αρμοδιοτήτων καθώς και σταθερού πλαισίου λειτουργίας και χρηματοδότησης. Προς την κατεύθυνση ολοκλήρωσης του συστήματος διαχείρισης των περιοχών Natura 2000, βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επεξεργασίας των σχετικών ζητημάτων από 4 θεματικές ομάδες που διεξάγεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους. Τα ζητήματα που επεξεργάζονται οι αντίστοιχες θεματικές ομάδες περιλαμβάνουν:
1. Τον καθορισμό της αρχιτεκτονικής/δομής του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών.
2. Την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών, με την αξιολόγηση διαφορετικών εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.
3. Την επιλογή και καθορισμό των εργαλείων διαχείρισης και παρακολούθησης των προστατευόμενων περιοχών.
4. Τη διασφάλιση της σύγκλισης των συστημάτων φύλαξης, εποπτείας, προστασίας και διαχείρισης. Τέλος, στις 26 Αυγούστου 2014 εγκρίθηκε η Εθνική Στρατηγική 15ετούς διάρκειας και το 5ετές Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα. Γενικός σκοπός της εθνικής στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα είναι η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των λειτουργιών των οικοσυστημάτων της Ελλάδας μέχρι το 2026, η αποκατάστασή τους, όπου χρειάζεται και δύναται, η ανάδειξη της βιοποικιλότητας ως εθνικό κεφάλαιο, όπως και η εντατικοποίηση της συμβολής της Ελλάδας στην αποτροπή απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως.

Επιτρεπόμενες Δραστηριότητες εντός περιοχών Δικτύου NATURA 2000
• Διαχείριση δασών: Εφόσον εφαρμόζεται κατά κανόνα φυσική, οικολογικά συμβατή δασοπονία, δεν αναμένεται να χρειαστεί ριζική αλλαγή στη διαχείριση των δασών. Σε ορισμένες περιπτώσεις θα χρειαστεί ενδεχομένως να τοποθετηθούν περιορισμοί στις μεθόδους συγκομιδής ξύλου που δεν είναι φιλικές προς το περιβάλλον και να επαναπροσδιοριστούν τα θέματα σχετικά με τη διάνοιξη των δασικών δρόμων. Επίσης, ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται σε δασικές επεμβάσεις σε περιοχές που ενδιαιτούν απειλούμενα φυτικά και ζωικά είδη.
• Γεωργία – Κτηνοτροφία: Σε όσες περιοχές γεωργικού χαρακτήρα έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο θα πρέπει να αποφεύγεται η αλλαγή των μεθόδων καλλιέργειας. Στις περιοχές εκείνες που περιβάλλουν τους υγροτόπους, η διαχείριση κατευθύνεται προς την προώθηση παραδοσιακών μεθόδων. Προβλήματα μπορούν να δημιουργηθούν και με την τυχόν εγκατάλειψη των ορεινών καλλιεργειών που οδηγεί στην υποβάθμιση της βιολογικής ποικιλότητας.
• Τουρισμός: Συνήθως οι τόποι του Δικτύου δεν αποτελούν τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές. Με τον έλεγχο τις εσωτερικής ζώνης των περιοχών θα προωθηθεί η συμβατή ανάπτυξη ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής και τουρισμού.
• Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες: Τα θέματα αλιείας αναμένεται να αποτελέσουν αντικείμενο ενιαίας κοινοτικής πολιτικής. Η εφαρμογή της Οδηγίας αναμένεται να συνδυαστεί με την προστασία των αλιευτικών πόρων της Μεσογείου και την αειφορική χρήση των ειδών. Η ερασιτεχνική αλιεία και οι παράνομες μέθοδοι παράκτιας αλιείας (π.χ. η χρήση δυναμίτη), θα εξετάζονται με κριτήριο τη διατήρηση των οικοτόπων, αλλά και την εφαρμογή αυστηρής επιτήρησης των παρακτίων τόπων του Δικτύου. Η εγκατάσταση θαλασσίων μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας θα εξετάζεται με κριτήριο τα οικολογικά χαρακτηριστικά κάθε τόπου, αποφεύγοντας την εγκατάσταση στις περιπτώσεις εκείνες που η λειτουργία τους θα οδηγήσει στην υποβάθμιση χερσαίων και υποθαλάσσιων τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
• Μεταλλευτικές – εξορυκτικές δραστηριότητες: Οι δραστηριότητες αυτές εξαρτώνται απόλυτα από τους χώρους εύρεσης του προϊόντος και επομένως δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν εκ των προτέρων. Όμως εξαιτίας του

Dimitra Kavvada - Legal Plenipotentiary at the Legal Council of State – (Ministry of Environment & Energy)

the said area, itself or jointly with other plans or works, is assessed duly as for its effects, taking into account its maintenance targets. Based on the conclusions of the assessment of the effects on the area, the competent national authorities give their approval for the said plan or work, only after having affirmed that this will not impair the integrity of the particular area and possibly after the expression of the public opinion.
It is obvious that the preliminary assessment of the effects of a plan or work on an area, defined in article 6 par. 3, gives the possibility to the competent national authorities to result in conclusions regarding the consequences of the initiative related to the integrity of the said area. If the conclusions are positive, in the meaning that they are not any scientific questions on the absence of effects on the area, the competent authorities can give their consent for the plan or work. In the case that the questions remain or the conclusions are negative, the principle of prevention applies obligingly and the procedures of article 6 par. 4 are observed. In addition, taking into account the principle of prevention and applying a preventive approach, the competent authorities may be led to the decision not to proceed with the implementation of the plan or work.
According to article 6 par. 4 of the Directive 92/43, a plan can be implemented, despite the negative conclusions of the assessment of the effects on an area Natura 2000, in the absence of alternative solutions, for imperative reasons of public interest, including the reasons of social or economic character. In this case, the state –members take any compensatory measure necessary, in order that the protection of the total cohesion of Natura 2000 is ensured and inform accordingly the Commission.
In this context and in the case of the National Planning Framework, it would be necessary to assess, within the definitions of the Directive 92/43 the effects of infrastructure projects, motorways, ports, airports and others, so that the possibility of negative impact on a Natura area is excluded. Nevertheless, the expected effects of the construction of such works have never been described or assessed and it is not even known eventually which areas these works affect.
The exceptional implementation of a work according to article 6 par. 4 of the directive for imperative reasons of public interest, despite its negative effects on a natura area, is provided as a divergence by the community law, especially in cases of works related to the transport services, energy or telecommunication networks. Similar examples can be encountered also in other European states, in which – despite the negative effects on Natura site areas – the construction of works was permitted for imperative reasons of public interest. Indicatively, we mention the construction of Motorway A20 in Germany, which has been integrated in the European road network and its construction had been decided, in order to connect the federal state with central areas in the European Community, as well as the operation and exploitation of the Roterntam port, with the reasoning that it constitutes one of the main pylon of the Netherlands economy and a junction of the european transport network, the construction of the new port in Granadilla (Tenerife), considering that the development of the capacity of the port was necessary for the promotion of the economic and social development of the island.
In this meaning, the choice of the Greek Ministry of Environment not to assess at a preliminary level the effects on the environment of the works provided in the National Planning Framework – and especially on the areas of Natura 2000 site – cannot be explained, given that the possibility for their construction is provided by the community law in the form of divergences, after taking compensatory measures.

The case – law of the Court of Justice of the European Union
The Court of Justice of the European Union has stated that a national legislation providing that only the plans subject to a procedure of a notification or authorization will be submitted to the procedure of Due Assessment of art. 6 par. 3 of the Directive 92/43, is not compatible with the Directive. As regards the systematic exemption of plans from the procedure of art. 6 par. 3, the Court of Justice pointed out that “from the consistent case – law of the Court it becomes clear that a state – member, in the context of art. 6 par. 3 of the directive for the habitats, cannot exempt in general and systematically from the obligation of assessment of effects on Natura 2000 areas, categories of plans or works, depending on the sector of the activity”.
As for the character of the Due Assessment, the Court stated that “it does not constitute a simple typical procedure of assessment, but it should offer a detailed analysis satisfying the targets of maintenance of the particular area, as mentioned in art. 6, especially regarding the protection of the natural habitats and the species of priority”. It also states that “such assessment means that, every single aspect of the plan which could affect individually or in combination with other plans these targets should be noted, taking into account the promoted scientific knowledge on the issue”. This assessment, according to the Court’s view, “cannot have gaps and should include complete, exact and definite conclusions that will be able to raise any reasonable scientific doubt relevant to the effects of the suggested work on the said area” and “is not due when reliable and updated data are missing”.

Δήμητρα Καββαδά - Δικ. Πληρεξούσια Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας)

γεγονότος ότι επιφέρουν σημαντική αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, θα πρέπει να αποφεύγεται η έγκρισή τους στις εκτάσεις που καταλαμβάνουν τύποι οικοτόπων και ενδιαιτήματα ειδών της Οδηγίας.
• Θήρα: Εάν η θήρα είχε θεωρηθεί ως καταρχήν ασυμβίβαστη χρήση με τους σκοπούς του Δικτύου, οι σχετικές Οδηγίες 79/409 και 92/43 θα το είχαν απαγορεύσει ρητά. Απαγόρευση της θήρας μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο σε περιπτώσεις διατάραξης των ειδών.

Άρθρο 6 – Έργα ή σχέδια εντός περιοχών Natura
Επισημαίνεται ότι το άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ορίζει ότι κάθε σχέδιο ή έργο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση ενός τόπου του δικτύου Natura 2000, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο ή έργο, μόνο αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του συγκεκριμένου τόπου και ενδεχομένως, αφού εκφραστεί πρώτα η δημόσια γνώμη.
Είναι προφανές ότι η προκαταρκτική εκτίμηση επιπτώσεων ενός σχεδίου ή ενός έργου σε έναν τόπο, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ. 3, δίνει τη δυνατότητα στις αρμόδιες εθνικές αρχές να καταλήξουν σε συμπεράσματα σχετικά με τις συνέπειες της πρωτοβουλίας που συναρτάται με την ακεραιότητα του εκάστοτε τόπου. Εάν τα συμπεράσματα είναι θετικά, με την έννοια ότι δεν παραμένουν επιστημονικά ερωτήματα ως προς την απουσία επιπτώσεων για τον τόπο, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να συναινέσουν για το σχέδιο ή για το έργο. Σε περίπτωση που παραμένουν ερωτήματα ή που τα συμπεράσματα είναι αρνητικά, οι αρχές της προφύλαξης και της πρόληψης εφαρμόζονται υποχρεωτικά και ακολουθούνται οι διαδικασίες του άρθρου 6 παράγραφος 4. Επιπλέον, συνεκτιμώντας την αρχή της προφύλαξης και εφαρμόζοντας μια προληπτική προσέγγιση, οι αρμόδιες αρχές ενδέχεται να οδηγηθούν στην απόφαση να μην προχωρήσουν στην υλοποίηση του σχεδίου ή του έργου.
Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ένα σχέδιο μπορεί να πραγματοποιηθεί, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων σε τόπο του Natura 2000, ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημόσιου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη-μέλη λαμβάνουν κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο, ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000 και ενημερώνουν σχετικά την Επιτροπή.
Με αυτά τα δεδομένα και στην περίπτωση του Εθνικού Χωροταξικού Πλαισίου θα έπρεπε, στο πλαίσιο της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ να εξεταστούν οι επιπτώσεις των έργων υποδομής, οδικών δικτύων, λιμανιών, αερολιμένων και άλλων που προβλέπονται, προκειμένου να αποκλειστεί η πιθανότητα αρνητικής επιρροής μιας περιοχής του Δικτύου Natura. Οι αναμενόμενες όμως επιπτώσεις της κατασκευής των προβλεπόμενων έργων ούτε περιγράφησαν ούτε αξιολογήθηκαν και δεν είναι τελικά γνωστό ούτε καν ποιες περιοχές αυτά επηρεάζουν.
Επισημαίνεται πάντως ότι ακόμη και στην περίπτωση που θα διαπιστωνόταν ενδεχόμενη προσβολή ενός τόπου που θα ενέπιπτε στο Δίκτυο Natura, θα ήταν δυνατή η πραγματοποίηση των προβλεπόμενων έργων για επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, κοινωνικούς ή οικονομικούς, με την προϋπόθεση λήψης αντισταθμιστικών μέτρων, καθώς προβλέπεται η σχετική παρέκκλιση από το κοινοτικό δίκαιο, ιδιαίτερα για περιπτώσεις έργων που σχετίζονται με υπηρεσίες μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιακών δικτύων. Ανάλογα παραδείγματα συναντά κανείς σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες -παρά τις αρνητικές επιπτώσεις σε περιοχές Δικτύου Natura- επετράπη η κατασκευή έργων για επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Ενδεικτικά αναφέρονται η κατασκευή του Αυτοκινητοδρόμου Α20 στη Γερμανία που εντάχθηκε στο διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο και κρίθηκε ότι έπρεπε να κατασκευαστεί, για να συνδέσει το ομόσπονδο κράτος με κεντρικές περιοχές στην Κοινότητα, η λειτουργία και η εκμετάλλευση του λιμανιού του Ρότερνταμ, με την αιτιολογία ότι αποτελεί έναν από τους κυριότερους πυλώνες της ολλανδικής οικονομίας και κόμβο του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών, καθώς και η κατασκευή νέου λιμένα στην Granadilla στην Τενερίφη, θεωρώντας ότι ήταν αναγκαία η ανάπτυξη της λιμενικής χωρητικότητας για την προαγωγή της οικονομικής και της κοινωνικής ανάπτυξης στο νησί.
Υπό το φως των ανωτέρω δεν είναι κατανοητή η επιλογή του Υπουργείου να μην εξετάσει προκαταρκτικά τις επιπτώσεις στο περιβάλλον των έργων που προβλέπονται στο Εθνικό Χωροταξικό Πλαίσιο -και ιδιαίτερα στις περιοχές του δικτύου Natura 2000-, καθώς δίδεται η δυνατότητα κατασκευής τους υπό τη μορφή παρεκκλίσεων στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, με τη λήψη αντισταθμιστικών μέτρων.

Η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)
Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε ότι εθνική νομοθεσία, η οποία ορίζει ότι μόνο τα σχέδια που

Dimitra Kavvada - Legal Plenipotentiary at the Legal Council of State – (Ministry of Environment & Energy)

In any case, seeing that in art. 6 par. 3 no special method is established for the conduct of such assessment, the latter should be "performed in a way that the competent authorities are able to affirm that a plan is not going to have detrimental consequences on the integrity of the said area, given that, in the case that doubts regarding the absence of such consequences remain, the said authorities should deny the provision of the requested approval".
In application of art. 6 par. 4 of the directive for the habitats, the first step the competent authority is to examine if there are any alternative solutions in the suggested plan, including the possibility of the achievement of the target pursued in a non-protected area. In the negative case, the competent authority examines if there are any imperative reasons of public interest for the realization of the work. In the positive case, the competent authority should assess, if the suggested, by the work's owner, compensatory measures are able to "counteract the negative effects of the plan and provide offset to the impact of the plan on the species and the habitats". The "imperative reasons of public interest do not coincide with the narrow economical reasons".
As stated by the Court, "in the imperative reasons of public interest of art. 6 par. 4 are included, in any case, the reasons reducing to a superior general interest and can in some cases include reasons of economic or social character". Also the Court accepted that "the interest that can justify the realization of a plan should be in the same time "public" and "important", which means that it should be of such importance, so that it can be offset with the intention of protection of the natural habitats, as well as the fauna and flora, pursued by the directive".
In this sense, the construction of a motorway cannot be approved just because it satisfies economical requirements (offers employment posts), but because it satisfies a superior public interest (the overcome of an area's isolation). Consequently, a restricted interpretation of the economical reasons is needed. This is also the Commission's opinion, which underlines that "plans satisfying the interests of companies or individuals are not covered by the provision". The Court, in its attempt to define the meanings has accepted that the works regarding the installation or expansion of a company do not fulfill the requirements of the law, but only under exceptional circumstances.

The case – law of the Greek Council of State

The case – law of the Greek Council of State is characterized by the fact that it assimilates the special procedure of the directive for the habitats with that procedure of another directive, regarding the approval of environmental terms of a work. This is due to the fact that the Court limited itself to the application of the (problematic) national provisions, although it had the ability to apply directly the art. 6 par. 3 of the directive for the habitats. In other words, it considered that the national legislative provisions constitute a right transfer of the provision of art. 6 par. 3 of the directive for the habitats to the national law. In this way, it overlooked the fact that the said provisions of the directive establish a special procedure compared to the procedure of the other directive (for the approval of environmental terms of a work).
In many cases (1492/2013, 4413/2012) the Council of State is limited to the assessment of the Environmental Effects Study, perceiving the Due Assessment as an individual element of the completeness and the quality of the Environmental Effects Study and not as a level of the special procedure of art. 6 par. 3 of the Directive for the habitats. The Court focuses on the data of the Environmental Effects Study, noting that it did not arise from it "that the danger for the integrity of the area, as well as the consequences from the installation and operation of the unit, resulting in its deterioration, has been estimated".
However, in another case (1422/2013) the Court stated that "art. 6 par. 3 establishes a procedure, which aims at ensuring that a work not directly connected to the administration of an area, but capable of affecting considerably this area, will be approved only if, after previous assessment, it is obvious that it will not impair the integrity of this area" and it noted that for a plan in a Special Protection Zone "the redaction of a special ornithological study is needed".

Conclusions

Although 22 years have passed from the adoption of the directive for the habitats, the deterioration of the biodiversity in Europe continues dramatically. Despite the fact that, on the one hand the provisions of the directive have substantial content and they establish an obligation of effectiveness, on the other hand the interpretation of art. 6 by the Court of Justice reinforced its protective elements, only the 17% of the habitats and species and the 11% of the ecosystems of high importance, protected by the law, are in a satisfying condition.
There are many reasons that can explain this failure. Firstly, the important instrument of the Due Assessment, aiming at the safeguard of the integrity of the Natura 2000 Site areas, has not been used as it should. This regards either the omission to apply the Due Assessment, or the absence of quality of the Due Assessment, or the non-existence of guarantees and mechanisms ensuring that the assessment will be due. Secondly, article 6 uses very technical

Δήμητρα Καββαδά - Δικ. Πληρεξούσια Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας)

υπάγονται σε διαδικασία γνωστοποίησης ή αδειοδότησης θα υποβληθούν στη διαδικασία της Δέουσας Εκτίμησης, δεν είναι συμβατή με το άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43. Σε ό,τι αφορά στη συστηματική απαλλαγή σχεδίων από τη διαδικασία το άρθρο 6 παρ. 3, το ΔΕΕ τόνισε ότι «από πάγια νομολογία του δικαστηρίου προκύπτει ότι κράτος μέλος, κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους, δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να απαλλάσσει γενικώς και συστηματικώς από την υποχρέωση εκτιμήσεως των επιπτώσεων σε τόπους του δικτύου Natura 2000 κατηγορίες σχεδίων ή έργων ανάλογα με τον τομέα της δραστηριότητας».
Σχετικά με το χαρακτήρα της Δέουσας Εκτίμησης, το Δικαστήριο έκρινε ότι η τελευταία «δεν είναι μια απλή τυπική διαδικασία εξέτασης, αλλά πρέπει να προσφέρει μια λεπτομερή ανάλυση που θα ικανοποιεί τους στόχους διατήρησης του συγκεκριμένου τόπου, όπως αυτοί αναφέρονται στο άρθρο 6, κυρίως σε ό,τι αφορά στην προστασία των φυσικών οικοτόπων και των ειδών προτεραιότητας» . Προσθέτει, μάλιστα, ότι «μια τέτοια εκτίμηση συνεπάγεται ότι πρέπει να επισημανθούν, λαμβανομένων υπόψη των πλέον προωθημένων επιστημονικών γνώσεων επί του θέματος, όλες εκείνες οι πτυχές του σχεδίου που θα μπορούσαν, αυτές καθ' εαυτές ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια, να επηρεάσουν αυτούς τους σκοπούς». Αυτή η εκτίμηση σύμφωνα με την άποψη του Δικαστηρίου «δεν μπορεί να έχει κενά και πρέπει να περιέχει πλήρη, ακριβή και οριστικά συμπεράσματα που θα μπορούν να άρουν κάθε εύλογη επιστημονική αμφιβολία σχετικά με τις επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου στον οικείο τόπο» και «δεν είναι η δέουσα όταν λείπουν αξιόπιστα και επικαιροποιημένα δεδομένα».
Σε κάθε περίπτωση, επειδή δεν καθορίζεται από το άρθρο 6 παρ. 3 ειδική μέθοδος για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας εκτίμησης, αυτή θα «πρέπει να διενεργείται κατά τρόπον, ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να βεβαιωθούν ότι ένα σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του οικείου τόπου, δεδομένου ότι, στην περίπτωση κατά την οποία παραμένουν αμφιβολίες ως προς την απουσία τέτοιων συνεπειών, οι εν λόγω αρχές οφείλουν να αρνηθούν την παροχή της αιτούμενης εγκρίσεως».
Κατά την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους, το πρώτο βήμα της αρμόδιας αρχής είναι να εξετάσει, αν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις στο προτεινόμενο σχέδιο, συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας επίτευξης του επιδιωκόμενου σκοπού σε μη προστατευόμενη περιοχή. Σε αρνητική περίπτωση, η αρμόδια αρχή εξετάζει, εάν υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος για να πραγματοποιηθεί το σχέδιο. Σε καταφατική περίπτωση, η αρμόδια αρχή θα πρέπει να κρίνει, εάν τα προτεινόμενα, από τον κύριο του έργου, αντισταθμιστικά μέτρα είναι ικανά να «εξουδετερώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις του σχεδίου και να παρέχουν αντιστάθμισμα στην προσβολή του σχεδίου στα είδη και στους οικοτόπους». Οι «επιτακτικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος» δεν ταυτίζονται με τους στενά οικονομικούς λόγους. Όπως έκρινε το Δικαστήριο «στους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος» του άρθρου 6 παρ. 4 περιλαμβάνονται, εν πάση περιπτώσει, οι λόγοι που ανάγονται σε ένα υπέρτερο γενικό συμφέρον και μπορούν κατά περίπτωση να περιλαμβάνουν λόγους κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως». Επίσης, το Δικαστήριο προσδιόρισε ακόμη περισσότερο τις έννοιες υπογραμμίζοντας ότι «το συμφέρον που μπορεί να δικαιολογήσει, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 4 της οδηγίας 92/43, την υλοποίηση ενός σχεδίου πρέπει να είναι συγχρόνως «δημόσιο» και «σημαντικό», πράγμα που συνεπάγεται ότι πρέπει να είναι τέτοιας σημασίας, ώστε να μπορεί να σταθμιστεί με τον σκοπό της προστασίας των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία».
Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, δεν μπορεί π.χ. να εγκριθεί η κατασκευή ενός δρόμου επειδή ικανοποιεί οικονομικές απαιτήσεις (προσφέρει θέσεις εργασίας), αλλά περισσότερο επειδή ικανοποιεί ένα υπέρτερο δημόσιο συμφέρον (την άρση της απομόνωσης μιας περιοχής). Επομένως, απαιτείται μια περιοριστική ερμηνεία των λόγων οικονομικής φύσεως. Αυτή, άλλωστε, είναι και η άποψη της Επιτροπής η οποία υπογραμμίζει ότι «σχέδια που υπηρετούν συμφέροντα εταιριών ή ατόμων δεν καλύπτονται από τη διάταξη». Το Δικαστήριο, στην προσπάθειά του να οριοθετήσει τις έννοιες έκρινε ότι εργασίες που προορίζονται για την εγκατάσταση ή την επέκταση μιας επιχείρησης δεν ικανοποιούν τις προϋποθέσεις του νόμου παρά μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις.

Η νομολογία του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας

Η νομολογία του ΣτΕ χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι ταυτίζει την ειδική διαδικασία της οδηγίας για τους οικοτόπους με εκείνη άλλης οδηγίας για την Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΕ). Αυτό οφείλεται, κυρίως, στο ότι το δικαστήριο περιορίστηκε στην εφαρμογή των (προβληματικών) εθνικών ρυθμίσεων, ενώ είχε τη δυνατότητα να εφαρμόσει άμεσα το άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους. Με άλλες λέξεις, θεώρησε ότι οι εθνικές ρυθμίσεις αποτελούν ορθή μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των διατάξεων του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους. Παράβλεψε, έτσι, το γεγονός ότι οι ως άνω διατάξεις της οδηγίας θεσπίζουν ειδική διαδικασία σε σχέση με εκείνη της οδηγίας ΕΠΕ.

Dimitra Kavvada - Legal Plenipotentiary at the Legal Council of State – (Ministry of Environment & Energy)

terms ("integrity of the area", "maintenance targets", "satisfying maintenance condition" etc), that they were not possible to be defined sufficiently. Thirdly, many state – members modified several times the national provisions for the transport of art. 6, a fact that had as a result the creation of an unstable regulatory framework. Fourth, the prevalence of the ideas of the unlimited economic growth led to the reversal, in a great degree, of the target of the Due Assessment. Therefore, instead of qualifying the safeguard of the area's integrity, as provided expressly in the law, this receded and its position occupied the economic development.

Nonetheless, another perception should prevail, capable of achieving the maintenance targets in an ecologically sustainable and politically effective way. In other words, we should accept the fact that, although the science remains fundamental for every attempt for the maintenance of the biodiversity, it is not able to provide always definite and due answers. Consequently, this incomplete knowledge should be reflected on the environmental legislation. In addition, the scientists should inform the legislator and the administration regarding the better incorporation of the scientific knowledge in the procedure of the decision –taking. This educational attempt should also include the courts and the citizens. If the citizens are well – informed and therefore more able to perceive the basic parameters of the science, in this case they can participate more effectively in the relevant procedures of consultation for the protection of the biodiversity. Likewise, the courts, on the condition that are appropriately informed and have at their disposal the necessary scientific information, they are able, during the judicial examination of the decisions, to discriminate the scientific knowledge from the other judgments, which coexist in the said decisions and in this way to assess effectively and mainly, reliably the excess of the limits in the administration's power of discretion.

Δήμητρα Καββαδά - Δικ. Πληρεξούσια Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας)

Σε πολλές υποθέσεις (1492/2013, 4413/2012) το δικαστήριο ταυτίζει τις παραπάνω διαδικασίες, με συνέπεια η δέουσα εκτίμηση να εκλαμβάνεται, ομοίως, ως στοιχείο πληρότητας και ποιότητας της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ). Συγκεκριμένα, το δικαστήριο επικεντρώνεται στα διαλαμβανόμενα στην ΜΠΕ επισημαίνοντας ότι δεν προέκυψε από αυτή «ότι εκτιμήθηκε ο κίνδυνος για την ακεραιότητα του τόπου, καθώς και οι επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία της επίμαχης κτηνοτροφικής μονάδας, συνεπαγόμενες την υποβάθμισή του». Ωστόσο, σε άλλη υπόθεση (1422/2013) το δικαστήριο εκτίμησε ότι «το άρθρο 6 παρ. 3 θεσπίζει διαδικασία, με την οποία σκοπείται να διασφαλιστεί ότι σχέδιο μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, δυνάμενο όμως να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο αυτό, θα εγκρίνεται μόνον αν, κατόπιν προηγουμένου ελέγχου, διαπιστωθεί ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου αυτού» και οδηγείται στην κρίση ότι για σχέδιο σε Ζώνη Ειδικής Προστασίας «επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης».

Συμπεράσματα

Ενώ παρήλθαν 22 χρόνια από τη θέσπιση της οδηγίας για τους οικοτόπους, η μείωση της βιοποικιλότητας στην ΕΕ συνεχίζεται δραματικά. Παρά το γεγονός ότι αφενός μεν οι διατάξεις της οδηγίας για τους οικοτόπους είναι ουσιαστικού χαρακτήρα και, επιπλέον, θεσπίζουν υποχρέωση αποτελέσματος, αφετέρου δε η ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 6 από το ΔΕΕ ενίσχυσε τα προστατευτικά του χαρακτηριστικά, ωστόσο, μόνο το 17% των οικοτόπων και ειδών και το 11% των καίριας σημασίας οικοσυστημάτων, που προστατεύονται βάσει της νομοθεσίας, βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση.

Υπάρχουν αρκετοί λόγοι που εξηγούν αυτή την αποτυχία. Πρώτον, το σημαντικό εργαλείο της Δέουσας Εκτίμησης, που έχει σαν στόχο να εξασφαλιστεί η ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000, δεν χρησιμοποιήθηκε όπως έπρεπε. Αυτό έχει να κάνει είτε με την παράλειψη διεξαγωγής της ειδικής διαδικασίας και της διενέργειας της Δέουσας Εκτίμησης είτε με την έλλειψη ποιότητας της Δέουσας Εκτίμησης είτε με την ανυπαρξία εγγυήσεων και μηχανισμών ότι η εκτίμηση θα είναι η δέουσα. Δεύτερον, το άρθρο 6 χρησιμοποιεί πολύ τεχνικούς όρους («ακεραιότητα του τόπου», «στόχοι διατήρησης», «ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης» κ.λπ.), οι οποίοι δεν κατέστη δυνατόν να προσδιορισθούν επαρκώς. Τρίτον, πολλά κράτη μέλη τροποποίησαν αρκετές φορές τα εθνικά μέτρα μεταφοράς του άρθρου 6, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα ασταθές ρυθμιστικό πλαίσιο. Τέταρτον, η επικράτηση των ιδεών της απεριόριστης οικονομικής μεγέθυνσης οδήγησε στην αντιστροφή, σε μεγάλο βαθμό, του στόχου της Δέουσας Εκτίμησης. Έτσι, αντί να προηγείται η διασφάλιση της ακεραιότητας του τόπου, όπως ρητά ορίζει η οικεία διάταξη, αυτή υποχώρησε και τη θέση της κατέλαβε η οικονομική ανάπτυξη.

Ωστόσο, πρέπει να πρυτανεύσει μια άλλη αντίληψη ικανή να επιτύχει τους στόχους διατήρησης με έναν τρόπο οικολογικά βιώσιμο και πολιτικά αποτελεσματικό. Πρέπει δηλαδή να αποδεχθούμε το γεγονός ότι ενώ η επιστήμη παραμένει θεμελιώδης για κάθε προσπάθεια διατήρησης της βιοποικιλότητας, δεν είναι σε θέση να μας παρέχει πάντοτε οριστικές και δέουσες απαντήσεις. Επομένως, αυτή η ατελής γνώση θα πρέπει να αντανακλάται στην περιβαλλοντική νομοθεσία. Επιπλέον, οι επιστήμονες οφείλουν να πληροφορούν τον νομοθέτη και τη διοίκηση σχετικά με το πώς θα ενσωματώνουν καλύτερα την επιστημονική γνώση στη διαδικασία της λήψης απόφασης. Αυτή η εκπαιδευτική προσπάθεια θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τόσο τα δικαστήρια όσο και τους πολίτες. Εάν οι πολίτες είναι καλά πληροφορημένοι και, κατά συνέπεια, σε καλύτερη θέση για να κατανοήσουν τις βασικές παραμέτρους της επιστήμης, τότε μπορούν να συμμετέχουν πιο αποτελεσματικά στις σχετικές διαβουλεύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας. Ομοίως, τα δικαστήρια, εφόσον είναι κατάλληλα ενημερωμένα και έχουν στη διάθεσή τους την αναγκαία επιστημονική πληροφόρηση, τότε μπορούν, κατά τον δικαστικό έλεγχο των αποφάσεων, να διακρίνουν την επιστημονική γνώση από τις άλλες αξιακού χαρακτήρα κρίσεις, που συνυπάρχουν στις ως άνω αποφάσεις και με τον τρόπο αυτόν να ελέγξουν αποτελεσματικά και κυρίως, αξιόπιστα, την υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης.

Theodora Petanidou - Professor of Biogeography and Ecology, University of the Aegean

"Terraces for farming: an indispensable element of the Aegean island landscape"

Good evening!
I would like to express my thanks to the Organizing Committee for this splendid experience, YPERIA 2015, especially Mrs Giannakopoulou and of course Semeli for creating the bridge between Mytilene, where I come from, and Amorgos.
I will talk to you about terraces for agriculture in the Aegean. The material I am going to present originates from a lot of different studies we have carried out during the last 15 years in the Aegean and it deals mainly with the terraces on the islands of East Aegean – i.e. the Dodecanese, Lesvos and Samos. Unfortunately, we don't have much experience with the terraces of the Cyclades but I hope there is still time for them to be included in our plans.
I will talk about the geographical and historical aspect of terraces and their values and I will present briefly the case study of Nisyros, the island where we have worked the most. After that, I will talk about the future prospect of terraces; I can't say whether this exists, but it is largely in our hands.

What are terraces?
Terraces are horizontal, man-made surfaces created to permit or facilitate cultivation on sloping terrain, especially on hills and mountains. In most of the cases they are supported by dry stone walls, what we, Greeks, call xerolithiés, but there are also cases where terraces are supported by natural vegetation, for example bushes that, like dry-stone walls, can keep terraces in place for many years.
Terraces have been the most recyclable landscape element since the antiquity in the Aegean. Many peoples have passed, myriads of people have used and reused the stone material of the terraces, and because of this, terraced landscapes constitute a diachronic palimpsest of human actions and labour. This is why they are a rare find in archaeological excavations, so archaeological evidence is mostly lost. The last few years, however, there have been some studies employing also geographical tools, which were successful in finding good evidence on terraces in the ancient Aegean.
Terraces are related to subsistence economy; people had to work in order to live from the product of their labour. On all islands –although on each island they believe it is exclusively their own proverb – they say "House: the smallest you can fit in, land: the farthest you can see".

Why, where, and how create terraces?
In the Aegean, environmental conditions in the old times were very harsh. For security and health reasons, residence was taken up mainly in the highlands, and the slopes there had to be managed in order to be more productive. The soil was stony, thin, infertile, dry, it could not hold moisture, and at the same time all the Aegean islands themselves were very inaccessible. For these reasons, people needed to be independent for food, and therefore had to be inventive in order to live from the land available to them. The solution was to transform the slopes, the only way to make their living in these places. Sometimes this transformation took place up to the top of the hills and it is incredible to see today how people could work in those times.
Three main types of terraces exist: step terraces, braided terraces, and pocket terraces, the latter mostly related to tree cultivation. As already mentioned, terraces have existed since the antiquity, although as ephemeral structures they have been often difficult to find in archaeological excavations. However there is evidence that terraces existed on many islands, such as on Kea, Delos, Kythnos, and Pseira, a small island in the Gulf of Mirambellou, which has been totally terraced since the 2nd millennium BC, maybe even earlier. Terraces were not only used for cultivation but also to build towns on them. We know very well that in Pergamos, in Kos, and in Arkesia on Karpathos, among many others, people have built towns or sanctuaries on terraces.
In order to address the issue of the absence of flat surface and soil, people terraced the slopes by leveling steep slopes and forming flat surfaces in order to cultivate. They created cultivable soil by breaking and smashing the rocks on the spot but also by carrying soil from elsewhere, sometimes by themselves, sometimes with pack animals. When smashing the rocks, they also redistributed the soil locally, because sometimes, especially on limestone, this soil tends to be gathered within pockets so the uncovered area is mostly infertile. All this resulted in holding the soil in place and preventing erosion, which was the most important aspect of the whole procedure.
In order to address the issue of stony and infertile soil, people had to remove the stones from the field and to either use or store them locally. They mostly used them to erect walls, but sometimes the stones were so many that they had to pile them up to minimize the used space, creating armákes, a word that comes from the ancient god Hermes: Hermeses were Hermes-headed columns used in the antiquity to mark the roads. In addition, people smashed the

Θεοδώρα Πετανίδου - Καθηγήτρια Βιογεωγραφίας και Οικολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

"Αναβαθμίδες για καλλιέργεια: αναπόσπαστο στοιχείο του νησιωτικού τοπίου του Αιγαίου"

Καλησπέρα σας!
Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην Οργανωτική Επιτροπή αυτής της υπέροχης εμπειρίας, του ΥΠΕΡΙΑ 2015, ιδιαίτερα την κ. Γιαννακοπούλου και φυσικά την Σεμέλη που υπήρξε η γέφυρα ανάμεσα στη Μυτιλήνη, από όπου έρχομαι, και την Αμοργό.
Θα σας μιλήσω για τις αναβαθμίδες για καλλιέργεια στο Αιγαίο. Το υλικό αυτό προέρχεται από πολλές διαφορετικές μελέτες που πραγματοποιήσαμε στο Αιγαίο τα τελευταία 15 χρόνια και αφορά κυρίως στις αναβαθμίδες στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου –τα Δωδεκάνησα, τη Λέσβο και τη Σάμο. Δυστυχώς, δεν έχουμε πολλή εμπειρία με τις αναβαθμίδες των Κυκλάδων αλλά ελπίζω ότι υπάρχει ακόμα χρόνος για αυτό.
Θα μιλήσω για τη γεωγραφική και ιστορική πλευρά των αναβαθμίδων και για τις αξίες τους και θα παρουσιάσω σύντομα την περίπτωση της Νισύρου, ενός νησιού όπου δουλέψαμε περισσότερο. Στη συνέχεια, θα μιλήσω για τις μελλοντικές προοπτικές των αναβαθμίδων• δεν ξέρω αν κάτι τέτοιο υπάρχει, αλλά εξαρτάται από εμάς αν οι αναβαθμίδες έχουν μέλλον ή όχι.

Τι είναι οι αναβαθμίδες;
Οι αναβαθμίδες είναι οριζόντιες επιφάνειες φτιαγμένες από τον άνθρωπο, ώστε να επιτρέπεται ή να διευκολύνεται η καλλιέργεια σε κεκλιμένο έδαφος, ειδικά σε λόφους και βουνά. Συνήθως υποστηρίζονται από ξερολιθιές, αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις όπου οι αναβαθμίδες υποστηρίζονται από φυσική βλάστηση, για παράδειγμα θάμνους που μπορούν να συγκρατήσουν τις αναβαθμίδες στη θέση τους για πολλά χρόνια, όπως συμβαίνει με τις ξερολιθιές.
Οι αναβαθμίδες αποτελούν το πλέον ανακυκλώσιμο στοιχείο του τοπίου του Αιγαίου από την αρχαιότητα. Πολλοί λαοί πέρασαν, χιλιάδες άνθρωποι χρησιμοποίησαν και ξαναχρησιμοποίησαν το υλικό τους, γι' αυτό και θεωρούμε τις αναβαθμίδες ως ένα διαχρονικό παλίμψηστο ανθρώπινης δράσης και μόχθου. Γι' αυτό και υπολείμματά τους είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν στις αρχαιολογικές ανασκαφές, αφού τα αρχαιολογικά τεκμήρια έχουν σε μεγάλο βαθμό χαθεί. Πάντως, κατά τα τελευταία χρόνια, με την επικουρία σύγχρονων φυσικο-γεωγραφικών εργαλείων και μεθόδων, έχουν υπάρξει πολλή πρόοδος και αρκετές μελέτες έχουν αποκαλύψει σημαντικά ευρήματα σχετικά με τις αναβαθμίδες στο Αιγαίο.
Οι αναβαθμίδες σχετίζονται με την οικονομία της στοιχειώδους συντήρησης• οι άνθρωποι έπρεπε να εργαστούν σκληρά προκειμένου να ζήσουν από τα προϊόντα του μόχθου τους. Σε όλα τα νησιά λένε κάτι που θεωρώ ως ένα από τα σημαντικότερα ρήματα της λαϊκής θυμοσοφίας (αν και σε κάθε νησί πιστεύουν ότι είναι οι μοναδικοί φερέφωνοι): «Σπίτι όσο χωρείς και χωράφι όσο θωρείς», ο χρυσός κανόνας του κατέχειν στο πριν από την ευμάρεια Αιγαίο!

Γιατί, πού και πώς δημιουργήθηκαν οι αναβαθμίδες;
Στο Αιγαίο, οι περιβαλλοντικές συνθήκες σε παλιότερες εποχές ήταν ιδιαίτερα αντίξοες. Για λόγους ασφάλειας και υγιεινής, η κατοικία ήταν κυρίως σε υψηλά υψόμετρα, έτσι οι νησιώτες έπρεπε με κάθε τρόπο να διαχειριστούν τις γύρω πλαγιές προκειμένου να είναι παραγωγικές. Για τους ίδιους λόγους, έπρεπε να είναι αυτόνομοι ως προς την τροφή τους, και επομένως έπρεπε να κάνουν κάτι προκειμένου να ζήσουν από τη γη που διέθεταν: τελικά, έπρεπε να μετασχηματίσουν τις πλαγιές σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Μερικές φορές ο μετασχηματισμός αυτός λάμβανε χώρα έως και τα πλέον υψηλότερα ορεινά σημεία, και είναι απίστευτο να φαντασθεί κανείς σήμερα τις συνθήκες υπό τις οποίες εργάζονταν οι άνθρωποι εκείνες τις εποχές.
Τρεις είναι οι κύριοι τύποι αναβαθμίδων που δημιούργησε ο άνθρωπος για τις ανάγκες μετασχηματισμού των επικλινών εκτάσεων: οι κλιμακωτές αναβαθμίδες, οι διάπλεκτες αναβαθμίδες, και οι αναβαθμίδες-θύλακες που σχετίζονται περισσότερο με την καλλιέργεια δέντρων. Όπως ήδη αναφέρθηκε, αναβαθμίδες υπάρχουν από την αρχαιότητα, αν και, λόγω του εφήμερου της κατασκευής τους, τεκμήρια ύπαρξής τους είναι δύσκολο να ανευρεθούν στις αρχαιολογικές ανασκαφές. Ωστόσο, υπάρχουν αποδείξεις ότι υπήρξαν αναβαθμίδες σε πολλά νησιά όπως η Κέα, η Δήλος, η Κύθνος, η Ψείρα, ένα μικρό νησί στον Κόλπο Μιραμπέλου Κρήτης, η οποία υπήρξε πλήρως αναβαθμιδωμένη από την 2η χιλιετία π.Χ. Οι αναβαθμίδες δεν χρησιμοποιήθηκαν μόνο για καλλιέργεια, αλλά και για την κατασκευή πόλεων και μεγαλόσχημων δομών σε αυτές. Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι στην Πέργαμο, στην Κω, και στην Αρκεσία της Καρπάθου, οι αρχαίοι κάτοικοι έχτισαν πόλεις και ναούς πάνω σε αναβαθμίδες.
Προκειμένου να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της απουσίας επίπεδης επιφάνειας και εδάφους για καλλιέργεια, οι άνθρωποι δημιούργησαν αναβαθμίδες, δηλ. επίπεδες επιφάνειες σε απότομες πλαγιές, κόβοντας και ξαναχτίζοντάς τες. Αλλά και το ίδιο το καλλιεργήσιμο έδαφος ήταν εν πολλοίς χειροποίητο, πολλές φορές με σπάσιμο και θρυμματισμό των επιτόπιων βράχων και πετρωμάτων, ή και με μεταφορά έτοιμου εδάφους από άλλες περιοχές, στους ώμους ή με υποζύγια. Μετά τον θρυμματισμό του πετρώματος, επανακατένειμαν το έδαφος επί τόπου,

Theodora Petanidou - Professor of Biogeography and Ecology, University of the Aegean

rock in order to create soil, which in turn facilitated both the water to percolate and the roots to penetrate into the soil. They also employed a very important management practice, which was applied in the whole of the Aegean right up until 50 years ago: in order to improve soil fertility they used to keep part of the land fallow for one or more years, depending on the fertility of the soil and the availability of land; in addition, they used to rotate crops every two or three years, if possible –because in some areas it wasn't due to the extremely little land available for the cultivation of the indispensables. That way, water percolation in the soil was also enhanced, the aquifers were enriched, and the whole area became more favourable for a successful agricultural yield.

There are further advantages gained from terracing. First, by differential conditioning of sun radiation, wind, and humidity, microclimates were diversified, so that farmers could choose the appropriate microhabitats suiting the requirements for certain crop varieties and cultivars. Terraces also help limit flooding, by reducing excessive water run-off after heavy rain. They also facilitate access to the uplands for humans and animals.

Terraces had even more advantages by providing possibilities for structures that facilitated the lives of the farmers and the processing of crops. For example, people made dwellings for themselves and their animals, naming them differently on different islands: spiládia, damákia, dámia, katikiés… They also constructed dovecots (peristeriónes) and often they made structures for the spirit, such as churches. They also made structures to process the foodstuff produced on the terraces, such as grape and olive presses, distilleries or storing holes, the kryftés. Finally, on many islands terraces were used in order to keep honeybees in structures beautifully named after honeybees: melissothyríes (honeybee gates) or melissokipoi (honeybee gardens). Some of them are still in use today.

Beyond their sheer production, terraces are worthy for their ecological value. As we know, terraces support primary production and some of their produce remains on the spot and is used by wild animals. So wild animals benefit from the production on terraces, thus the entire food web gets enriched. Terraces also provide diverse microclimates, microhabitats and a large number of materials catering for animals' needs and in total they enhance the biodiversity of the place. Indeed, independent and comparative experiments of ours showed that terraces for agriculture that are still in use are significantly more diverse in plants and wild bees (which is the subject my lab mainly works on), compared with those that have been abandoned. This means that abandonment is bad, not only for production but also for biodiversity.

The aesthetic value of terraces is an ultimate gift which is very important for tourism. Terraces are the most important large-scale human intervention in the natural landscape of the Aegean, the Mediterranean, with positive results for the environment. It is a simple, sublime creation according to the human measure, without going beyond. It is something most people can appreciate, even the less-knowledgeable among us. So I would say that this is a landscape that has been created over alternative levels by a variety of anonymous artists, in accordance with the sloping relief. Unfortunately, it is something that is deteriorating during the last years but this process can be stopped.

The need to produce the essentials for living was a precursor to culture in the Aegean. Here, a lot of famous local products, but also a lot of recipes –not mere materials but inventions– originated from the primary production of agriculture and husbandry. The methodology involved in making terraces (which includes the know-how of clearing the land, organizing the terraced landscape, and building the walls), as well as the know-how of managing the land, make up a significant part of our culture. Yet, another cultural element to be added is the terminology and the glossary around terraces that is very diverse within the Aegean and distinct from island to island. I conclude that terracing and the terraces led us to live with dignity vis-à-vis creating art: the art of living with dignity.

The abandonment of terraces in the Aegean

Medium-sized islands with few flat expanses are densely terraced, as is the case in many islands of the Dodecanese, in the south-eastern Aegean. On some of these islands, such as Nisyros, an island-volcano, where we spent much more time working on the subject, terracing is impressively extensive, and terraces can be seen even inside the caldera of the volcano. Large islands have smaller percentage of terraced land, although even on them there are areas that are fully terraced. With few exceptions, today almost all terraces on the islands in the Archipelago are abandoned.

Indeed, the period of the 60's to the 70's, was a bad period for the terraces of the entire Aegean. The otherwise very good period (i.e. the starting of prosperity all over the Mediterranean and the Aegean), was at the same time the ticking point for the decline of terraces. As mentioned above, terraces are ephemeral structures, needing continuous support from people and regular maintenance, maybe once per year. Once terraces were left abandoned, bad weather and animal misuse –mainly by grazing animals– led easily to their demolition.

Of course, in the old times, 50 or 60 years ago, people led a totally different way of life than today. People had

Θεοδώρα Πετανίδου - Καθηγήτρια Βιογεωγραφίας και Οικολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

καθώς, μερικές φορές και ειδικά στον ασβεστόλιθο, το έδαφος τείνει να συγκεντρώνεται σε θύλακες, αφήνοντας γυμνή και άγονη την ευρύτερη περιοχή. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα τη συγκράτηση του εδάφους και την αποφυγή διάβρωσής του, κάτι που αποτελεί το πιο σημαντικό επίτευγμα της όλης προσπάθειας.

Προκειμένου να αντιμετωπίσουν το ζήτημα του βραχώδους και άγονου εδάφους, οι άνθρωποι έπρεπε να καθαρίσουν το χωράφι από τις πέτρες και να τις χρησιμοποιήσουν τριγύρω με κάποιο τρόπο. Τις χρησιμοποίησαν, λοιπόν, για να χτίσουν τα υποστηρικτικά τοιχία, αλλά συχνά οι πέτρες ήταν τόσες πολλές, που έπρεπε να τοποθετηθούν μαζικά ώστε να καταλαμβάνουν τον ελάχιστο δυνατό χώρο. Έτσι δημιουργήθηκαν οι αρμάκες σε κάποια σημεία ή γωνιές του χωραφιού, μία λέξη που ετυμολογικά σχετίζεται με τις Ερμές (Ερμαί, εκ του θεού Ερμή), τις ερμαϊκές στήλες που τοποθετούσαν στην αρχαιότητα, ως σημάδια στο δρόμο.

Οι άνθρωποι θρυμμάτιζαν τον βράχο προκειμένου να δημιουργήσουν έδαφος, μια διεργασία που ταυτόχρονα διευκόλυνε τόσο τη διείσδυση του νερού στο έδαφος, όσο και την εισχώρηση των ριζών σε αυτό. Επίσης, οι άνθρωποι του Αιγαίου χρησιμοποίησαν ένα διπλό, πολύ σημαντικό εργαλείο διαχείρισης, το οποίο συνέχισε να χρησιμοποιείται στο Αρχιπέλαγος μέχρι πριν από περίπου πενήντα χρόνια: ήταν η αγρανάπαυση και η αμειψισπορά. Για την επαναφορά της γονιμότητας, και αναλόγως με τη γονιμότητα του εδάφους, άφηναν ένα τμήμα γης χέρσο και βοσκούμενο για ένα ή περισσότερα χρόνια (αγρανάπαυση)• και ενάλλασσαν τις σοδειές, στάρι-κριθάρι με όσπρια, κάθε δύο ή τρία χρόνια (αμειψισπορά), όπου αυτό ήταν δυνατό –διότι σε μερικές περιοχές δεν ήταν, λόγω της πενιχρής διαθεσιμότητας γης. Όλοι οι παραπάνω τρόποι δρουν ενισχυτικά στην περαιτέρω διείσδυση του νερού στο έδαφος, στην πλήρωση των υδροφορέων, και συνολικά στην επαύξηση της γονιμότητας ολόκληρης της περιοχής.

Ένα ακόμη πλεονέκτημα των αναβαθμίδων είναι η διαφοροποίηση του μικροκλίματος σε διάφορα μέρη του χωραφιού, μέσω της δημιουργίας διαφορετικών συνθηκών ηλιακής ακτινοβολίας, ανέμου και υγρασίας. Έτσι, οι αγρότες, γνώστες της γης και των καλλιεργητικών πρακτικών της, ήταν σε θέση να επιλέξουν το κατάλληλο μικρο-ενδιαίτημα για τις απαιτήσεις της όποιας καλλιέργειας ή ποικιλίας στα διάφορα μέρη του χωραφιού. Οι αναβαθμίδες βοηθούν επίσης στον περιορισμό των πλημμυρών, μετριάζοντας τα χειμαρρικά φαινόμενα μετά από ραγδαία βροχή.

Επιπλέον, οι αναβαθμίδες διευκολύνουν την πρόσβαση ανθρώπων και ζώων στα υψηλότερα σημεία του χωραφιού. Προσφέρουν δυνατότητα ανέγερσης κατασκευών που εξυπηρετούν τη διαβίωση, καθώς και την πρωτογενή επεξεργασία της σοδειάς. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι έχτιζαν αγροτόσπιτα για τους ίδιους και για τα ζώα τους, κατοικίες που μας είναι γνωστές με διαφορετικά ονόματα στα διάφορα νησιά: σπηλάδια, δαμάκια, ντάμια, κατοικιές... Άλλες κατασκευές επί των αναβαθμίδων ήταν οι περιστεριώνες, αλλά και τα εξωκλήσια, ένα εμβληματικό στοιχείο του Αιγαιακού τοπίου. Κατασκευές για την πρωτογενή επεξεργασία της παραγωγής των ίδιων των αναβαθμίδων, όπως λιοτρίβια και πατητήρια, αποστακτήρια ή φυσικές αποθήκες (κρεφτές). Τέλος, σε πολλά νησιά οι αναβαθμίδες χρησιμοποιήθηκαν για την ασφαλή τοποθέτηση μελισσιών, μέσα σε ειδικά διαμορφωμένες κατασκευές με πολύ όμορφα ονόματα: μελισσοθυρίες, μελισσόκηποι κ.ά. Σε μερικές περιπτώσεις οι κατασκευές αυτές χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα.

Πέραν της απλής παραγωγής, οι αναβαθμίδες εμφορούνται από μια ακόμη πολύ σημαντική αξία, την οικολογική. Πράγματι, οι αναβαθμίδες υποστηρίζουν την πρωτογενή παραγωγή, επομένως την παραγωγή σοδειάς, μέρος της οποίας παραμένει επί τόπου και καταναλώνεται από τα άγρια ζώα. Έτσι, όχι μόνον τα οικόσιτα, αλλά και τα άγρια ζώα επωφελούνται από την παραγωγή των αναβαθμίδων, εμπλουτίζοντας, έτσι, ολόκληρο το τροφικό δίκτυο. Οι αναβαθμίδες παρέχουν, επίσης, ποικίλα μικροκλίματα, μικροενδιαιτήματα, και ένα μεγάλο αριθμό υλικών για τις ανάγκες των ζώων, ενισχύοντας τη συνολική βιοποικιλότητα μιας περιοχής. Τέλος, αυτό που ανακαλύψαμε μελετώντας τες από οικολογική άποψη, είναι ότι οι αναβαθμίδες που εξακολουθούν να καλλιεργούνται έχουν σημαντικά υψηλότερη ποικιλότητα, τόσο φυτών, όσο και άγριων μελισσών (το αντικείμενο στο οποίο εξειδικεύεται το εργαστήριό μου), σε σύγκριση με αναβαθμίδες που έχουν εγκαταλειφθεί. Αυτό το πολύ σημαντικό εύρημα σημαίνει ότι η εγκατάλειψη των αναβαθμίδων είναι κακή, όχι μόνο για την πρωτογενή παραγωγή ή το τοπίο, αλλά και για την ίδια την βιοποικιλότητα.

Η αισθητική αξία των αναβαθμίδων είναι δώρο κορυφαίο και ιδιαίτερα σημαντικό για τον τουρισμό των νησιών. Οι αναβαθμίδες αποτελούν την πλέον σημαντική ανθρώπινη παρέμβαση μεγάλης κλίμακας στο φυσικό τοπίο του Αιγαίου, της Μεσογείου, με θετικό για το περιβάλλον αποτέλεσμα. Είναι μια απλή, αλλά ανυπέρβλητη δημιουργία, ένα δημιούργημα μεγαλειώδες, αλλά και σε συμφωνία με την ανθρώπινη κλίμακα. Θωρώντας το αποστασιοποιημένα, θα έλεγα ότι πρόκειται για ένα τοπίο που έχει δημιουργηθεί σε εναλλακτικά επίπεδα από μία ποικιλία ανώνυμων καλλιτεχνών, ακολουθώντας τις επιταγές του αναγλύφου. Δυστυχώς, είναι κάτι που χειροτερεύει με το χρόνο, ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ένα φαινόμενο που η ανάσχεσή του απαιτεί την ενεργό συμμετοχή μας.

Οδηγός της εγκαθίδρυσης του πολιτισμού του Αιγαίου δεν ήταν παρά η ίδια η ανάγκη της στοιχειώδους επιβίωσης. Με τις όποιες ευρεσιτεχνίες, πάντα βεβαίως με αισθητική, όπως επιτάσσει το ίδιο το περιβάλλον του Αιγαίου. Η μεθοδολογία κατασκευής των αναβαθμίδων (π.χ. τεχνογνωσία εκχέρσωσης, οργάνωσης του χώρου, και δόμησης

Theodora Petanidou - Professor of Biogeography and Ecology, University of the Aegean

not only know-how and much experience, but also time to dedicate to the maintenance of the terraces. Most importantly, there was much more solidarity among people: they had a collaborating mood, so they could afford solidarity days (argatiés) to gather together, either to transform a slope area into cleared land and establish terraces (in essence domesticating the land, in the same sense man did with animals and crops ca. 10,000 years ago), or to build or maintain stone walls when this was needed. And in order to achieve this in the best way, these farmers offered heartedly what we call in Greek meráki. All the above unfortunately are lacking today in a world that has changed in many ways. Thus we are not in the position to address the problem of terrace destruction as people did in older times.

The case study of Nisyros Island

Focusing on the demographic data through the 20th century, we can see three major migration waves, or exoduses, from Nisyros Island: in the beginning of the century, mainly to America; after the war, to various destinations; and a third one later in the ’60s, during the main agricultural exodus in the Dodecanese, when people left mainly for the US and Australia, and to a lesser extent relocated internally in Greece.

On this island, we had the opportunity to work with three land registers (“cadastres”, one for each village) originating from the times of the Italian occupation, an opportunity that is rarely available on other islands in the Aegean. This was a very good tool for us to see what was happening and what led to the differential spatial abandonment within the entire island area. I will not go in depth on the case but I would like to mention that among the three villages on the island, Emborios village (placed centrally and constituting the main trading place in the island) was always in inferior position than the others, Mandraki and Nikia, with less land available for cultivation. Thus, the people of Emborios were the first to abandon their land (eventually using the earthquake of 1933 as a pretext for the translocation) and moved down to establish at Paloi, their old seaport, where they became engaged in maritime business and later on in tourism.

Considering the reasons for the abandonment of terraces on Nisyros, our conclusions drawn from questionnaires (30 interviewees; 729 fields in 269 areas of the island) reveal that initially, just after the Second World War, death was the main reason for terrace abandonment, but afterwards, in the ’60s, ’70s, and especially in the ’80s, it was uncontrolled grazing that discouraged people and drove them out of cultivating their terraced land. By the 1990s, almost all terraces were abandoned. So the final and main abandonment took place in the 1980s, which coincides with the agricultural exodus of the ’80s and the ’90s in the area. In brief, terrace abandonment goes hand-in-hand with population loss.

What are the driving factors for terrace abandonment in the Aegean?

There are two major factors that have driven terraced lands into abandonment in the Aegean. First, the fact that imported food became less expensive. This was mainly due to the green revolution and related intensive agriculture (big changes worldwide), and of course to the efficient and quick transport, which brought edible perishable products safely, efficiently and much less expensively even to the most remote islands. Second factor is related to the end of independence of subsistence: the islanders’ absolute dependence on land as the only way to make a living came to an end. Conversely, they were brought nearer to the dependence on other, alternative ways of living. For example, for Nisyros, the major if not the only resource has been the Yiali islet, where pumice is extracted and traded. In other cases, it has been tourism, which in fact has been the main source of income for the majority of the islands; in many other cases, particularly in the beginning, it has been remittances from relatives abroad.

There are more island case studies, such as Lesvos and Samos, where our team has focused on terraces and completely mapped their distribution evidencing the current decline of terrace use. Lesvos, for instance, is a large island, of which 28% is covered with terraces, half of which are nowadays abandoned. Those still in use are mainly covered with olive trees, i.e. not a very difficult and time consuming cultivation. As I could see from our trips here on Amorgos, the terraces of the island are also worryingly abandoned, with the natural vegetation taking over where grazing animals permit.

The most important reason for abandonment, as we recall from Nisyros, is grazing and overgrazing. Unfortunately, overgrazing is an ongoing problem, it is out of control and, worst, it is subsidized by European Commission. This happens on all islands without exception and therefore the whole terraced agricultural landscape is in serious peril. Thus, from a simple opportunistic activity adapted to primary production in the old times, grazing resulted to be the main driving factor of today’s terrace decline!

Θεοδώρα Πετανίδου - Καθηγήτρια Βιογεωγραφίας και Οικολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

των τοιχίων), όπως και η τεχνογνωσία διαχείρισης της γης, αποτελούν κεφάλαια σημαντικά του διαχρονικού μας πολιτισμού. Σε αυτό προστίθεται η πληθώρα όρων και η πολυποίκιλη ρηματική ορολογία της παραγωγής, το πλούσιο γλωσσάρι περί αναβαθμίδων, διακριτό για κάθε νησί. Επιπλέον στοιχεία πολιτισμού είναι τα διάσημα τοπικά προϊόντα –όχι απλώς τα υλικά, αλλά και οι ανθρώπινες δημιουργίες– που προέρχονται από την πρωτογενή παραγωγή της γης, γεωργία και κτηνοτροφία. Συμπεραίνω ότι οι αναβαθμίδες διευκόλυναν τη συγκρότηση ενός τρόπου ζωής με αξιοπρέπεια, την ήρεμη δημιουργία τέχνης: της τέχνης του ζην με αξιοπρέπεια.

Η εγκατάλειψη των αναβαθμίδων του Αιγαίου

Τα νησιά μεσαίου μεγέθους, συνήθως με ελάχιστες πεδινές εκτάσεις, είναι έντονα αναβαθμιδωμένα, όπως συμβαίνει σε πολλά νησιά των Δωδεκανήσων. Σε κάποια από αυτά, όπως η Νίσυρος, την οποία μελετήσαμε διεξοδικότερα, η αναβαθμίδωση είναι εντυπωσιακά εκτενής, με τις αναβαθμίδες να είναι παρούσες ακόμη και μέσα στην καλδέρα του ηφαιστείου. Τα μεγάλα νησιά έχουν μικρότερο ποσοστό αναβαθμιδωμένης γης, αν και επ’ αυτών υπάρχουν περιοχές που καλύπτονται πλήρως από αναβαθμίδες. Σήμερα όλες σχεδόν οι αναβαθμίδες των νησιών του Αρχιπελάγους, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, έχουν εγκαταλειφθεί.

Πράγματι, η αμφίσημη περίοδος της δεκαετίας του ’60 και του ’70 ήταν κακή για τις αναβαθμίδες του Αιγαίου. Από τη μια, η χρονική αυτή περίοδος υπήρξε συναφής με την έναρξη της ευημερίας στο Αιγαίο, όπως και σε όλη τη Μεσόγειο, αλλά ταυτόχρονα και σημείο καμπής για την παρακμή των αναβαθμίδων. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι αναβαθμίδες είναι εφήμερες κατασκευές που χρειάζονται τακτική συντήρηση μέσα από τη διαρκή χρήση από τον άνθρωπο. Όταν οι αναβαθμίδες εγκαταλείφθηκαν, οι κακές καιρικές συνθήκες και η κακή χρήση από ζώα –κυρίως από τα βόσκοντα– οδήγησαν στην καταστροφή τους.

Κατά τις παλιότερες εποχές, πριν από πενήντα ή εξήντα χρόνια, ο τρόπος ζωής ήταν τελείως διαφορετικός από τον σημερινό. Οι άνθρωποι δεν διέθεταν μόνον τεχνογνωσία και πείρα, αλλά και αρκετό χρόνο, κάποιες εποχές του έτους, διαθέσιμο για την συντήρηση των αναβαθμίδων. Σημαντικότερο όλων, δε, ήταν η αλληλεγγύη που περίσσευε ανάμεσα στους ανθρώπους: διάθεση συνεργασίας, αμοιβαία βοήθεια που εκφραζόταν με τις αργατιές, τις ημέρες ομαδικής εργασίας τόσο για την μετατροπή ενός λόφου σε αναβαθμιδωμένο χωράφι (στην ουσία εξημερώνοντας τη γη, όπως έκαναν με τα οικόσιτα ζώα και τα καλλιεργούμενα φυτά πριν από περίπου 10.000 χρόνια), όσο και για το χτίσιμο των ξερολιθιών, όποτε η ανάγκη το απαιτούσε. Και αυτό το έκαναν με μεράκι! Όλα αυτά δυστυχώς λείπουν σήμερα, σε έναν κόσμο που πολλαπλώς έχει αλλάξει. Γι’ αυτό και σήμερα αδυνατούμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της καταστροφής των αναβαθμίδων, όπως αβίαστα έπρατταν οι άνθρωποι σε παλιότερες εποχές.

Η περίπτωση της Νισύρου

Εστιάζοντας στα δημογραφικά δεδομένα του 20ου αιώνα, μπορούμε να διακρίνουμε τρία μεγάλα μεταναστευτικά κύματα, αγροτικές εξόδους, από το νησί: στην αρχή του αιώνα, κυρίως προς την Αμερική• μεταπολεμικά, σε διάφορα μέρη• και αργότερα, στη δεκαετία του ’60, τη μεγαλύτερη αγροτική έξοδο που έλαβε χώρα στα Δωδεκάνησα, κυρίως προς την Αμερική και την Αυστραλία, αλλά και εσωτερική μετανάστευση.

Στη Νίσυρο είχαμε τη δυνατότητα να δουλέψουμε με τρία κτηματολόγια (ένα για κάθε χωριό του νησιού) διαθέσιμα από την εποχή της ιταλικής κατοχής. Τα κτηματολόγια αυτά, που είναι σπανιότατα διαθέσιμα σε άλλα νησιά του Αιγαίου, αποτέλεσαν σπουδαιότατο εργαλείο για να δούμε ποια ήταν η κατάσταση πριν την εγκατάλειψη των αναβαθμίδων του νησιού και τι οδήγησε σε αυτήν. Δε θα προχωρήσω σε βάθος αναλύοντας την περίπτωση, αλλά θα αναφέρω απλώς ότι από τρία χωριά του νησιού, ο Εμπορειός, το γεωγραφικό και εμπορικό κέντρο του νησιού, ήταν πάντοτε σε μειονεκτικότερη θέση από τα υπόλοιπα δύο (Μανδράκι και Νικά), διαθέτοντας κατά κεφαλή λιγότερη γη για καλλιέργεια. Έτσι, οι κάτοικοι του Εμπορειού ήταν οι πρώτοι που εγκατέλειψαν το χωριό τους, με αφορμή τον σεισμό το 1933, για να εγκατασταθούν στους Πάλους, πρώην επίνειο του Εμπορειού, όπου δραστηριοποιήθηκαν σε εργασίες σχετικές με την θάλασσα, και αργότερα στον τουρισμό.

Όσον αφορά στις αιτίες εγκατάλειψης των αναβαθμίδων στη Νίσυρο, τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε 30 συνεντεύξεις ντόπιων Νισύριων (729 χωράφια σε 269 περιοχές του νησιού). Αποκαλύφθηκε ότι κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά τον πόλεμο η κύρια αιτία εγκατάλειψης των αναβαθμίδων ήταν ο θάνατος των κατόχων της γης, ενώ στις μετέπειτα, ιδιαιτέρως σε εκείνη του ’80, κύρια αιτία εγκατάλειψης ήταν η ανεξέλεγκτη βόσκηση που αποθάρρυνε τους εναπομείναντες γεωργούς. Κατά τη δεκαετία του 1990, σχεδόν όλη η γη είχε εγκαταλειφθεί. Συνεπώς, η τελευταία και σημαντικότερη εγκατάλειψη λαμβάνει χώρα κατά τη δεκαετία του 1980, συμπίπτει δηλαδή με την αγροτική έξοδο των δεκαετιών του ’80 και του ’90 στην περιοχή των Δωδεκανήσων. Έτσι, λοιπόν, η εγκατάλειψη των αναβαθμίδων συνέβη παράλληλα με την απώλεια πληθυσμού.

Τι οδήγησε στην εγκατάλειψη των αναβαθμίδων του Αιγαίου;

Πίσω από τα φαινόμενα αίτια, οι βαθύτεροι λόγοι εγκατάλειψης των αναβαθμίδων είναι, βασικά, δύο. Πρώτον, το γεγονός ότι τα εισαγόμενα τρόφιμα έγιναν πολύ φθηνότερα σε σχέση με το κόστος της τοπικής παραγωγής.

Theodora Petanidou - Professor of Biogeography and Ecology, University of the Aegean

Facing the future of the terraces of the Aegean

All the above allow me to conclude that the terraces of the Aegean are part of our legacy, and our task is to safeguard them! We have to find ways to restore them for their environmental value, for their ecological value, and for their aesthetic landscape value.

What to do? We have many proposals, but I reflect the most interesting and efficient ones are those involving terraces to primary production. I ponder we cannot just keep terraces for tourists, unless we have a profit derived directly from them; which implies cultivating products that can be associated with alternative tourism, such as products to eat or consume in different ways. All these could add value to terraces, in addition to the landscape element tourists can ultimately enjoy. So, as a necessary tool for terrace valuation, I propose traditional cultivations, such as trees for fruit, vines for wine. There could also be more innovative ways for cultivating on terraces, for instance, capers, aromatic or medicinal plants etc. Successful examples do exist, even in the Aegean: Santorini is a unique island where terracing goes on because there is a big interest in wine production. It is very important to bear in mind that when restoring terraces, both the know-how and the materials should be local and restoration should have an economic interest and target.

Although not many, projects on terrace restoration are carried out in the Mediterranean. The few ones I am aware of in Greece have been on Naxos, Tinos, Sifnos, and Andros, as well as in Zagori, all funded by the European Commission. People, not only academics, get more sensitized today about this matter, and there is also an International Society dealing with dry stone (Société Scientifique Internationale pour l'étude pluridisciplinaire de la Pierre Sèche). The Society holds biannually a conference which next year (2016) is going to take place in Kefalonia, Greece.

Finally, the take-home-message: Terraces sustained island economy by maintaining a diachronic and lively social structure. They are still there in front of us. We don't know all about them but the research is ongoing although slowly but steadily. But research is not the most important. What is imminent is to find out how we can exploit them and to put projects in action to hold decline and destruction.

I feel indebted and want to thank all the generations of the Aegean farmers who for millennia have tended to and conserved the soil, biodiversity, and creative people. Many thanks to the organizers of this meeting; and of course to you.

Θεοδώρα Πετανίδου - Καθηγήτρια Βιογεωγραφίας και Οικολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Σε αυτό οδήγησε μια σειρά από σημαντικές, σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλαγές ως προς τον τρόπο παραγωγής τροφής (πράσινη επανάσταση, εντατικοποίηση και εκμηχάνιση της γεωργίας), καθώς και ως προς την ταχύτητα και αποτελεσματικότητα των υπερπόντιων μεταφορών. Έτσι, τα βρώσιμα προϊόντα έφταναν στα νησιά φθηνότερα, με ασφάλεια και γρήγορα. Δεύτερον, διότι έπαυσε η γη να αποτελεί αποκλειστικό μέσο επιβίωσης των νησιωτών. Το τέλος της αυτονομίας συντήρησης είχε επέλθει, με παράλληλη πλέον εξάρτηση από άλλους, εναλλακτικούς πόρους διαβίωσης. Στη Νίσυρο, για παράδειγμα, ο σημαντικότερος, αν όχι ο μοναδικός οικονομικός πόρος, είναι το Γυαλί, το μικρό νησί από όπου εξάγεται εμπορεύσιμη ελαφρόπετρα. Σε άλλες περιπτώσεις είναι ο τουρισμός –που στην πραγματικότητα αποτελεί και τον κυριότερο πόρο στο ευρύτερο Αιγαίο• πάντως, και ιδίως στην αρχή της αγροτικής εξόδου, υπήρξαν τα εμβάσματα από συγγενείς στο εξωτερικό.

Υπάρχουν και άλλα νησιά, όπως η Λέσβος και η Σάμος, των οποίων τις αναβαθμίδες η ερευνητική μας ομάδα έχει μελετήσει και χαρτογραφήσει, αναδεικνύοντας το εύρος κάλυψής τους, αλλά και το μέγεθος της καταστροφής που έχουν υποστεί. Στη Λέσβο, το 28% του νησιού είναι αναβαθμιδωμένο, με τις αναβαθμίδες να έχουν έως σήμερα εγκαταλειφθεί σε ποσοστό 50% περίπου. Στο νησί αυτό, οι αναβαθμίδες που δεν έχουν εγκαταλειφθεί καλύπτονται κυρίως από ελαιόδεντρα, μια καλλιέργεια ούτε πολύ δύσκολη, ούτε χρονοβόρα. Η αντίληψή μου κατά τη διάρκεια των μετακινήσεών μας εδώ στην Αμοργό, είναι ότι οι αναβαθμίδες είναι εγκαταλειμμένες σε ανησυχητικό βαθμό, με τη φυσική βλάστηση να έχει εισχωρήσει σημαντικά επάνω τους.

Η πιο σημαντική αιτία εγκατάλειψης, όπως προαναφέρθηκε στην περίπτωση της Νισύρου, είναι η βόσκηση και, κυρίως, η υπερβόσκηση. Δυστυχώς, η υπερβόσκηση συνεχίζει ανεξέλεγκτη και, ακόμη χειρότερα, επιδοτούμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτό συμβαίνει σε όλα τα νησιά ανεξαιρέτως, και επομένως όλο το αναβαθμιδωμένο γεωργικό τοπίο κινδυνεύει σοβαρά. Έτσι, από απλή καιροσκοπική δραστηριότητα σοφά ενταγμένη στην πρωτογενή παραγωγή, η βόσκηση κατέληξε να αποτελεί τον κύριο λόγο καταστροφής του αναβαθμιδωμένου τοπίου των νησιών.

Το μέλλον των αναβαθμίδων του Αιγαίου

Όλα τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι αναβαθμίδες του Αιγαίου αποτελούν κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και η διατήρησή τους καθήκον μας! Πρέπει να βρούμε τρόπους να τις αποκαταστήσουμε για το τρίπτυχο των αξιών που εμπεριέχουν: για την περιβαλλοντική τους αξία, την οικολογική τους αξία, και για την αισθητική τους τοπιογραφική αξία.

Τι μπορούμε να κάνουμε; Από τη σειρά των προτάσεων που μπορούν να αναφερθούν, θεωρώ ότι οι πλέον ενδιαφέρουσες και αποτελεσματικές είναι εκείνες που αφορούν στην επανένταξη των αναβαθμίδων στην πρωτογενή παραγωγή. Δεν θα είχε νόημα να διατηρήσουμε τις αναβαθμίδες απλώς ως τουριστικό αξιοθέατο, εκτός εάν έχουμε άμεσο κέρδος από τη χρήση τους. Αυτό ενδεχομένως σημαίνει την καλλιέργεια προϊόντων που μπορεί να σχετίζονται με τον εναλλακτικό τουρισμό, με προϊόντα που οι τουρίστες μπορούν να καταναλώσουν με οποιονδήποτε τρόπο σε έναν τόπο, και εντέλει ως στοιχείο ενός απολαυστικού τοπίου. Έτσι, προτείνω παραδοσιακές καλλιέργειες, όπως καρποφόρα δέντρα και αμπέλια. Θα μπορούσαν να υπάρξουν και πιο καινοτόμες μορφές καλλιέργειας στις αναβαθμίδες: καλλιέργεια κάπαρης, αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, και πολλών άλλων. Επιτυχή παραδείγματα υπάρχουν, ακόμη και στο Αιγαίο: Η Σαντορίνη είναι μοναδική, ως παράδειγμα νησιού, όπου, λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος για την παραγωγή κρασιού, εξακολουθούν όχι μόνον να καλλιεργούνται, αλλά και να δημιουργούνται νέες αναβαθμίδες. Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό να τονίζεται ότι κατά την αποκατάσταση των αναβαθμίδων τόσο η τεχνογνωσία όσο και τα υλικά θα πρέπει να είναι εντόπια, και ότι η αποκατάσταση θα πρέπει να έχει οικονομικό ενδιαφέρον και στόχο.

Αν και όχι πολυάριθμα, έργα αποκατάστασης αναβαθμίδων υλοποιούνται στη Μεσόγειο. Λίγα από αυτά έχουν υλοποιηθεί και στην Ελλάδα, συγκεκριμένα στη Νάξο, Τήνο, Σίφνο, Άνδρο, αλλά και στο Ζαγόρι, όλα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αρκετοί πολίτες, όχι μόνον εκείνοι που ανήκουν στην ακαδημαϊκή κοινότητα, ευαισθητοποιούνται σήμερα σχετικά με το θέμα των αναβαθμίδων. Υπάρχει, μάλιστα, μια Διεθνής Εταιρεία που ασχολείται με την ξερολιθιά, η Διεθνής Επιστημονική Εταιρεία για την διεπιστημονική μελέτη της Ξερολιθιάς. Ενταγμένο στο πλαίσιο των τακτικών ανά διετία συνεδρίων της, η Εταιρεία πρόκειται να διοργανώσει το συνέδριο του 2016 στην Κεφαλονιά, με θέμα την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά της ξερολιθιάς.

Ως επιτομή, ας κλείσω αναφέροντας ότι οι αναβαθμίδες υποστήριξαν την οικονομία των νησιών, συντηρώντας μια ζωντανή, μέσα στο χρόνο, κοινωνική δομή. Βρίσκονται ακόμη εδώ, μπροστά μας. Μπορεί να μη γνωρίζουμε ακόμη τα πάντα για αυτές, αλλά η έρευνα συνεχίζεται σιγά και σταθερά. Αυτό, πάντως, που έχει τη μεγαλύτερη σημασία και δεν χωρά αναβολή, είναι να βρούμε πώς θα τις εκμεταλλευθούμε για καλό και μέσω ποιών έργων.

Νοιώθοντας υπόχρεη σε όλες τις παρελθούσες γενιές γεωργών του Αιγαίου, επιθυμώ να τις ευχαριστήσω διότι για χιλιετίες συγκράτησαν επιτόπου έδαφος, βιοποικιλότητα, και δημιουργικούς ανθρώπους. Για μια ακόμη φορά ευχαριστίες στους διοργανωτές αυτής της συνάντησης• και φυσικά σε εσάς.

Giovanni Perotti - Architect

"Chozoviotissa Monastery of Amorgos, in process of inclusion in UNESCO's World Heritage List"

First of all I would like to thank Yperia and Mrs. Giannakopoulou for their hospitality.
My name is Giovanni Perotti, I am an Architect and I am also involved in communication and photography.
In Greece, I have published two books. The first of them presents pictures and stories of elderly people living on the Island of Schinoussa, very close to Amorgos Island. The other book is about the story of Express Skopelitis. For 60 years now, Express Skopelitis carries the inhabitants of the archipelago, goods, feelings, hopes and tourists in the Small Cyclades, between Naxos and Amorgos. Both books are available at Tassos shop at the port of Katapola.
I am also one of the founders of the UNESCO Chair of Genoa. For UNESCO, I deal with the preparation of site records that will enter into the World Heritage List. For UNESCO, I also work in Greece, Tunis and Dakar in Senegal.
So we arrive at the UNESCO Project for the Monastery of Chozoviotissa of Amorgos.
This project begins 3 years ago, when UNESCO sent me a letter asking me to check if the conditions are favourable for the introduction of the Monastery and its cultural landscape in the UNESCO World Heritage List. They asked me the same for Mount Athos and Patmos Island in Greece.
Let me explain to you the meaning of cultural landscape:
The landscape is more what is hidden and invisible than what we can see.
The landscapes are the conditions that historically have allowed the landscape to be seen as a cultural landscape.
The landscape is more inside of ourselves than outside of ourselves.
Let's go back to the Monastery.
To include the Monastery of Panagia Chozoviotissa in the World Heritage List of UNESCO, we (Giovanni Perotti and Dimitris Pikionis) have prepared a first documentation. This file contains the general characteristics of the island, the landscape and the monastery.
This initial work has been done and was submitted to the Greek Ministry of Culture in April 2013.
The Ministry has asked for some changes. The changes were made and the project was resubmitted to the Ministry in October 2014. Both files have received the official protocol number.
It is the responsibility of the Ministry of Culture or, more precisely, of the Greek Government to present the file to UNESCO in Paris. To do this, the first file must be listed in the "indicative" or "tentative list" that the Greek Government prepares each year to submit to UNESCO.
Greece has only 17 sites recognized by UNESCO, while Lithuania has 9 sites on this list and Italy 51. The last Greek sites that have been included in the World Heritage List are the sites of Mycenae and Tyrins and the Monastery of Patmos in 1999, as well as the old town of Corfu in 2007.
The second step is to record all the features of the area chosen: consistency, history, architectural volumes, trails, gastronomy, local products, all churches, chapels, monasteries, and all intangible assets: songs, religious traditions, festivals, dances. A plan to support the project is also submitted to UNESCO: Who will take care of the monument, who will be involved in the restoration of the paths, who will organize the guided tours, who will welcome visitors.
This second file, a very large one, is a collective work which will normally last two to three years.
If the first file is not sent to UNESCO, the second part of the project cannot start.
Meanwhile, Ministers of Culture have changed three times and this has slowed down a lot the process of the project. My assistant, architect Dimitris Pikionis, and I have tried to keep in touch with the Ministry of Culture, with the offices of the region in Syros, with politicians who have succeeded in the government and with the direction of Eforate or Directorate of Antiquities of the Cyclades (the names of all these persons are listed separately).
Pending the inclusion of the project in the indicative list, UNESCO asked me to prepare a book on the history of the Monastery and the cultural, tangible and intangible, values of the island. UNESCO has also asked me to broaden the theme of the project, taking into consideration a specific period in the history of the island. The period chosen was the Byzantine period, from the 4th century CE until 1204 (the IV Crusade) with a follow-up to 1453 (fall of Constantinople by Mehmet II).
At this point, I am creating a network of partners to help me do a scientific work to document anything that can be inserted in the book and later in the project for UNESCO: architecture, trails, Byzantine churches and chapels, music, civil and religious traditions, the Chora, the towers, the Castro of Chora and Arkesini, without neglecting the beauty and uniqueness of the landscape. The list must also contain the human resources, the ability to create new jobs, and to increase the length of stays when developing cultural tourism.
The book is under preparation. About 40 to 50 pages have been written on a total of 180. Delivery is scheduled for the publisher in March 2016 and the release of the book in May 2016.

Giovanni Perotti - Αρχιτέκτονας

"Ιερά Μονή Παναγίας Χοζοβιώτισσας Αμοργού, στη διαδικασία ένταξης στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO"

Καταρχήν θα ήθελα να ευχαριστήσω το ΥΠΕΡΙΑ και την κ. Γιαννακοπούλου για τη φιλοξενία τους.
Ονομάζομαι Giovanni Perotti, είμαι αρχιτέκτονας και επιπλέον ασχολούμαι με την επικοινωνία και τη φωτογραφία.
Στην Ελλάδα έχω δημοσιεύσει δύο βιβλία. Το πρώτο από αυτά παρουσιάζει εικόνες και ιστορίες από ηλικιωμένους ανθρώπους που ζουν στη Σχοινούσα, πολύ κοντά στην Αμοργό. Το άλλο βιβλίο αφορά στην ιστορία του Εξπρές Σκοπελίτης. Εδώ και 60 χρόνια, το Εξπρές Σκοπελίτης μεταφέρει τους κατοίκους του αρχιπελάγους, αγαθά, αισθήματα, ελπίδες και τουρίστες στις Μικρές Κυκλάδες, ανάμεσα στη Νάξο και την Αμοργό. Και τα δύο βιβλία διατίθενται στο βιβλιοπωλείο του Τάσου, στο λιμάνι των Καταπόλων.
Επιπλέον είμαι ένας από τους ιδρυτές της έδρας της UNESCO στη Γένοβα. Για τη UNESCO ασχολούμαι με την προετοιμασία των πρακτικών των μνημείων που πρόκειται να εισαχθούν στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς.
Για την UNESCO εργάζομαι επιπλέον στην Ελλάδα, στην Τυνησία και στο Ντακάρ, στη Σενεγάλη.
Έτσι φτάνουμε στο έργο της UNESCO για τη Μονή της Παναγίας Χοζοβιώτισσας στην Αμοργό.
Το έργο ξεκινά πριν τρία χρόνια, όταν η UNESCO μου έστειλε μία επιστολή, ζητώντας μου να ελέγξω εάν οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για την ένταξη του Μοναστηριού και του πολιτιστικού του τοπίου στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Μου ζήτησαν το ίδιο για το όρος Άθως και την Πάτμο, στην Ελλάδα.
Επιτρέψτε μου να σας εξηγήσω το νόημα του πολιτιστικού τοπίου:
Το τοπίο είναι περισσότερο αυτό που είναι κρυμμένο και αθέατο παρά αυτό που μπορούμε να δούμε.
Τα τοπία είναι οι συνθήκες που ιστορικά έχουν επιτρέψει στο τοπίο να είναι αντιληπτό ως πολιτιστικό τοπίο. Το τοπίο είναι περισσότερο μέσα μας παρά έξω από εμάς.
Ας επιστρέψουμε στο Μοναστήρι.
Προκειμένου να ενταχθεί η Μονή της Παναγίας Χοζοβιώτισσας στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, εμείς (Giovanni Perotti και Δημήτρης Πικιώνης) έχουμε ετοιμάσει μία πρώτη καταγραφή. Ο φάκελος αυτός περιέχει τα γενικά χαρακτηριστικά του νησιού, του τοπίου και του Μοναστηριού. Αυτή η αρχική δουλειά έχει γίνει και κατατέθηκε στο ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού τον Απρίλιο του 2013.
Το Υπουργείο ζήτησε κάποιες αλλαγές. Οι αλλαγές έγιναν και το έργο κατατέθηκε ξανά στο Υπουργείο τον Οκτώβριο του 2014. Και οι δύο φάκελοι έχουν λάβει επίσημο αριθμό πρωτοκόλλου.
Είναι ευθύνη του Υπουργείου Πολιτισμού, ή πιο συγκεκριμένα της ελληνικής κυβέρνησης, να παρουσιάσει το φάκελο στην UNESCO στο Παρίσι. Για να γίνει αυτό, ο πρώτος φάκελος πρέπει να ενταχθεί στον «ενδεικτικό κατάλογο» που η ελληνική κυβέρνηση ετοιμάζει κάθε χρόνο για να καταθέσει στην UNESCO.
Η Ελλάδα έχει μόνο 17 μνημεία αναγνωρισμένα από την UNESCO, ενώ η Λιθουανία έχει 9 σε αυτόν τον κατάλογο και η Ιταλία 51. Τα τελευταία ελληνικά μνημεία που έχουν συμπεριληφθεί στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς είναι οι Μυκήνες-Τίρυνθα και το Μοναστήρι της Πάτμου το 1999, καθώς και η παλιά πόλη της Κέρκυρας το 2007.
Το δεύτερο βήμα είναι να καταγραφούν όλα τα χαρακτηριστικά της επιλεγμένης περιοχής: συνέχεια, ιστορία, αρχιτεκτονικοί όγκοι, μονοπάτια, γαστρονομία, τοπικά προϊόντα, όλες οι εκκλησίες, τα ξωκλήσια, τα μοναστήρια και όλα τα άυλα στοιχεία: τραγούδια, θρησκευτικές παραδόσεις, πανηγύρια, χοροί. Ένα σχέδιο υποστήριξης του έργου επίσης κατατίθεται στην UNESCO: Ποιος θα είναι υπεύθυνος για τη φροντίδα του μνημείου, ποιος θα αναμιχθεί στην αποκατάσταση των μονοπατιών, ποιος θα οργανώνει τις περιηγήσεις με ξεναγό, ποιος θα υποδέχεται τους επισκέπτες. Αυτός ο δεύτερος φάκελος, πολύ μεγάλος, αποτελεί συλλογική εργασία που κανονικά θα διαρκέσει δύο με τρία χρόνια.
Εάν ο πρώτος φάκελος δε σταλεί στην UNESCO, το δεύτερο μέρος του έργου δεν μπορεί να ξεκινήσει.
Στο μεταξύ, οι Υπουργοί Πολιτισμού έχουν αλλάξει τρεις φορές και αυτό έχει καθυστερήσει αρκετά τη διαδικασία. Ο συνεργάτης μου, ο αρχιτέκτονας Δημήτρης Πικιώνης, και εγώ έχουμε προσπαθήσει να διατηρήσουμε επαφή με το Υπουργείο Πολιτισμού, με τα περιφερειακά γραφεία της Σύρου, με πολιτικούς που έχουν διαδεχθεί στην κυβέρνηση και με την Εφορεία Αρχαιοτήτων των Κυκλάδων (τα ονόματα όλων αυτών των ατόμων παρατίθενται χωριστά).
Καθώς εκκρεμεί η ένταξη του έργου στον ενδεικτικό κατάλογο, η UNESCO μου ζήτησε να ετοιμάσω ένα βιβλίο για την ιστορία του Μοναστηριού και τις πολιτιστικές, υλικές και άυλες, αξίες του νησιού. Η UNESCO μου ζήτησε επίσης να διευρύνω το θέμα του έργου, λαμβάνοντας υπόψη μία συγκεκριμένη περίοδο της ιστορίας του νησιού. Η περίοδος που επιλέχθηκε είναι η Βυζαντινή περίοδος, από τον 4ο αιώνα μ.Χ. μέχρι το 1204 (τέταρτη Σταυροφορία) με μία συνέχεια μέχρι το 1453 (άλωση της Κωνσταντινούπολης από το Μωάμεθ Β').
Σε αυτό το σημείο, δημιουργώ ένα δίκτυο συνεργατών για να με βοηθήσουν να πραγματοποιήσω επιστημονική εργασία προκειμένου να καταγράψω οτιδήποτε μπορεί να συμπεριληφθεί στο βιβλίο και αργότερα στο έργο για την UNESCO: αρχιτεκτονική, μονοπάτια, βυζαντινές εκκλησίες και ξωκλήσια, μουσική, θρησκευτικές και κοσμικές

Giovanni Perotti - Architect

All this has been done in terms of volunteering by all participants in charge of studies, translation etc, including Dimitris Pikionis and me.
With no possibility of financing from the government, I searched for private sponsors. The research was positive. There are owners who could put the funds to make the second file, to pay travels, translations, books, research in Greece, Constantinople and Venice. But first of all, the first phase must be concluded and the already existing file must be sent to UNESCO. Without this step, the project is stopped.
I am waiting to meet the new Minister of Culture, Mr Aristides Baltas, to explain the situation. All this time, the officials of the Ministry of Culture have never made the decision to send the file they have received from me and from Mr Pikionis, in Paris.
In the meantime, I'll go ahead with the preparation of the book.
I know it is not easy to create a press campaign to unblock the government's decisions, but at this point this is the

Georgia Zouni - Lecturer of Tourism Marketing, University of Piraeus

"Medical tourism: marketing and prospects of an internationally developing special form of tourism"

Good evening.
The reason I am here is not as stated here, that I am connected to tourism management education through universities or initiatives in tourism. The real reason that I am here is that I am a great fan of Amorgos. I love Amorgos and I used to come here for many years.
In my presentations, I like to ask some questions. The question for today is:
Medical/Wellness Tourism: Is there an opportunity for Greece/Amorgos?
A contradiction we have is that travel today can be bad for your health. So what about health or medical tourism? According to Columbia University, business travellers found that frequent and extensive travel can increase cardiovascular risk factors (obesity, high blood pressure, high cholesterol).
But let's go back to our main question. Let's define health, medical and wellness tourism. Many of us confuse these terms and instead of wellness tourism we talk about health tourism, medical tourism or Spa tourism. They are used interchangeably but they often describe different concepts.
Medical and wellness tourism make health tourism. This is the great picture.
Usually, we say that the reactive part is about the medical paradigm and medical tourism, where patients travel abroad, in order to heal themselves from diseases. The wellness paradigm is proactive; we travel in order to improve our health. The wellness paradigm is also more holistic.
There are various types of services in the spectrum of medical and wellness tourism. The most complex are some surgeries, cosmetic and medical surgeries, while the most holistic, wellness related part is spiritual, Yoga and meditation and New Age.
Now that we have defined what is medical and wellness tourism, we need to ask which kind is more attractive for a country, for a destination, to enter?
Finding health information online is the third most popular activity on the Internet. So it is a huge industry to enter, by default. Greece, during the last three or four years, seeks medical tourism opportunities. That's why some committees have been constituted, like the one I used to be in at the Greek Ministry of Health, where we wanted to see what the medical tourism opportunities for Greece are, in order to enter this kind of tourism.
But the reality is somehow in the middle. The medical tourism market isn't as large as reported. According to the latest research, medical tourism is almost 10% of wellness tourism, so it is not as attractive as it seems. Some other kinds of tourism, such as sport tourism, adventure, spiritual, volun-tourism, are more popular; wellness tourism is

Giovanni Perotti - Αρχιτέκτονας

παραδόσεις, η Χώρα, οι πύργοι, το Κάστρο της Χώρας και η Αρκεσίνη, χωρίς να παραβλέπουμε την ομορφιά και μοναδικότητα του τοπίου. Ο κατάλογος πρέπει επιπλέον να περιλαμβάνει τους ανθρώπινους πόρους, τη δυνατότητα να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να αυξηθεί η διάρκεια διαμονής κατά την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.
Το βιβλίο βρίσκεται στο στάδιο της συγγραφής. Περίπου 40-50 σελίδες έχουν γραφτεί σε σύνολο 180. Η παράδοση στον εκδότη είναι προγραμματισμένη για το Μάρτιο 2016 και η δημοσίευσή του το Μάιο 2016.
Όλα αυτά έχουν γίνει εθελοντικά από όλους τους συμμετέχοντες στις μελέτες, μεταφράσεις κλπ, συμπεριλαμβανομένων του Δημήτρη Πικιώνη και εμένα.
Χωρίς την πιθανότητα χρηματοδότησης από την κυβέρνηση, αναζήτησα ιδιώτες χορηγούς. Η αναζήτηση ήταν θετική. Υπάρχουν ιδιοκτήτες που θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν το δεύτερο φάκελο, να πληρώσουν ταξίδια, μεταφράσεις, βιβλία, έρευνα στην Ελλάδα, την Κωνσταντινούπολη και τη Βενετία. Αλλά πρώτα απ' όλα, πρέπει να ολοκληρωθεί η πρώτη φάση και ο υπάρχων φάκελος πρέπει να σταλεί στη UNESCO. Χωρίς αυτό το βήμα, το έργο σταματά.
Περιμένω να συναντήσω το νέο Υπουργό Πολιτισμού, κ. Αριστείδη Μπαλτά, ώστε να του εξηγήσω την κατάσταση. Όλο αυτόν τον καιρό, οι υπεύθυνοι του Υπουργείου Πολιτισμού δεν πήραν ποτέ την απόφαση να στείλουν το φάκελο που έλαβαν από εμένα και τον κ. Πικιώνη στο Παρίσι.
Στο μεταξύ, θα προχωρήσω με την προετοιμασία του βιβλίου.
Αναγνωρίζω ότι δεν είναι εύκολο να δημιουργηθεί μία εκστρατεία στον Τύπο προκειμένου να επισπευστούν οι αποφάσεις της κυβέρνησης, αλλά σε αυτό το σημείο είναι το μόνο που μπορεί να γίνει.

Γεωργία Ζούνη- Διδάσκουσα Τουριστικού Μάρκετινγκ, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

"Ιατρικός Τουρισμός: μάρκετινγκ και διεθνείς προοπτικές ανάπτυξης μιας ειδικής μορφής τουρισμού"

Καλησπέρα.
Ο λόγος που βρίσκομαι εδώ δεν είναι αυτός που παρουσιάζεται, το ότι σχετίζομαι με την τουριστική εκπαίδευση μέσω του πανεπιστημίου ή πρωτοβουλιών στον τουρισμό. Ο πραγματικός λόγος που βρίσκομαι εδώ είναι ότι είμαι λάτρης της Αμοργού. Αγαπώ την Αμοργό και ερχόμουν εδώ για πολλά χρόνια.
Στις παρουσιάσεις μου, μου αρέσει να θέτω κάποια ερωτήματα. Το ερώτημα για σήμερα είναι:
Ιατρικός Τουρισμός / Τουρισμός Ευεξίας: υπάρχει προοπτική για την Ελλάδα/Αμοργό;
Μία αντίθεση που έχουμε είναι ότι το ταξίδι σήμερα μπορεί να είναι ζημιογόνο για την υγεία. Επομένως πώς συζητάμε για τουρισμό υγείας ή ιατρικό τουρισμό; Σύμφωνα με το Πανεπιστήμιο Κολούμπια, οι επαγγελματικοί ταξιδιώτες θεώρησαν ότι τα συχνά και εκτενή ταξίδια μπορούν να αυξήσουν τους καρδιαγγειακούς παράγοντες κινδύνου (παχυσαρκία, υψηλή πίεση, υψηλά επίπεδα χοληστερίνης).
Αλλά ας επιστρέψουμε στο κύριο ερώτημά μας. Ας ορίσουμε τι είναι ο τουρισμός υγείας, ο ιατρικός τουρισμός και ο τουρισμός ευεξίας. Πολλοί από εμάς συγχέουμε αυτούς τους όρους και αντί για τουρισμό ευεξίας μιλάμε για τουρισμό υγείας, ιατρικό τουρισμό ή τουρισμό Σπα. Οι όροι χρησιμοποιούνται εναλλασσόμενα αλλά συχνά περιγράφουν διαφορετικές έννοιες.
Ο ιατρικός τουρισμός και ο τουρισμός ευεξίας μας δίνουν τον τουρισμό υγείας. Αυτή είναι η ευρύτερη εικόνα.
Συχνά λέμε ότι ο ιατρικός τουρισμός αποτελεί το αντιδραστικό (reactive) τμήμα στο μοντέλο του τουρισμού υγείας, μιας και όσοι ταξιδεύουν είναι ήδη ασθενείς, που μετακινούνται στο εξωτερικό προκειμένου να θεραπευτούν από ασθένειες. Αντίθετα, ο τουρισμός ευεξίας αποτελεί το προληπτικό τμήμα (proactive) στο μοντέλο: ταξιδεύουμε προκειμένου να βελτιώσουμε την υγεία μας. Ουσιαστικά το είδος αυτό του τουρισμού υγείας, ο τουρισμός ευεξίας, αποτελεί μια πιο ολιστική προσέγγιση.
Υπάρχουν διάφορα είδη υπηρεσιών στο φάσμα του ιατρικού τουρισμού και του τουρισμού ευεξίας. Τα πιο σύνθετα είναι μερικές χειρουργικές επεμβάσεις, πλαστικές και ιατρικές, ενώ οι πιο ολιστικές, σχετιζόμενες με την ευεξία, είναι οι πνευματικές, η Yoga και ο διαλογισμός και το New Age.
Τώρα που έχουμε ορίσει τι είναι ιατρικός τουρισμός και τι τουρισμός ευεξίας, θα πρέπει να αναρωτηθούμε ποιο από τα δύο είδη είναι πιο ελκυστικό για μία χώρα, για να έναν προορισμό, να ενταχθεί σε αυτό.
Η αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με την υγεία είναι η τρίτη πιο δημοφιλής δραστηριότητα στο διαδίκτυο. Επομένως πρόκειται για μια τεράστια βιομηχανία, εξ ορισμού. Η Ελλάδα, τα τελευταία τρία ή τέσσερα χρόνια, αναζητά ευκαιρίες στον ιατρικό τουρισμό. Γι' αυτό έχουν συσταθεί κάποιες επιτροπές, όπως αυτή στην οποία συμμετείχα στο Υπουργείο

very broad and it is the proactive paradigm.
Europe leads in Spa revenues, another good opportunity for Greece, or for Europe.
According to The Greek Tourism Confederation (SETE), the medical problems that can be treated in Greece are mainly physical medicine and rehabilitation, vision correction and some kind of reproduction-IVF and plastic/cosmetic surgery.
There are two ends of the continuum: the extreme cases, because we have very good doctors in Greece, and the one-day stops, like dental treatments and cosmetic surgery that you can have in hotels. This is part of wellness tourism as well.
So wellness is a bigger term and it suits better for Greece. But how can this kind of tourism develop?
We have to add a fourth "S" at the three-S model of tourism. In tourism education, we have the three-S: Sea, Sun, Sand; on these, we have to add Strategy.
According to the latest business models that are taught in Silicon Valley, at the University of Stanford and MIT, after Alexander Osterwalder, the Business Model Canvas inventor, strategy is about one thing: fitting demand and supply. This is called product and market fit.
The first thing is to know and analyze continually your customer.
Let's see a movie. It can be called "Mind the gap".
The research field was the destination of Ancient Olympia. In 2010, we presented at the University of Piraeus a research at the European Marketing Academy. The primary research was held in Olympia. Olympia is a Greek religious site, the birthplace of the Olympic Games. It is the place where the Olympic flame is still lit and of course it is a UNESCO Heritage Site. It is one of the top ten destination brands worldwide; because of the Olympic Games, Olympia is well known globally.
Let's see the results of the primary research we had in Olympia. We examined all the tourists that came to the destination one year before the Olympic Games. We asked their demographic background, their assessment of their experiences at the destination, their assessment of the services etc. After this research, we translated the measurement instrument, the questionnaire, to ask the service providers, the professionals of Olympia: Do you know your customer? What do you think the majority of your customers answered to the questions of the questionnaire? Let's see the results.
Most of the tourists that visited Olympia one year before the Olympic Games were from the UK; but destination providers thought that they were French. I am only showing you the demographic results and we have huge differences in the answers. The real tourist of Olympia was British, female, young, holding a university degree and of high monthly income, while the perceived tourist of Olympia was poorer, uneducated and of another nationality.
The problem is that false perceptions lead to ineffective decision making for marketing segmentation, positioning and marketing fix formulation.
Let's have a look at a 2015 global well-being survey. We can see that if given a choice, 63% of the respondents would rather be fit, while only 15% would rather be famous. Almost a quarter of global travellers say they are willing to give up sex for a year, if this improves their well being. So travellers give much importance to wellness and well being.
It is worth mentioning that a wellness tourist spends about 65% more per trip than the average international tourist.
So it is crucial to continuously analyze and research visitors, potential visitors and tourism providers, both offline and online. If you go to Tripadvisor and you search Amorgos, or any destination in the world, you can have huge and reliable information about what tourists want, since almost 1 out of 2 visitors of a destination review the place on Tripadvisor. This is a very important tool.
The second part of the product and market fit is the product. After analyzing what the customer wants, we have to develop and differentiate our offering. Is it about relaxation? Is it about fun? Is it about spiritual development or stress management? But the most important question about wellness tourism is: Where in the world is this? This is what differentiates every wellness product or experience and this is what we have to answer. Will we think globally or will we think locally to develop a unique product from unique resources and regional initiatives? I think all of us in this hall today will answer the second one. We have to be local specific; think locally, act globally.
Possible Amorgos wellness products might be Spas, nature-based, spiritual -like meditation, Yoga and monasteries-nutrition and treatments -with local, healthy food, participating in its preparation, local herbs etc.
But before the development of our product, we must develop the brand of our destination. To brand Amorgos as a tourism destination is to develop a clear identity or "brand", based on reality, while also reflecting the core strengths and "personality" of Amorgos.
Imagine you are a visitor from Canada and you want to go to Chios. If you googled "Chios" five years ago, when we were there for a summer school, the first result that came up were the results of national elections. For three years, this was the first result in Google search for "Chios". This tells me that the destination has no destination marketing

Υγείας, όπου θέλαμε να δούμε ποιες είναι οι ευκαιρίες ιατρικού τουρισμού για την Ελλάδα, προκειμένου να ενταχθούμε σε αυτό το είδος τουρισμού.
Ωστόσο η πραγματικότητα βρίσκεται κάπου στη μέση. Η αγορά του ιατρικού τουρισμού δεν είναι τόσο μεγάλη όσο αναφέρεται. Σύμφωνα με τις τελευταίες διεθνείς έρευνες, ο ιατρικός τουρισμός αποτελεί το 10% περίπου του τουρισμού ευεξίας, επομένως δεν είναι τόσο ελκυστικός όσο φαίνεται. Κάποια άλλα είδη τουρισμού, όπως ο αθλητικός τουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, πνευματικός, εθελοντικός, είναι πιο δημοφιλή. Ουσιαστικά, ο τουρισμός ευεξίας είναι πολύ ευρύς, μιας και αποτελεί το προληπτικό κομμάτι, πριν δηλαδή κάποιος νοσήσει.
Η Ευρώπη ηγείται στα έσοδα από Σπα, μία ακόμα καλή ευκαιρία για την Ελλάδα ή για την Ευρώπη.
Σύμφωνα με το Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), τα ιατρικά προβλήματα που μπορούν να θεραπευτούν στην Ελλάδα αφορούν κυρίως φυσιολογική ιατρική και αποκατάσταση, διόρθωση όρασης, αναπαραγωγή και πλαστική χειρουργική.
Μπορείτε να δείτε ότι υπάρχουν δύο άκρα στο συνεχές αυτό: οι ακραίες περιπτώσεις, διότι στην Ελλάδα έχουμε πολύ καλούς γιατρούς, και οι στάσεις της μίας μέρας, όπως οδοντιατρικές θεραπείες και πλαστική χειρουργική που προσφέρονται σε ξενοδοχεία. Και αυτά αποτελούν τουρισμό ευεξίας.
Επομένως, η ευεξία είναι ένας ευρύτερος όρος και ταιριάζει καλύτερα στην Ελλάδα. Όμως πώς μπορούμε να αναπτύξουμε αυτό το είδος τουρισμού;
Θα πρέπει να προσθέσουμε ένα τέταρτο "S" στο τουριστικό μοντέλο των τριών-S. Στην τουριστική εκπαίδευση, έχουμε τα τρία S: Sea (Θάλασσα), Sun (Ήλιος), Sand (Άμμος). Σε αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε τη Στρατηγική.
Σύμφωνα με τα τελευταία μοντέλα επιχειρήσεων που διδάσκονται στη Silicon Valley, στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ (Stanford University) και στο MIT, σύμφωνα με τον Alexander Osterwalder, το δημιουργό του Καμβά Επιχειρηματικού Σχεδίου (Business Model Canvas), η στρατηγική αφορά σε ένα πράγμα: το ταίριασμα ζήτησης και προσφοράς (product-market fit).
Το πρώτο είναι να γνωρίζουμε και να αναλύουμε διαρκώς τον πελάτη μας.
Ας δούμε μία ταινία. Θα μπορούσε να ονομάζεται «Προσοχή στο κενό».
Το πεδίο έρευνας ήταν ο προορισμός της Αρχαίας Ολυμπίας. Το 2010, παρουσιάσαμε στο Πανεπιστήμιο του Πειραιά μία έρευνα στην Ευρωπαϊκή Ακαδημία Μάρκετινγκ. Η πρωταρχική έρευνα πραγματοποιήθηκε στην Ολυμπία. Η Ολυμπία είναι μία ελληνική τοποθεσία θρησκευτικού ενδιαφέροντος, ο τόπος γέννησης των Ολυμπιακών Αγώνων. Είναι ο τόπος όπου εξακολουθεί να ανάβεται η Ολυμπιακή φλόγα και ασφαλώς αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Είναι ένας από τους δέκα κορυφαίους προορισμούς - brands παγκοσμίως. Λόγω τον Ολυμπιακών Αγώνων, η Ολυμπία είναι γνωστή σε όλο τον κόσμο.
Ας δούμε τα αποτελέσματα της πρωταρχικής έρευνας που είχαμε στην Ολυμπία. Εξετάσαμε όλους τους τουρίστες που ήρθαν στον προορισμό ένα χρόνο πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τους ρωτήσαμε τη δημογραφική τους ταυτότητα, την εκτίμησή τους από τις εμπειρίες τους στον προορισμό, την εκτίμησή τους για τις υπηρεσίες κλπ. Μετά από αυτή την έρευνα, μεταφράσαμε το εργαλείο μέτρησης, το ερωτηματολόγιο, προκειμένου να ρωτήσουμε τους παρόχους υπηρεσιών, του επαγγελματίες της Ολυμπίας: Γνωρίζετε τον πελάτη σας; Τι πιστεύετε ότι απάντησε η πλειοψηφία των πελατών σας στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου;
Ας δούμε τα αποτελέσματα.
Οι περισσότεροι από τους τουρίστες που επισκέφτηκαν την Ολυμπία μία χρονιά πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες προέρχονταν από το Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο οι πάροχοι υπηρεσιών του προορισμού πίστευαν ότι ήταν Γάλλοι. Σας παρουσιάζω μόνο τα δημογραφικά αποτελέσματα και έχουμε τεράστιες διαφορές στις απαντήσεις. Ο πραγματικός τουρίστας της Ολυμπίας το 2003 που διεξήχθη η έρευνα ήταν Βρετανός, θηλυκού γένους, νέος, κάτοχος πανεπιστημιακού τίτλου και υψηλού μηνιαίου εισοδήματος, ενώ ο τουρίστας όπως έγινε αντιληπτός από τους επαγγελματίες ήταν φτωχότερος, χωρίς εκπαίδευση και άλλης εθνικότητας.
Το πρόβλημα είναι ότι λάθος αντιλήψεις οδηγούν σε μη αποτελεσματική λήψη αποφάσεων για την τμηματοποίηση της αγοράς (marketing segmentation), την τοποθέτηση του προορισμού (positioning) καθώς και το σχεδιασμό του μίγματος μάρκετινγκ (marketing fix).
Ας ρίξουμε μια ματιά σε μία παγκόσμια έρευνα ευεξίας του 2015. Μπορούμε να δούμε ότι αν τους δινόταν η επιλογή, το 63% των ερωτηθέντων θα προτιμούσαν να είναι σε καλή φυσική κατάσταση, ενώ μόλις το 15% θα προτιμούσαν να είναι διάσημοι. Περίπου το ένα τέταρτο των ταξιδιωτών παγκοσμίως δηλώνουν ότι διατίθενται να απέχουν από τη σεξουαλική δραστηριότητα για ένα χρόνο, εάν αυτό βελτιώνει τη φυσική τους κατάσταση. Επομένως οι ταξιδιώτες δίνουν μεγάλο βάρος στην ευεξία.
Αξίζει να αναφέρουμε ότι ένας τουρίστας ευεξίας ξοδεύει περίπου 65% περισσότερο ανά ταξίδι από το μέσο διεθνή τουρίστα.
Επομένως είναι κρίσιμο να ερευνούμε και να αναλύουμε διαρκώς του επισκέπτες, τους δυνάμει επισκέπτες και

strategy.
Another thing about differentiation: if you google “island for all seasons”, three out of all our islands globally are four seasons destinations, Lesvos and Naxos for example. The work they have done is good but you don’t differentiate with logos, brands, tourist souvenirs and products that can be anywhere, in Monastiraki, in Chios, in Olympia or in Naxos.
There are four typical ways to differentiate, four categories. Either to be better in quality or in terms of high competence; or to be faster in customer service; to be cheaper; or to be innovative. The best strategy is of course the combination of at least two of the above.
Nowadays, following the business model in the US, we have many categories, but at least two or three of these categories must be answered in order to differentiate the offering.
So we come to our last question: What makes Amorgos unique? Is it the Monastery (of Panagia Chozoviotissa)? Is it the villages of the island? Is it the big blue? Is it hiking and other activities? For me, it is all of the above. It is the sense of being here on Amorgos, you can’t define it. It is something abstract but that you can feel in the air. This is Amorgos.
For me, the differentiation of Amorgos is in the poem of Nikos Gatsos (1943):
If you thirst for water we ‘ll
mangle a cloud,
if you hunger for bread we ‘ll
slaughter a nightingale,
but first wait till the wild rue
speaks out loud
in flower, the mullein
blossoms and the night sky
flashes in gale.
This is Amorgos and this is how it’s done to create a unique offering. But first, only one thing is needed for this to happen: we have to be together. All of us have to cooperate, to create synergies, because together we can achieve more. All stakeholders and players have to play together. But is this impossible for Greek people to do?
My answer is definitely no; the Corinthians have done it. They have created a cluster of young entrepreneurs and they act, doing important things. They put Corinthian products in their breakfast; they organize “Taste Corinthia” events everywhere; they have media sponsors. It is a private initiative, no state involved, only local people and entrepreneurs. They organize fam trips for themselves, not for others, not for the press. They organize these trips so that the local people know their products and what the place offers, in order to share it afterwards with the tourists. Moreover, we have a network, an initiative called OpenTourism, a group of people that love tourism and open meetings.
Thank you.

τους τουριστικούς παρόχους, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός. Εάν αναζητήσετε στο Tripadvisor την Αμοργό, ή οποιονδήποτε προορισμό στον κόσμο, μπορείτε να έχετε πάρα πολλή και έγκυρη πληροφορία σχετικά με το τι θέλουν οι τουρίστες, αφού σχεδόν ένας στους δύο επισκέπτες ενός προορισμού γράφει την κριτική του για αυτό το μέρος στο Tripadvisor. Αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο.
Το δεύτερο κομμάτι της συμφωνίας προϊόντος-αγοράς είναι το προϊόν. Αφού αναλύσουμε τι θέλει ο πελάτης, θα πρέπει να αναπτύξουμε και να διαφοροποιήσουμε την προσφορά μας. Αφορά τη χαλάρωση; Αφορά τη διασκέδαση; Αφορά την πνευματική ανάπτυξη ή τη διαχείριση του άγχους; Όμως το πιο σημαντικό ερώτημα σχετικά με τον τουρισμό ευεξίας είναι: Πού βρίσκεται αυτό στον κόσμο; Αυτό είναι που διαφοροποιεί κάθε προϊόν ή εμπειρία ευεξίας και αυτό θα πρέπει να απαντήσουμε. Θα σκεφτούμε παγκόσμια ή τοπικά προκειμένου να αναπτύξουμε ένα μοναδικό προϊόν, από μοναδικούς πόρους και τοπικές πρωτοβουλίες; Νομίζω ότι όλοι μας απόψε εδώ θα απαντήσουμε το δεύτερο. Θα πρέπει να είμαστε προσανατολισμένοι στο να βρούμε το συγκριτικό πλεονέκτημά μας σε συνάρτηση με τον τόπο μας. Κάτι σαν το “Σκέψου τοπικά – δράσε παγκόσμια”.
Πιθανά προϊόντα ευεξίας για την Αμοργό μπορούν να είναι Σπα, βασισμένα στη φύση, πνευματικά –όπως ο διαλογισμός, η Yoga και τα μοναστήρια- διατροφή και θεραπείες –με τοπικές, υγιεινές τροφές, συμμετοχή στην προετοιμασία, τοπικά βότανα κλπ.
Αλλά πριν από την ανάπτυξη του προϊόντος, θα πρέπει να αναπτύξουμε την επωνυμία (το brand) του προορισμού μας. Το να τοποθετηθεί η Αμοργός ως τουριστικός προορισμός σημαίνει την ανάπτυξη σαφούς ταυτότητας ή επωνυμίας (brand), βασισμένης στην πραγματικότητα, ενώ ταυτόχρονα θα αντικατοπτρίζει τα βασικά δυνατά σημεία και την «προσωπικότητα» της Αμοργού.
Φανταστείτε πως είστε ένας επισκέπτης από τον Καναδά και ότι θέλετε να πάτε στη Χίο. Εάν αναζητούσατε τη Χίο στο Google πριν πέντε χρόνια, όταν ήμασταν εκεί για ένα θερινό σχολείο τουρισμού, το πρώτο αποτέλεσμα που εμφανιζόταν ήταν τα αποτελέσματα των εθνικών εκλογών. Για τρία χρόνια, αυτό ήταν το πρώτο αποτέλεσμα στην αναζήτηση για Χίο στο Google. Αυτό μου λέει ότι ο προορισμός αυτός δεν είχε στρατηγική τουριστικού μάρκετινγκ.
Κάτι ακόμα σχετικά με τη διαφοροποίηση: εάν αναζητήσετε στο Google «νησιά για όλες τις εποχές», τρία από όλα τα νησιά μας παγκοσμίως είναι προορισμοί τεσσάρων εποχών, η Λέσβος και η Νάξος, για παράδειγμα. Η δουλειά που έχουν κάνει είναι καλή αλλά δεν μπορεί κανείς να διαφοροποιείται με λογότυπα, σήματα, τουριστικά ενθύμια και προϊόντα που θα μπορούσαν να βρίσκονται οπουδήποτε, στο Μοναστηράκι, στη Χίο, στην Ολυμπία ή στη Νάξο.
Υπάρχουν τέσσερις τρόποι να διαφοροποιηθεί κανείς, τέσσερις κατηγορίες: να είναι καλύτερος σε ποιότητα ή ανταγωνιστικότητα• να είναι ταχύτερος στην εξυπηρέτηση πελατών• να είναι φτηνότερος• ή να είναι καινοτόμος. Ασφαλώς, η καλύτερη στρατηγική είναι ο συνδυασμός τουλάχιστον δύο από τα παραπάνω.
Στις μέρες μας, σύμφωνα με τα μοντέλα επιχειρήσεων στις ΗΠΑ, έχουμε πολλές κατηγορίες, αλλά τουλάχιστον δύο ή τρεις από αυτές θα πρέπει να απαντηθούν προκειμένου να διαφοροποιηθεί η προσφορά.
Έτσι ερχόμαστε στο τελευταίο μας ερώτημα: Τι κάνει την Αμοργό μοναδική; Είναι το Μοναστήρι (της Παναγίας Χοζοβιώτισσας); Είναι τα χωριά του νησιού; Είναι το απέραντο γαλάζιο; Είναι η πεζοπορία και οι άλλες δραστηριότητες; Για μένα, είναι όλα τα παραπάνω. Είναι η αίσθηση του να είναι κανείς εδώ στην Αμοργό, κάτι που δεν μπορείς να προσδιορίσεις. Είναι κάτι αόριστο, το οποίο όμως μπορείς να νιώσεις στην ατμόσφαιρα. Αυτή είναι η Αμοργός.
Για μένα, η διαφοροποίηση της Αμοργού βρίσκεται στο ποίημα του Νίκου Γκάτσου (1943):
Κι αν διψάσεις για νερό θα στίψουμε ένα σύννεφο
Κι αν θα πεινάσεις για ψωμί θα σφάξουμε ένα αηδόνι
Μόνο καρτέρει μια στιγμή ν’ ανοίξει ο πικραπήγανος
Ν’ αστράψει ο μαύρος ουρανός να λουλουδίσει ο φλόμος
Αυτή είναι η Αμοργός και έτσι γίνεται προκειμένου να δημιουργήσουμε μία μοναδική προσφορά. Αλλά πρώτα, μόνο ένα πράγμα χρειάζεται για να γίνει αυτό: θα πρέπει να είμαστε μαζί. Όλοι μας πρέπει να συνεργαστούμε γιατί μαζί μπορούμε να καταφέρουμε περισσότερα. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να παίξουν μαζί. Αλλά είναι αυτό κάτι ακατόρθωτο για τους Έλληνες;
Η απάντησή μου είναι οπωσδήποτε όχι• οι Κορίνθιοι το έχουν κάνει. Έχουν δημιουργήσει μία ομάδα νέων επιχειρηματιών και αναλαμβάνουν δράση κάνοντας σημαντικά πράγματα. Χρησιμοποιούν κορινθιακά προϊόντα στο πρωινό τους• οργανώνουν εκδηλώσεις «Γεύσεις της Κορινθίας» παντού• έχουν χορηγούς επικοινωνίας. Πρόκειται για μια ιδιωτική πρωτοβουλία, δεν εμπλέκεται το κράτος, μόνο ντόπιοι άνθρωποι και επιχειρηματίες. Οργανώνουν ταξίδια γνωριμίας για τους ίδιους, όχι για άλλους, όχι για τον Τύπο. Οργανώνουν αυτά τα ταξίδια ώστε οι ντόπιοι να γνωρίσουν τα προϊόντα τους και τι προσφέρει ο τόπος, προκειμένου να τα μοιραστούν στη συνέχεια με τους τουρίστες.
Επιπλέον, έχουμε ένα δίκτυο, μια πρωτοβουλία που ονομάζεται OpenTourism, μία ομάδα ανθρώπων που αγαπούν τον τουρισμό και τις ανοιχτές συγκεντρώσεις.
Σας ευχαριστώ.

Lonais Jaillais - European Mountain Leader, Watersports & Nature Guide

"Velanidia Foundation. Learn from the past to create prospects for the future to foster the ecosystem of the island"

Good evening.
Thank you very much to YPERIA Convention for working for the third time with us, Velanidia foundation, an organization for the nature of Amorgos.
I also wanted to thank you very much Mrs Georgia Zouni, who spoke about wellness and well being, good life, which is also very much related. We have a whole pharmacy actually on the island, as she pointed out.
It is not a new dish I am going to present to you with but we are going to make an experiment in front of you. I haven't had the time to test it so let's see what is going to happen.
So what is this?
Let's say it is a Greek island.
First, I am going to say a word about Velanidia Foundation and what we are doing for two years and a half now. Basically we are studying nature, the ecosystem, how the plants, the trees, the animals and man work together on this island, and the secret treasures that are still hidden. We also do school outings and we replant local endemic trees.
Anywhere you go, wherever there is a full grown ecosystem and there is wide biodiversity, there is a very simple thing: water from springs. There used to be big forests on this island until recently and actually Amorgos was exporting wood until 1835. Now it is all gone. I am going to show you a video where you will see the patch of the wild forest of Amorgos that still exists on the far edges of Kroukelos mountain.
So basically this is Amorgos, as you can imagine it 200 years ago. It is a rocky island with tree coverage.
And this is pretty much how the visitor finds Amorgos today, it is more barren. When you see Amorgos from the ferry, you think it is a rock. Actually there are still many places where there is still lush vegetation and many treasures.
So we will make this experiment in front of you: it is going to rain –as you have seen, on Amorgos it does rain in the winter. So let's see first what happens on Amorgos today when it rains, what we observe. I don't know if you can see clearly but basically there is no tree coverage or anything so all the soil is washed into the sea, so we lose it, the land becomes even more barren and we don't keep the water, it is dry in a minute.
If it pours on the forest, on the other hand, you can see there is nothing dripping in the plate yet. Now it is starting slowly and I am actually pouring more water. What is interesting is that water is still dripping at the bottom of the forest. It is exactly what happens on a macroscale when there is still green coverage. Vegetation and especially the trees –and I need to say non-aromatic trees- retain the soil and the water on the island.
You know, the most famous Amorgian song says:
Amorgian the water
Amorgian the spring
Amorgian the girl who goes to fill up her jar
Where is this water? In old accounts, travellers speak about a lot of springs on Amorgos and there is only one today. Actually, there are more but they are well hidden and they only drip a little bit.
That's just one example of the importance of restoring, or at least preserving the nature, the environment, and researching into the past to create a better future.
When the ecosystem is kept healthy, a full grown ecosystem, then everything goes along with it: the soil is more and fertile, there is more biodiversity, more microorganisms working for us in the soil, and for bees, for example, a lot of important fruit. Everything is connected and we are the end of the chain, so our well being is connected to the good health of the ecosystem, which we are basically trying to restore.
Now I will pass this to you (acorns) so that you can have an idea.
"Velanidia" means the Oak tree. It makes this type of acorn; this is the fruit and it is edible. The Greek people and people around the Mediterranean have been eating it for 10,000 years. It is a fantastic food, it is gluten free, it is a superfood, full of protein, full of vitamin and it tastes good. On nearby Naxos they sell this in shops. In Filoti village you can go –and this is the season- and there are special trees they know they are especially sweet. It tastes like chestnut. So it is a valuable tree also because of that.
If you believe in this idea, what you can do is a very simple thing, it doesn't need any money to raise a forest. Anyone of us, and I liked that we talked about team spirit, anyone putting an acorn into the ground can help the Foundation. We don't need any money, we just need your smile and support. You can follow our Facebook page and learn more about what we do, what we do with children, and you can see some nice pictures of the far away wild spaces of Amorgos.

Lonais Jaillais- Ευρωπαϊκός Συνοδός Βουνού, Εκπαιδευτής Θαλασσίων Αθλημάτων και Οδηγός Φύσης

"Ίδρυμα Βελανιδιά. Εμπνεόμενοι από το παρελθόν, δημιουργούμε προοπτικές για την προστασία και αναβάθμιση του οικοσυστήματος του νησιού"

Καλησπέρα.
Ευχαριστούμε πολύ το Συνέδριο ΥΠΕΡΙΑ που δουλεύει για τρίτη φορά μαζί μας, το Ίδρυμα Βελανιδιά, μία οργάνωση για τη φύση της Αμοργού.
Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την κ. Γεωργία Ζούνη, μιλήσατε για ευεξία και καλή ζωή, που επίσης σχετίζονται πολύ. Στην πραγματικότητα έχουμε ένα ολόκληρο φαρμακείο στο νησί, όπως είπατε.
Δε θα σας παρουσιάσω ένα νέο πιάτο αλλά θα κάνουμε ένα πείραμα μπροστά σας. Δεν είχα το χρόνο να το δοκιμάσω οπότε ας δούμε τι θα συμβεί.
Τι είναι λοιπόν αυτό;
Ας πούμε ότι είναι ένα ελληνικό νησί.
Πρώτα, θα σας πω δυο λόγια για το Ίδρυμα Βελανιδιά και τι κάνουμε εδώ και δυόμιση χρόνια. Βασικά μελετούμε τη φύση, το οικοσύστημα, πώς τα φυτά, τα δέντρα, τα ζώα και ο άνθρωπος συνεργάζονται σε αυτό το νησί, και τους θησαυρούς που ακόμα βρίσκονται κρυμμένοι. Πραγματοποιούμε επίσης εκδρομές με τα σχολεία και επαναφυτεύουμε ενδημικά δέντρα.
Όπου και αν πάτε, όπου υπάρχει ένα πλήρως ανεπτυγμένο οικοσύστημα και μεγάλη βιοποικιλότητα, υπάρχει ένα πολύ απλό πράγμα: νερό από πηγές. Υπήρχαν μεγάλα δάση σε αυτό το νησί μέχρι πρόσφατα και η Αμοργός εξήγαγε ξυλεία μέχρι το 1835. Τώρα όλα έχουν χαθεί. Θα σας δείξω ένα βίντεο όπου θα δείτε ένα τμήμα του άγριου δάσους της Αμοργού που εξακολουθεί να υπάρχει στις άκρες του όρους Κρούκελος.
Βασικά λοιπόν αυτή είναι η Αμοργός, όπως μπορείτε να την φανταστείτε πριν από 200 χρόνια. Είναι ένα βραχώδες νησί με κάλυψη από δέντρα.
Και αυτό είναι περίπου το πώς βρίσκει ο επισκέπτης την Αμοργό σήμερα, είναι πιο χέρσα. Όταν βλέπει κανείς την Αμοργό από το πλοίο, νομίζει ότι είναι ένας βράχος. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν ακόμα πολλά μέρη όπου υπάρχει πλούσια βλάστηση και πολλοί θησαυροί.
Θα κάνουμε, λοιπόν, αυτό το πείραμα μπροστά σας: θα βρέξει –όπως είδατε, στην Αμοργό βρέχει πράγματι το χειμώνα. Ας δούμε πρώτα λοιπόν τι συμβαίνει σήμερα στην Αμοργό όταν βρέχει, τι παρατηρούμε. Δεν ξέρω αν μπορείτε να δείτε καθαρά αλλά κατά βάση δεν υπάρχει κάλυψη από δέντρα ή οτιδήποτε και έτσι όλο το έδαφος ξεπλένεται στη θάλασσα και το χάνουμε, η γη γίνεται ακόμα πιο χέρσα και δε συγκρατείται το νερό, η γη στεγνώνει σε ένα λεπτό.
Αν βρέξει στο δάσος, από την άλλη, μπορείτε να δείτε ότι ακόμα δε στάζει τίποτα στο πιάτο. Τώρα ξεκινάει σιγά σιγά να στάζει και στην πραγματικότητα ρίχνω περισσότερο νερό. Αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι ότι το νερό ακόμα στάζει στη βάση του δάσους. Είναι ακριβώς αυτό που συμβαίνει στη μακροκλίμακα όταν υπάρχει φυτική κάλυψη. Η βλάστηση και ειδικά τα δέντρα –και θα πρέπει να διευκρινίσω ότι μιλάμε για μη-αρωματικά δέντρα- συγκρατούν το έδαφος και το νερό στο νησί.
Ξέρετε, το πιο γνωστό Αμοργιανό τραγούδι λέει:
Αμοργιανό είναι το νερό
Αμοργιανή κι η βρύση
Αμοργιανή κι η κοπελιά
Που πάει να γεμίσει
Πού είναι όλο αυτό το νερό; Σε παλιότερες αναφορές, οι ταξιδιώτες μιλούν για πολλές πηγές στην Αμοργό και σήμερα υπάρχει μόνο μία. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν και άλλες αλλά είναι καλά κρυμμένες και ρέει μόνο λίγο νερό.
Αυτό είναι ένα μόνο παράδειγμα της σημασίας της αποκατάστασης, ή τουλάχιστον της διατήρησης της φύσης, του οικοσυστήματος, και της έρευνας στο παρελθόν προκειμένου να δημιουργήσουμε ένα καλύτερο μέλλον.
Όταν το οικοσύστημα διατηρείται υγιές, ένα πλήρως ανεπτυγμένο οικοσύστημα, τότε όλα έρχονται μαζί: το έδαφος είναι περισσότερο και πιο γόνιμο, υπάρχει μεγαλύτερη βιοποικιλότητα, περισσότεροι μικροοργανισμοί να δουλεύουν για εμάς στο έδαφος, και για παράδειγμα για τις μέλισσες, περισσότεροι σημαντικοί καρποί. Τα πάντα συνδέονται και εμείς βρισκόμαστε στο τέλος της αλυσίδας, γι' αυτό και η καλή μας κατάσταση συνδέεται με την καλή υγεία του οικοσυστήματος, την οποία κατά βάση προσπαθούμε να αποκαταστήσουμε.
Τώρα θα σας περάσω αυτά (τα βελανίδια) για να έχετε μία ιδέα.
Η βελανιδιά παράγει αυτό το είδος βελανιδιού. Αυτός είναι ο καρπός και είναι βρώσιμος. Οι Έλληνες και άλλοι λαοί της Μεσογείου το τρώνε εδώ και 10.000 χρόνια. Είναι μία καταπληκτική τροφή, χωρίς γλουτένη, μία υπερ-τροφή γεμάτη πρωτεΐνες και βιταμίνες και έχει πολύ καλή γεύση. Στη γειτονική Νάξο πωλείται σε κατάστημα. Στο χωριό Φιλώτι μπορεί να πάει κανείς –και αυτή είναι η εποχή- και υπάρχουν συγκεκριμένα δέντρα που γνωρίζουν ότι είναι

Lonais Jaillais - European Mountain Leader, Watersports & Nature Guide

If you have a garden, these acorns are fresh, they have just fallen now, you can pick more in Langada. There are 12 of these trees remaining; there used to be a huge forest and now there are 12. There are other species that are almost gone from Amorgos. We are trying to keep that for the next generation so it doesn't disappear completely –and then our memory disappears, like we can't even imagine Amorgos being green. But I am going to show you in the video how it might have looked like in the past because there is still one part of the island that is forested, but it is really far away.
Thank you.

Charitina Papatolia - Region of South Aegean

"Aegean Cuisine"

Good evening,
I am Charitina Papatolia and I represent the South Aegean Region, which is based in Ermoupoli, on Syros Island, the capital of the Cyclades island cluster.
First of all, I would like to thank Aegialis Hotel & Spa for its hospitality, warmth and inspiration. I would also like to say that we feel really glad and honoured to participate at YPERIA 2015, which promotes alternative tourism and another aspect of what is Greece.
Now, a few minutes before your dinner, I would like to introduce you to the Aegean Cuisine project.
Aegean Cuisine is under the umbrella of the Chamber of Cyclades and it is a network of restaurants, food and drink producers and retailers, working in concert to promote an authentic Aegean travel experience, routed in experiencing local products, economy and hospitality.
Aegean Cuisine gives emphasis to local producers and local products, such as cheese, wine, pulses, herbs, honey, which are the main exportable food products of the Cyclades.
The Aegean Cuisine sign can be found in all certified restaurants of the Region and counts 132 members in the Cyclades.
Aegean Cuisine has three main objectives:
• The first is to promote the value, uniqueness and character of local produce and products.
• The second is to encourage synergies between restaurants, producers and sellers of local food products, both nationwide and abroad.
• The third is to cross-fertilize gastronomy and tourism to increase awareness of and demand for the authentic Aegean travel experience.
The upgraded criteria and induction process are:
• Self evaluation
• Completion of application form together with accompanying documents
• Pre-approval of the application in order to proceed to inspection
• Detailed mystery guest inspection of the venue
• Drawing up and submitting inspection report and
• Approval granted by the Approval Committee.
The renewed portal of Aegean Cuisine is www.aegeancuisine.gr; there is also information on some expositions around Greece.
Furthermore, the very successful cookbook "Aegean Cuisine", published in 2010, is a culinary rainbow of colours, scents and images, where traditional island cuisine meets modern cooking. In the book, one can find simple recipes, made with care and unequivocal love for pure ingredients of the Cyclades and the Dodecanese.
Finally, there is a map that can lead you to the tastiest paths of the Cyclades islands.
I hope you enjoy!

Lonais Jaillais- Ευρωπαϊκός Συνοδός Βουνού, Εκπαιδευτής Θαλασσίων Αθλημάτων και Οδηγός Φύσης

ιδιαίτερα γλυκά και η γεύση μοιάζει με φουντούκι. Επομένως είναι ένα πολύτιμο δέντρο και για αυτόν το λόγο.
Αν πιστεύετε σε αυτήν την ιδέα, μπορείτε να κάνετε κάτι πολύ απλό, δε χρειάζονται χρήματα για να δημιουργηθεί ένα δάσος. Ο καθένας από εμάς, και μου άρεσε που μιλήσαμε για ομαδικό πνεύμα, ο καθένας που τοποθετεί ένα βελανίδι στο έδαφος μπορεί να βοηθήσει το Ίδρυμα. Δε χρειαζόμαστε χρήματα, χρειαζόμαστε μόνο το χαμόγελο και την υποστήριξή σας.
Μπορείτε να μας ακολουθήσετε στη σελίδα μας στο Facebook και να μάθετε περισσότερα για το τι κάνουμε, τι κάνουμε με τα παιδιά, και να δείτε μερικές ωραίες φωτογραφίες από τα απομακρυσμένα, άγρια μέρη της Αμοργού.
Αν έχετε κήπο, αυτά τα βελανίδια είναι φρέσκα, έχουν πέσει μόλις τώρα, μπορείτε να μαζέψετε περισσότερα στη Λαγκάδα. Απομένουν 12 τέτοια δέντρα. Παλιότερα υπήρχε ένα τεράστιο δάσος και τώρα υπάρχουν 12. Υπάρχουν και άλλα είδη που έχουν σχεδόν εξαφανιστεί από την Αμοργό. Εμείς προσπαθούμε να τα διατηρήσουμε για την επόμενη γενιά, ώστε να μην εξαφανιστούν τελείως –και τότε θα εξαφανιστεί και η μνήμη, όπως τώρα που δεν μπορούμε καν να φανταστούμε την Αμοργό πράσινη. Αλλά θα σας δείξω πώς μπορεί να ήταν στο παρελθόν γιατί υπάρχει ακόμα ένα τμήμα του νησιού όπου υπάρχει δάσος, αλλά βρίσκεται πολύ μακριά.
Σας ευχαριστώ.

Σύνδεσμος για το βίντεο: https://www.youtube.com/watch?v=ofxQWpPJfr4 (Pilgrim Cook – Chapter 7)

Χαριτίνα Παπατόλια - Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

"Aegean Cuisine - Η Κουζίνα του Αιγαίου"

Καλησπέρα,
Είμαι η Χαριτίνα Παπατόλια και εκπροσωπώ την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, η οποία εδρεύει στην Ερμούπολη, στο νησί της Σύρου, την πρωτεύουσα του συμπλέγματος των νησιών των Κυκλάδων.
Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Aegialis Hotel & Spa για τη φιλοξενία, τη ζεστασιά και την έμπνευσή του και να πω ότι είναι ιδιαίτερη χαρά και τιμή μας να συμμετέχουμε στο ΥΠΕΡΙΑ 2015, το οποίο προωθεί τον εναλλακτικό τουρισμό και μία άλλη άποψη για το τι είναι Ελλάδα.
Τώρα, λίγα λεπτά πριν από το δείπνο σας, θα ήθελα να σας μιλήσω για την πρωτοβουλία της Aegean Cuisine (Η Κουζίνα του Αιγαίου).
Η Aegean Cuisine υλοποιείται από το Επιμελητήριο Κυκλάδων και είναι ένα δίκτυο εστιατορίων, παραγωγών και εμπόρων τροφίμων και ποτών που δουλεύουν μαζί προκειμένου να προωθήσουν μία αυθεντική αιγαιοπελαγίτικη ταξιδιωτική εμπειρία, βασισμένη στη γνωριμία με τα τοπικά προϊόντα, την τοπική οικονομία και φιλοξενία.
Η Aegean Cuisine δίνει έμφαση στους τοπικούς παραγωγούς και τα τοπικά προϊόντα όπως τυρί, κρασί, όσπρια, βότανα, μέλι, τα οποία αποτελούν τα κύρια εξαγωγικά προϊόντα των Κυκλάδων.
Το σήμα της Aegean Cuisine βρίσκεται σε όλα τα πιστοποιημένα εστιατόρια της Περιφέρειας και μετρά 132 μέλη στις Κυκλάδες.
Η Aegean Cuisine έχει τρεις στόχους:
• Ο πρώτος είναι η ανάδειξη της αξίας και των πλεονεκτημάτων και η προώθηση των τοπικών προϊόντων
• Ο δεύτερος είναι η ενθάρρυνση της ανάπτυξης συνεργειών, τοπικά και εθνικά, με εκπροσώπους του εμπορίου και μαζικής εστίασης
• Ο τρίτος είναι η σύσφιξη της σχέσης γαστρονομίας και τουρισμού, προς όφελος του τουριστικού προορισμού.
Οι αναβαθμισμένοι κανόνες και τα κριτήρια συμμετοχής είναι:
• Αυτόνομη αξιολόγηση
• Συμπλήρωση της αίτησης μαζί με τα συνοδευόμενα δικαιολογητικά
• Προέγκριση της αίτησης προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτοψία
• Λεπτομερής αναφορά αυτοψίας κρυφού πελάτη
• Σχεδιασμός και υποβολή αναφοράς αυτοψίας
• Έγκριση από την Επιτροπή Έγκρισης
Η ανανεωμένη διαδικτυακή πύλη της Aegean Cuisine είναι το www.aegeancuisine.gr και μπορείτε επίσης να δείτε μερικές εκθέσεις ανά την Ελλάδα.
Επιπλέον, το πολύ επιτυχημένο βιβλίο μαγειρικής «Aegean Cuisine», το οποίο εκδόθηκε το 2010, είναι ένα γαστρονομικό ουράνιο τόξο χρωμάτων, αρωμάτων και εικόνων, όπου η παραδοσιακή νησιωτική κουζίνα συναντά τη σύγχρονη μαγειρική. Στο βιβλίο μπορεί κανείς να βρει απλές συνταγές, φτιαγμένες με φροντίδα και πολλή αγάπη για αγνά υλικά των Κυκλάδων και των Δωδεκανήσων.
Τέλος, παρέχεται είναι ένας χάρτης που μπορεί να σας οδηγήσει στα γευστικότερα μονοπάτια των Κυκλάδων.
Εύχομαι να το απολαύσετε!

Vassili Loumos- Professor, School of Electronic and Computer Engineering, National Technical University of Athens

"Optimal Services for the Mobile Tourist"

Good evening.

A few words about us
I am Vassili Loumos, a Professor at the National Technical University of Athens and the Director of Multimedia Technology Laboratory. In our laboratory at the NTUA, we process image, sound, videos and combine them with web technologies to create new, high added value products and services. We can do almost anything you can imagine with multimedia, but we are very bad in marketing. This is why I am here: we are trying to inform the potential users and to promote our work.

Today focus
The question for today is "how to identify the best available services for the mobile tourist".
It is well known that services are related with place and time. I will give you an example. Let's think of a piece of information: a new bridge has been inaugurated in Portugal yesterday. Another piece of information: for the next 48 hours, there will be no boat leaving Amorgos because of the weather. What is the difference between these two pieces of information? Location, timing and the interests of the audience. These are the crucial three factors we consider for the design of "Optimal Mobile Tourist Services".

How does our system work?
I will give you another example: Suppose we have John, a tourist in Santorini and a fan of jazz music. By chance, this evening, in a café in Santorini, there will be a live jazz music event. Our application identifies the connection and presents the event on John's smart phone or sends an SMS or an Email (whatever the user wants) to John, to inform him about the event. To make this connection, two actions are needed. First, John needs to register as a user of our application (he is required to join the related web site and enter his characteristics and his interests, jazz music among them). The owner of the café, on the other side, has to enter the same website and to describe the event (this is the second action). Now our system is able to match the two things together and to inform John about the event.

The user interface
The scientific term used for this kind of applications is "Recommender Systems", where we have to deal with events and tourists' interests and to create a matching mechanism. For our application, we identified five categories and five sub-categories of events for each category.
How is this done? There is a form for the event organizer. He/she must complete this form, setting the location where the event takes place, the name of the event, category, starting date, ending date etc and characterize the event in relation to the different categories and sub-categories.
On the other side, the user must complete a similar form, inserting name, password, gender, address, location (which is already given automatically by his/her smartphone) and his/her interest in different categories of events.

The ranking system
The matching mechanism is based on a Probabilistic Neural Network, a linking mechanism between events and users, leading to a ranking of events in comparison with each user's characteristics. We use Google maps for location and navigation purposes. Here is an example: "Carmen", an opera that will be presented at the Music Hall in Athens. Our system identified the users interested in opera, located those close to the music hall and presented them on a Google map.

The evaluation
The system architecture is more technical, but on the relevant figure one can see how the user can create his profile, update it and also evaluate the events. This is quite important because this feedback goes back to the event manager, the event organizer, to see who was interested and how the users evaluated the event. On the other side, the event manager can create and update an event and see the results of the evaluation process, if the visitors were happy or not and if there was a reason for that.

The actual system
The user, the event manager and the administrator of the system have access over the Internet to the web server

Βασίλης Λούμος- Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

"Βέλτιστες υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών για τουρίστες"

Καλησπέρα,

Λίγα λόγια για εμάς
Ονομάζομαι Βασίλης Λούμος και είμαι Καθηγητής στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και Διευθυντής του Εργαστηρίου Τεχνολογίας Πολυμέσων. Στο εργαστήριό μας επεξεργαζόμαστε εικόνα, ήχο και βίντεο, τα συνδυάζουμε με τεχνολογίες διαδικτύου και έτσι δημιουργούμε νέα προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας. Μπορούμε να κάνουμε σχεδόν οτιδήποτε μπορείτε να φανταστείτε που στηρίζεται σε τεχνολογία πολυμέσων, αλλά είμαστε πολύ κακοί στο μάρκετινγκ. Γι' αυτό βρίσκομαι σήμερα εδώ: προσπαθούμε να κάνουμε γνωστή τη δουλειά μας και να την προωθήσουμε στους δυναμικούς χρήστες.

Το σημερινό θέμα
Το ερώτημά που αντιμετωπίζουμε εδώ σήμερα είναι πώς θα εντοπίσουμε και θα προσφέρουμε τις καλύτερες τουριστικές υπηρεσίες στον χρήστη μέσω του έξυπνου κινητού του τηλεφώνου.
Είναι φανερό ότι οι υπηρεσίες αυτές σχετίζονται απόλυτα με τον τόπο, το χρόνο και τα ενδιαφέροντα του χρήστη. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα. Ας σκεφτούμε την παρακάτω πληροφορία: μία νέα γέφυρα εγκαινιάστηκε στην Πορτογαλία χτες. Ένα άλλο παράδειγμα πληροφορίας: για τις επόμενες 48 ώρες δε θα αναχωρήσει κανένα πλοίο από την Αμοργό λόγω της κακοκαιρίας. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα σε αυτές τις δύο πληροφορίες; Η τοποθεσία, ο χρόνος και το ενδιαφέρον του κοινού. Επομένως λαμβάνουμε υπόψη μας αυτούς τους τρεις παράγοντες για να σχεδιάσουμε νέα προϊόντα και υπηρεσίες.

Πώς λειτουργεί το σύστημά μας;
Θα σας δώσω ένα παράδειγμα: Ας φανταστούμε τον Τζον. Ο Τζον είναι τουρίστας στη Σαντορίνη και λάτρης της τζαζ μουσικής. Απόψε υπάρχει μία εκδήλωση ζωντανής τζαζ μουσικής σε ένα καφέ στη Σαντορίνη. Για να γίνει η σύνδεση ανάμεσα στον Τζον και στην εκδήλωση, η εφαρμογή μας παρουσιάζει τη θέση και τα στοιχεία της εκδήλωσης πάνω στο έξυπνο κινητό του Τζόν ή του στέλνει ένα μήνυμα SMS ή ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (ό,τι ο ίδιος προτιμάει), ενημερώνοντάς τον για την εκδήλωση. Προϋποτίθεται ότι ο Τζον είναι εγγεγραμμένος χρήστης της εφαρμογής μας, έκανε είσοδο και εισήγαγε τα χαρακτηριστικά του, τα ενδιαφέροντά του, μεταξύ αυτών και τη μουσική τζαζ, και επίσης ο ιδιοκτήτης του καφέ έκανε είσοδο στον ιστότοπο της εφαρμογής και περιέγραψε την εκδήλωση. Η δουλειά της εφαρμογής μας είναι να εκτιμήσει σωστά τη συσχέτιση των δύο αυτών συμβάντων και να ενημερώσει τον Τζον για την εκδήλωση.

Από την πλευρά του χρήστη
Ο όρος που χρησιμοποιείται για αυτού του είδους τις εφαρμογές είναι «Συστήματα Προτάσεων». Το συγκεκριμένο σύστημα συνδυάζει τα χαρακτηριστικά των εκδηλώσεων (είδος, χώρος, χρόνος) και τα ενδιαφέροντα των τουριστών και δημιουργεί ένα μηχανισμό αντιστοίχισης. Για την εφαρμογή μας, εντοπίσαμε πέντε κύριες κατηγορίες και πέντε υποκατηγορίες εκδηλώσεων για καθεμία από τις κύριες κατηγορίες. Πώς γίνεται η αντιστοίχιση; Ο διοργανωτής μιας εκδήλωσης καλείται να συμπληρώσει μία φόρμα, εισάγοντας την τοποθεσία όπου θα πραγματοποιηθεί η εκδήλωση, το όνομα της εκδήλωσης, κατηγορία, ημερομηνία έναρξης, ημερομηνία λήξης κλπ και να χαρακτηρίσει την εκδήλωση σε σχέση με τις διαφορετικές κατηγορίες και υποκατηγορίες. Από την άλλη πλευρά, ο χρήστης πρέπει να συμπληρώσει μία παρόμοια φόρμα, εισάγοντας όνομα, κωδικό πρόσβασης, φύλο, διεύθυνση, τοποθεσία (η οποία δίνεται αυτόματα από το έξυπνο κινητό) και το ενδιαφέρον του για τις διάφορες κατηγορίες εκδηλώσεων.

Η ταξινόμηση
Ο μηχανισμός αντιστοίχισης στηρίζεται σε ένα "πιθανοτικό νευρωνικό δίκτυο – probabilistic neural network», που λειτουργεί σαν ένας μηχανισμός αξιολόγησης των σχέσεων ανάμεσα σε γεγονότα και χρήστες, ανάμεσα σε εκδηλώσεις και τουρίστες στην παρούσα περίπτωση. Για το σύστημά μας χρησιμοποιούμε το Google API για τους σκοπούς εντοπισμού και εκτίμησης της απόστασης μεταξύ χρηστών και γεγονότων. Σαν παράδειγμα, ας φανταστούμε ότι η όπερα «Κάρμεν» παρουσιάζεται στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Το φίλτρο του συστήματός μας μπορεί να εντοπίσει πιθανούς τουρίστες που ενδιαφέρονται για την όπερα και μπορούμε να δούμε τη θέση των τουριστών γύρω από το Μέγαρο.

Vassili Loumos- Professor, School of Electronic and Computer Engineering, National Technical University of Athens

and to the dedicated database behind this. The actual system is designed to cover the extended area of Athens. We use Google API geolocation to identify the position of each tourist. The neural network is used for classification. Once the location filter is applied, we only keep users that are closer and a time filter is applied to identify those who are available at the time slot of the event. Then the neural network does the classification of the interests of the users and the characteristics of the event to identify those who match this event better.

Working with the application
The current interface is a little bit crude because it has been done in a University laboratory. It isn't very fancy or with many colours but of course it can be improved. Upon entering, usually a subscription procedure has to be followed and the creation of the profile, completing a form. The event manager profile is designed and stored in a similar way, giving the location and the characteristics of the event and the age range (because not all events are addressed to all ages or genders). The feedback is given in a form showing the users that followed the event and the grades they gave.

Some extensions
It is also possible to modify the parameters of the filters and to change the priorities of the ranking mechanism. For example, one can prioritize location over affinity. In such a case, the system will identify the users closer to the event even if their affinity is reduced. On the contrary, only those with high affinity will be selected, even if they are located not so close to the event site.

Future work
The next step of this work is to use information from social networks. We now have quite advanced Natural Language Processing Tools that allow us to create a very specific and accurate profile of the users from their public profiles in the social networks.

Thank you for your attention.

Βασίλης Λούμος- Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Η αξιολόγηση
Η παρουσίαση της αρχιτεκτονικής του συστήματος είναι πιο τεχνική αλλά ο τουρίστας/χρήστης, μπορεί να δημιουργήσει ένα προφίλ, να το ενημερώσει και επιπλέον να αξιολογήσει τις εκδηλώσεις. Αυτό είναι αρκετά σημαντικό διότι αυτή η ανατροφοδότηση επιστρέφει στο διοργανωτή της εκδήλωσης, προκειμένου να δει ποιοι ενδιαφέρθηκαν και πώς αξιολόγησαν την συγκεκριμένη εκδήλωση. Από την άλλη πλευρά, ο διοργανωτής μπορεί να δημιουργήσει μια νέα εκδήλωση ή να ενημερώσει για τυχόν αλλαγές μια ήδη καταχωρημένη εκδήλωση. Επίσης μπορεί να δει τα αποτελέσματα αξιολόγησης της εκδήλωσης (εάν δηλαδή οι επισκέπτες ήταν ικανοποιημένοι ή όχι και για ποιο λόγο).

Το σύστημα σε λειτουργία
Ο τουρίστας/χρήστης, ο διοργανωτής μιας εκδήλωσης κάθως και ο διαχειριστής του συστήματος έχουν πρόσβαση, μέσω του διαδικτύου, στον WEB server του συστήματος και, μέσω αυτού, στην βάση δεδομένων που υπάρχει πίσω από αυτό. Το σύστημα στην σημερινή κατάσταση καλύπτει την ευρύτερη περιοχή Αθηνών και χρησιμοποιούμε τεχνικές γεω-εντοπισμού για να εντοπίσουμε τη θέση κάθε τουρίστα/χρήστη.

Οι πρώτες εντυπώσεις
Η σημερινή εμφάνιση του συστήματος είναι «εργαστηριακή», δηλαδή λίγο ακατέργαστη, διότι έχει γίνει σε ένα πανεπιστημιακό εργαστήριο. Δεν είναι εντυπωσιακή ή πολύχρωμη, αλλά μπορούμε φυσικά να την βελτιώσουμε με μικρό κόστος. Κατά την είσοδο, συνήθως ακολουθείται μία διαδικασία εγγραφής και η δημιουργία προφίλ, συμπληρώνοντας μία φόρμα. Το προφίλ του διοργανωτή της εκδήλωσης σχεδιάζεται και αποθηκεύεται με παρόμοιο τρόπο, δίνοντας την τοποθεσία και τα χαρακτηριστικά της εκδήλωσης, καθώς και το εύρος ηλικιών (διότι δεν απευθύνονται όλες οι εκδηλώσεις σε όλες τις ηλικίες ή τα φύλα). Η ανατροφοδότηση δίνεται σε μία φόρμα που δείχνει τους χρήστες που παρευρέθηκαν στην εκδήλωση και τη βαθμολογία που έδωσαν.

Συμπληρωματικές δυνατότητες
Το πιθανοτικό νευρωνικό δίκτυο χρησιμοποιείται για εκτίμηση της συνάφειας χρήστη και γεγονότος και την κατηγοριοποίηση των χρηστών σε φθίνουσα σειρά με βάση τη συνάφεια αυτή. Εφόσον δοθεί προτεραιότητα στην απόσταση, εμφανίζονται πρώτοι οι χρήστες που βρίσκονται πλησιέστερα και εάν δοθεί προτεραιότητα στη συνάφεια εμφανίζονται πρώτοι οι πιο ενδιαφερόμενοι.

Μελλοντική επέκταση
Το επόμενο βήμα για το παρόν σύστημα είναι η χρήση πληροφορίας από τα κοινωνικά δίκτυα για την αυτόματη δημιουργία των προφίλ των χρηστών. Υπάρχουν πλέον αρκετά ανεπτυγμένα εργαλεία Επεξεργασίας Φυσικής Γλώσσας που μας επιτρέπουν να δημιουργήσουμε ένα πολύ συγκεκριμένο και ακριβές προφίλ του χρήστη από το δημόσιο προφίλ του στα κοινωνικά δίκτυα.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Katerina Papamichail - Architect, expert in universal design, European Network for Accessible Tourism (ENAT)

"Universal design for tourism infrastructure"

Universal Design of Tourism Infrastructure
We have talked about sustainability and the preservation of cultural natural heritage, from many different perspectives, and we also talked about marketing the island to bring many more visitors to Amorgos.
I would like to give my view, which is that accessibility is a precondition to make tourism sustainable and bring more visitors to enjoy everything this island has to offer.
This in not only the right thing to do but it can also be a golden economic opportunity.
So I would like to start by removing the popular misconception that accessibility only concerns people with disabilities.
Wrong!
It concerns everyone's comfort and safety and their ability to carry out any kind of activity.
It applies to ALL people with obvious or hidden problems, and also issues that can eventually arise, on a holiday trip or in the rest of one's life.
If we understand this, then we will understand that accessibility has to be a first priority in everything we plan or design.

Good design enables and bad design disables!
The key to achieving Accessibility for All, is to follow the Universal Design approach.
Universal design is the design of products and environments to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialized design. The intent of the universal design concept is to simplify life for everyone. The universal design concept targets all people, of all ages, sizes and abilities.
Universal Design (UD) originated in the USA. It is a design approach, reflecting a new way of understanding and responding to people's needs. It is not a list of particular solutions, measurements, or products.
Universal Design is the way to reach the solution for creating comfortable, sustainable and safe environments, products and services for ALL.
In Europe, a similar development has taken place, named "Design for All". Design for All means designing, developing and marketing mainstream products, services, systems and environments to be accessible and usable by as broad a range of users as possible.

Who are we designing and planning for?
• Very small and very large or tall people
• Older people, who may be frail, or tire easily or have multiple impairments
• People who are managing a long-term health condition
• Families with small children
• Pregnant women
• Guests with a temporary physical impairment, e. g. a broken leg
• Guests with large and heavy pieces of luggage or equipment
• Tired, sleepy, stressed or absent-minded customers
• People with asthma or allergies, for whom there are certain issues to consider, from which many people also benefit. For example, keeping the air conditioning system clean, avoiding carpets and using non-allergenic bedding and cleaning materials. This is also an aspect of safety. Visitors also need to know what they are eating. By providing alternative menus with pictures, this will help more visitors to understand what is available.
It is important to have these meals, as more and more people today have allergies and dietary requirements.
• Also, we are designing for visitors who have specific disabilities or impairments.
So, we are designing for everyone, for us, as customers, with all our diverse access needs and requirements.
We are not designing for the average person – that does not exist.

The 7 Principles of Universal Design

1. Equitable Use
The design is useful and marketable to people with diverse abilities.
2. Flexibility in Use
The design accommodates a wide range of individual preferences and abilities.

Κατερίνα Παπαμιχαήλ- Αρχιτέκτονας, ειδική σε θέματα καθολικού σχεδιασμού, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

"Σχεδιασμός για όλους στις τουριστικές υποδομές"

Καθολικός σχεδιασμός στις Τουριστικές Υποδομές
Μιλήσαμε για τη βιωσιμότητα και τη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, από πολλές διαφορετικές σκοπιές, και επίσης μιλήσαμε σχετικά με την προώθηση του νησιού, ώστε να προσελκύσουμε περισσότερους επισκέπτες στην Αμοργό.
Θα ήθελα να παρουσιάσω την άποψή μου, η οποία είναι ότι η προσβασιμότητα αποτελεί προϋπόθεση για ένα βιώσιμο τουρισμό και πόλο έλξης για να έρθουν περισσότεροι επισκέπτες και να απολαύσουν όσα έχει να προσφέρει αυτό το νησί.
Αυτό δεν είναι απλά μόνο το σωστό να κάνουμε, αλλά επιπλέον αποτελεί μια χρυσή οικονομική ευκαιρία για το νησί, αλλά και για οποιονδήποτε τουριστικό προορισμό.

Υπάρχει η κοινή εσφαλμένη αντίληψη ότι η προσβασιμότητα αφορά μόνο άτομα με αναπηρίες.
Λάθος!
Η προσβασιμότητα αφορά στην άνεση, στην ασφάλεια και στη δυνατότητα όλων να συμμετέχουν σε κάθε είδους δραστηριότητα. Αφορά ΟΛΟΥΣ τους ανθρώπους με εμφανή ή μη εμφανή προβλήματα ή και αναπηρίες καθώς και προβλήματα υγείας προσωρινά, που μπορεί να προκύψουν ενδεχομένως κατά τη διάρκεια των διακοπών, ή μόνιμα, που μπορεί να προκύψουν για το υπόλοιπο της ζωής.
Αν το καταλάβουμε αυτό, τότε θα καταλάβουμε ότι η προσβασιμότητα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα σε οτιδήποτε σχεδιάζουμε.

Ο καλός σχεδιασμός καταργεί τα εμπόδια, ενώ ο κακός σχεδιασμός δημιουργεί εμπόδια.
Το κλειδί για την εξασφάλιση της Προσβασιμότητας για Όλους είναι η υιοθέτηση του Καθολικού Σχεδιασμού.
Ο καθολικός σχεδιασμός είναι ο σχεδιασμός προϊόντων και περιβαλλόντων προκειμένου να χρησιμοποιούνται από όλους, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, χωρίς την ανάγκη προσαρμογής ή ειδικού σχεδιασμού. Η έννοια του καθολικού σχεδιασμού αφορά σε όλους τους ανθρώπους, όλων των ηλικιών, μεγεθών και ικανοτήτων και έχει σαν στόχο την απλοποίηση της ζωής.

Ο Καθολικός Σχεδιασμός (ΚΣ) έχει τις ρίζες του στις ΗΠΑ. Είναι μια προσέγγιση σχεδιασμού που αντανακλά ένα νέο τρόπο κατανόησης και ανταπόκρισης στις ανάγκες των ανθρώπων. Δεν πρόκειται για έναν κατάλογο συγκεκριμένων λύσεων, μετρήσεων ή προϊόντων.
Ο καθολικός σχεδιασμός είναι ο τρόπος με τον οποίο επιτυγχάνουμε τις λύσεις για τη δημιουργία άνετων, βιώσιμων και ασφαλών περιβαλλόντων, προϊόντων και υπηρεσιών για ΟΛΟΥΣ.
Στην Ευρώπη, έχει δημιουργηθεί μία παρόμοια κίνηση , με την ονομασία «Σχεδιασμός για Όλους». Σχεδιασμός για Όλους σημαίνει σχεδιασμός, ανάπτυξη και προώθηση ευρέως διαδεδομένων προϊόντων, υπηρεσιών, συστημάτων και περιβαλλόντων ώστε να είναι προσβάσιμα και χρησιμοποιήσιμα από το ευρύτερο δυνατό φάσμα χρηστών.

Για ποιους σχεδιάζουμε;
• Για πολύ μικρόσωμους και πολύ μεγαλόσωμους ή ψηλούς ανθρώπους
• Για ηλικιωμένους ανθρώπους που μπορεί να είναι αδύναμοι, ή να κουράζονται εύκολα ή να έχουν πολλαπλές σωματικές αναπηρίες ή σχετικά προβλήματα
• Για ανθρώπους που αντιμετωπίζουν χρόνια προβλήματα υγείας
• Για οικογένειες με μικρά παιδιά
• Για εγκύους γυναίκες που χρειάζονται ένα ασφαλές περιβάλλον
• Για επισκέπτες με μια προσωρινή σωματική βλάβη ή αναπηρία, πχ ένα σπασμένο πόδι
• Για επισκέπτεςμε πολύ μεγάλες ή βαριές αποσκευές
• Για κουρασμένους, νυσταγμένους, αγχωμένους ή αφηρημένους επισκέπτες
• Για ανθρώπους με άσθμα ή αλλεργίες, για τους οποίους υπάρχουν συγκεκριμένα ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη και από τα οποία πολλοί άνθρωποι μπορούν να επωφεληθούν. Για παράδειγμα, η σωστή συντήρηση του συστήματος κλιματισμού, η αποφυγή χαλιών/μοκετών και η χρήση μη-αλλεργιογόνων κλινοσκεπασμάτων και καθαριστικών προϊόντων.
Ένα άλλο σχετικό θέμα είναι η διάθεση και παροχή εναλλακτικών γευμάτων για άτομα με τροφικές διαταραχές και δυσανεξίες καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι σήμερα έχουν αλλεργίες και ειδικές διατροφικές απαιτήσεις.

Katerina Papamichail - Architect, expert in universal design, European Network for Accessible Tourism (ENAT)

3. Simple and intuitive use
Use of the design is easy to understand, regardless of the user's experience, knowledge, language skills, or current concentration level.
4. Perceptible Information
The design communicates necessary information effectively to the user, regardless of ambient conditions or the user's sensory abilities.
5. Tolerance for Error
The design minimizes hazards and the adverse consequences of accidental or unintended actions.
6. Low Physical Effort
The design can be used efficiently and comfortably and with a minimum of fatigue.
7. Size and Space for Approach and Use
Appropriate size and space is provided for approach, reach, manipulation, and use regardless of user's body size, posture, or mobility

What are the consequences of not following UD principles?
• Exclusion of some visitors from tourism experiences and offers
• Lower quality of services for the wider range of visitors
• Less safe environments and products
• Not sustainable environments, services and solutions
• Need for adaptations, re-design, re-building – requiring additional expense
• Reduced Return on Investment

Recent studies carried out by ENAT point to the conclusion that we need to change the way we think about customers, visitors, tourists …. In fact about all of us!
We need to get closer to understanding their preferences and requirements.

Awareness and Training is necessary
UD must to be taught across the whole range of education and training directed towards the many actors in the tourism sector: from decision-makers, politicians, teachers and professors, managers, front-line staff, to product and web designers; and to all professions related to the built environment and transport, such as planners and architects. The requirement for UD in education is illustrated by the example of the Ponte della Costituzione bridge in Venice, which was not originally designed to be accessible for wheelchair users and people with reduced mobility, and is also difficult to cross for any visitor carrying luggage, due to its many steps. Adaptations were made, discriminating against people with reduced mobility and costing more money to the Italian tax payers. The designer was not aware and did not take into consideration accessibility for all and the UD approach, but neither was accessibility required in the whole public procurement process. Accessibility was not required by the puplic tendering authority. This is an example to understand that UD education is needed for all professionals related to the built environment and public works and those who spend public money.

A municipality or any authority responsible for an island, a town or a nature site should always plan and think how to allow everyone to visit, enjoy and participate in everyday life and as a tourist.
Tourism businesses should also do the same, but the public sector should be leading and enforcing this.

Examples of UD application in nature, in cities, in beaches and hotels are given with photos and explanation text.
1. Wooden paths added for walking in the forest, which may also include information boards and signage at an appropriate height that works for everyone.
2. Paths on beaches made of a hard plastic or wood to help people reach the sea. These are good for everyone, a child with toys, a mother pushing the push-chair and a wheelchair user.
3. In hotels:
• A buffet or counter at suitable height for wheelchair users and children. The same requirements apply for the reception and in retail premises.
• A roll-in shower and support handrails are suitable and safe for everyone.
• Spacious rooms are good for everyone but where they are not so large, the furniture arrangement and type of furniture is critical.

Κατερίνα Παπαμιχαήλ- Αρχιτέκτονας, ειδική σε θέματα καθολικού σχεδιασμού, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

Η παροχή εναλλακτικών μενού, αλλά και η παρουσίασή τους σε καταλόγους με εικόνες, εξυπηρετεί πολλούς επισκέπτες οι οποίοι δεν γνωρίζουν την τοπική γλώσσα ή έχουν μειωμένη αντιληπτική ικανότητα να καταλάβουν τι είναι διαθέσιμο και να επιλέξουν.
• Τέλος, σχεδιάζουμε επίσης για επισκέπτες που έχουν συγκεκριμένες αναπηρίες ή βλάβες.

Επομένως, σχεδιάζουμε για όλους, για εμάς, σαν επισκέπτες και πελάτες, με όλες τις πιθανές διαφορετικές μας ανάγκες και απαιτήσεις προσβασιμότητας.
Δε σχεδιάζουμε για το μέσο άνθρωπο, που απλά δεν υπάρχει. Είμαστε όλοι διαφορετικοί.

Οι 7 Αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού

1. Ισοτιμία στη χρήση
Ο σχεδιασμός απευθύνεται και είναι χρήσιμος και εμπορεύσιμος σε άτομα διαφόρων δεξιοτήτων.
2. Ευελιξία (προσαρμοστικότητα)στη χρήση
Ο σχεδιασμός εξυπηρετεί ένα ευρύ φάσμα ατομικών προτιμήσεων και δεξιοτήτων.
3. Απλή και διαισθητική χρήση
Η χρήση των προϊόντων του σχεδιασμού είναι εύκολα αντιληπτή από όλους, ανεξάρτητα από τις εμπειρίες τους ,το μορφωτικό τους επίπεδο, τις γλωσσικές δεξιότητες ή την δυνατότητα συγκέντρωσης που διαθέτουν.
4. Εύληπτη πληροφόρηση
Ο σχεδιασμός πρέπει να επικοινωνεί την απαραίτητη πληροφορία αποτελεσματικά, ανεξάρτητα από τις συνθήκες του περιβάλλοντος, ή τις αντιληπτικές δυνατότητες του χρήστη.
5. Ανοχή στα λάθη
Ο σχεδιασμός ελαχιστοποιεί τους κινδύνους και τα αρνητικές συνέπειες από λανθασμένη ή αθέλητη πράξη.
6. Καταβολή μικρής φυσικής προσπάθειας
Τα προϊόντα του σχεδιασμού μπορούν να χρησιμοποιηθούν με αποτελεσματικότητα, άνεση και με την καταβολή της ελάχιστης προσπάθειας.
7. Μέγεθος και χώρος (διαστάσεις και επιφάνεια) προσέγγισης και χρήσης
Ο σχεδιασμός παρέχει τις απαιτούμενες διαστάσεις και επιφάνειες για την προσέγγιση,την πρόσβαση,το χειρισμό και τη χρήση, ανεξάρτητα από τη σωματική διάπλαση του χρήστη, τη στάση του σώματός του και τις δυνατότητες κίνησης που διαθέτει.

Η εφαρμογή του «Σχεδιασμού για όλους» στα προϊόντα και στις υπηρεσίες προσδίδει σε αυτά πρόσθετη αξία και διευρύνει την ομάδα των καταναλωτών στην οποία απευθύνονται. Και παράλληλα, στην ουσία διασφαλίζει πρακτικά τη βασική δημοκρατική αρχή του σεβασμού της πολυμορφίας και της ισότητας.

Ποιες είναι οι συνέπειες αν δεν ακολουθηθούν οι αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού;
• Αποκλεισμός κάποιων επισκεπτών από τουριστικές εμπειρίες και προσφορές στον τουρισμό
• Χαμηλότερη ποιότητα υπηρεσιών για το ευρύτερο φάσμα των επισκεπτών
• Λιγότερο ασφαλή περιβάλλοντα και προϊόντα
• Μη βιώσιμα περιβάλλοντα, υπηρεσίες και λύσεις
• Ανάγκη για προσαρμογές, επανασχεδιασμό, ανακατασκευή – απαίτηση επιπλέον εξόδων
• Μειωμένη απόδοση επένδυσης

Πρόσφατες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από το ENAT καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τις προτιμήσεις και τις απαιτήσεις των πελατών,των επισκεπτών,των τουριστών. Στην ουσία όλων εμάς!

Η ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση είναι απαραίτητες
Ο Καθολικός Σχεδιασμός πρέπει να διδάσκεται σε όλα τα στάδια εκπαίδευσης και κατάρτισης και σε όλο το φάσμα του τουριστικού κλάδου: στους πολιτικούς και σε όσους λαμβάνουν αποφάσεις, στους δασκάλους και καθηγητές, στους διε υθυντές και στο προσωπικό εξυπηρέτησης πελατών, στου σχεδιαστές προϊόντων κατανάλωσης και προϊόντων διαδικτύου,αλλά απαραίτητα και σε όλους τους επαγγελματίες που σχετίζονται με το δομημένο περιβάλλον και τις μεταφορές, όπως οι χωροτάκτες και οι αρχιτέκτονες.

Katerina Papamichail - Architect, expert in universal design, European Network for Accessible Tourism (ENAT)

• Colour contrast helps people with visual impairments.
• Here at Aegialis Hotel and Spa there is a useful feature which is this blue nightlight in the bathroom. This is a clever safety feature, and useful for all visitors.

Universal Design is a broad concept but sometimes it has practical limits.
There are environments or heritage sites where we need to find special solutions to enable access to people with specific access needs.
It is true, we cannot always succeed, especially in old environments or difficult terrain. In some cases, it may not be possible to follow the universal design approach and in some cases the technology may help us provide the solution.
But also, what denies access is the fear that we will destroy the beauty or authenticity of the environment. We should overcome our own resistance to think about it and face the challenge.
An outstanding monument, nature or attraction will never lose its character if we make a sensitive design solution to improve the access for more people, through a discrete and careful intervention using suitable technological means.
Since we could make the Acropolis – a UNESCO World Heritage site - accessible for wheelchair users and people with walking difficulties, it may be possible elsewhere to improve accessibility, if we take the decision.

An innovative technological solution –SEATRAC- for giving access to the sea for wheelchair users or other people with a mobility impairment has been created in the Laboratory of Engineering of the University of Patras. It has also received the 1st Innovation Award in the second contest “Greece innovates”.
SEATRAC, which is already installed on over 20 beaches in Greece and Cyprus, is a mechanism consisting of rails, on which a specially designed seat moves, taking the user directly from the beach into the water at a safe distance. Thus, people with mobility problems can enjoy the sea without any other help.
It should be noted that SEATRAC is autonomous as it is powered by solar panels, while it is not a permanent installation: it can be placed on the beach in early summer and removed in the fall. This offers an important service to people with disabilities, without any burden on the environment.
A short documentary film for SEATRAC was made and was a Semifinalist in the $200,000 GE FOCUS FORWARD Filmmaker Competition, 2013. It was also recognized as an Audience Favourite.
https://vimeo.com/51886932

Thank you for your attention.

Κατερίνα Παπαμιχαήλ- Αρχιτέκτονας, ειδική σε θέματα καθολικού σχεδιασμού, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

Ένα παράδειγμα για την ανάγκη εκπαίδευσης στον Καθολικό Σχεδιασμό και τα αρνητικά αποτελέσματα από τη μη υιοθέτησή του αποτελεί η γέφυρα Ponte della Constituzione στη Βενετία, η οποία δε σχεδιάστηκε εξαρχής ώστε να είναι προσβάσιμη σε χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου και ανθρώπους περιορισμένης κινητικότητας, ενώ είναι δύσκολο να την διασχίσει οποιοσδήποτε επισκέπτης με αποσκευές, λόγω των πολλών σκαλοπατιών της. Μετά την κατασκευή και τη χρήση του έργου από πολίτες και επισκέπτες διαπιστώθηκε το πρόβλημα αυτό και αναγκαστικά πραγματοποιήθηκαν προσαρμογές με την προσθήκη ειδικής «μηχανικής κινούμενης κάψουλας» για τη μεταφορά χρηστών αναπηρικού αμαξιδίου και ατόμων με κινητικά προβλήματα. Ο χρόνος μεταφοράς μέσω του εν λόγω μηχανισμού είναι 17 λεπτά, αποτελεί διάκριση για τους συγκεκριμένους χρήστες και παράλληλα κόστισε περισσότερα χρήματα στους Ιταλούς φορολογούμενους. Ο μελετητής δεν ήταν ενήμερος και έτσι δεν έλαβε υπόψη του τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας όλων. Εκτός όμως αυτού,ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι ότι η προσβασιμότητα για όλους δεν ήταν προαπαιτούμενο από την αναθέτουσα αρχή ούτε στο σύνολο της διαδικασίας του δημόσιου διαγωνισμού και ανάθεσης του έργου, δηλαδή δεν ζητήθηκε από τον μελετητή. Αυτό είναι ένα παράδειγμα προκειμένου να καταλάβουμε ότι η εκπαίδευση σχετικά με τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού είναι απαραίτητη σε όλους τους επαγγελματίες που σχετίζονται με το δομημένο περιβάλλον και τα δημόσια έργα και σε αυτούς που διαχειρίζονται δημόσιους πόρους, ώστε τα έργα που χρηματοδοτούνται με δημόσιες δαπάνες να απευθύνονται και να εξυπηρετούν όλους.

Ο δήμος ή οποιαδήποτε αρχή η οποία είναι υπεύθυνη για ένα νησί, μία πόλη, μία φυσική τοποθεσία ή έναν τουριστικό προορισμό θα πρέπει πάντα να σχεδιάζει και να σκέφτεται με στόχο τη δυνατότητα επίσκεψής του από ΟΛΟΥΣ ανεξαιρέτως, ώστε να μπορούν να απολαύσουν όσα προσφέρει ο προορισμός και να συμμετάσχουν στην καθημερινή ζωή και σε όλες τις δραστηριότητες είτε ως κάτοικοι, είτε ως τουρίστες.
Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να κάνουν το ίδιο, αλλά ο δημόσιος τομέας θα πρέπει να ηγείται μιας τέτοιας προσπάθειας και στρατηγικής και να ενισχύει τις επιχειρήσεις να κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση.

Παραδείγματα εφαρμογής Καθολικού Σχεδιασμού σε φυσικές τοποθεσίες , στις πόλεις, σε παραλίες και ξενοδοχεία δίνονται με φωτογραφίες και επεξηγηματικά κείμενα.
Επιγραμματικά μπορούμε να αναφέρουμε:
1. Ξύλινους διαδρόμους οι οποίοι τοποθετούνται για περπάτημα στο δάσος ώστε να επιτρέπεται η επισκεψιμότητα και σε άτομα με κινητικά προβλήματα ή αναπηρίες, ενώ μπορούν να τοποθετηθούν και επεξηγηματικές πινακίδες και σήμανση με επιπλέον πληροφορίες σε γραφή braille για τυφλά άτομα και σε κατάλληλο ύψος, ώστε να είναι λειτουργικές για όλους.
2. Τοποθέτηση διαδρόμων στις παραλίες, κατασκευασμένων από σκληρό ειδικό πλαστικό ή ξύλο, οι οποίοι εξυπηρετούν την πρόσβαση όλων στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών αναπηρικών αμαξιδίων, αλλά και των γονέων με παιδικά καρότσια και των μικρών παιδιών.
3. Στα ξενοδοχεία:
• Μπουφές ή πάγκος σε κατάλληλο ύψος για την εξυπηρέτηση χρηστών αναπηρικού αμαξιδίου και παιδιών.
• Στα λουτρά των δωματίων, η κατασκευή ντους με επίπεδη πρόσβαση, χωρίς υπερύψωση και υποστηρικτικές μπάρες, εξασφαλίζουν άνεση και ασφάλεια σε όλους.
• Τα μεγάλα δωμάτια είναι εξυπηρετικά για όλους, αλλά παράλληλα η διάταξη και το είδος των επίπλων αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εξασφάλιση και την άνετη διακίνηση και σε χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου.
• Οι χρωματικές αντιθέσεις βοηθούν στον προσανατολισμό τους ανθρώπους με προβλήματα όρασης.
• Εδώ στο Aegialis Hotel & Spa, υπάρχει στο λουτρό ένα μπλε φως νυχτός,το οποίο είναι χρήσιμο για την ασφάλεια όλων των επισκεπτών.

Ο Καθολικός Σχεδιασμός είναι μία ευρεία έννοια, αλλά μερικές φορές έχει πρακτικά όρια.
Υπάρχουν φυσικές τοποθεσίες ή μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς όπου θα πρέπει να βρούμε ειδικές λύσεις προκειμένου να εξασφαλίσουμε την πρόσβαση σε ανθρώπους με ιδιαίτερες απαιτήσεις πρόσβασης.
Είναι αλήθεια ότι δεν μπορούμε να εφαρμόσουμε πάντα την υιοθέτηση των αρχών αυτών, ιδιαίτερα σε ιστορικά περιβάλλοντα ή σε δύσκολο ή ιδιαίτερα επικλινές έδαφος. Στις περιπτώσεις αυτές, η τεχνολογία μπορεί να μας παρέχει τη λύση.
Αυτό όμως που παρεμποδίζει συνήθως την εξεύρεση λύσης για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε όλους, είναι ο φόβος ότι θα καταστρέψουμε την ομορφιά και την αυθεντικότητα του περιβάλλοντος. Θα πρέπει να ξεπεράσουμε την ίδια μας την αντίσταση σχετικά με το θέμα αυτό και να αντιμετωπίσουμε την πρόκληση. Ένα εξέχον μνημείο,

Katerina Papamichail - Architect, expert in universal design, European Network for Accessible Tourism (ENAT)

Κατερίνα Παπαμιχαήλ- Αρχιτέκτονας, ειδική σε θέματα καθολικού σχεδιασμού, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Προσβάσιμο Τουρισμό (ENAT)

φυσικό τοπίο ή αξιοθέατο δε θα χάσει ποτέ το χαρακτήρα του αν πραγματοποιήσουμε μία σχεδιαστική λύση με ευαισθησία προκειμένου να βελτιώσουμε την πρόσβαση για περισσότερους ανθρώπους, μέσω διακριτικών και προσεκτικών παρεμβάσεων, χρησιμοποιώντας τεχνολογικά μέσα. Εφόσον κατορθώσαμε να κάνουμε την Ακρόπολη της Αθήνας –ένα Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO- προσβάσιμη σε χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου και σε ανθρώπους με κινητικές δυσκολίες, τότε μπορεί να είναι δυνατόν να βελτιώσουμε την προσβασιμότητα και σε άλλα μνημεία και ιστορικούς χώρους, εάν πάρουμε την απόφαση.

Τέλος, θα ήθελα να τελειώσω με την αναφορά σε μία πρωτοποριακή τεχνολογική λύση –το SEATRAC-που δίνει πρόσβαση στη θάλασσα σε χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου και σε άλλα άτομα με κινητικές δυσκολίες, η οποία κατασκευάστηκε στο Εργαστήριο Μηχανικής του Πανεπιστημίου Πατρών. Έλαβε το 1ο Βραβείο Καινοτομίας στο δεύτερο διαγωνισμό «Η Ελλάδα καινοτομεί».
Το SEATRAC, το οποίο έχει ήδη εγκατασταθεί σε περισσότερες από 20 παραλίες στην Ελλάδα και την Κύπρο, είναι ένας μηχανισμός που αποτελείται από μεταλλικές ράγες, επάνω στις οποίες κινείται ένα ειδικά σχεδιασμένο κάθισμα, οδηγώντας το χρήστη απευθείας από την παραλία μέσα στο νερό. Έτσι, άνθρωποι με κινητικά προβλήματα μπορούν να απολαύσουν τη θάλασσα ανεξάρτητοι, χωρίς καμία άλλη βοήθεια.
Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το SEATRAC λειτουργεί με τη χρήση φωτοβολταϊκού ενσωματωμένου πανέλου, ενώ δεν πρόκειται για μία μόνιμη κατασκευή: μπορεί να τοποθετηθεί στην παραλία στην αρχή του καλοκαιριού και να αφαιρεθεί το φθινόπωρο. Έτσι, προσφέρει μία σημαντική υπηρεσία σε ανθρώπους με αναπηρίες, χωρίς καμία επιβάρυνση στο περιβάλλον.
Η σχετική ταινία μικρού μήκους για το SEATRAC διακρίθηκε στα ημιτελικά για το βραβείο των $200,000 του κινηματογραφικού διαγωνισμού GE FOCUS FORWARD το 2013. Επίσης αναδείχθηκε ως Αγαπημένο του Κοινού.
https://vimeo.com/51886932

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Θολαρίων Αμοργού
Women's Cultural Association of Tholaria – Amorgos

Διεύθυνση:
Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Θολαρίων Αμοργού
Aegialis Hotel and Spa
Αιγιάλη, Αμοργός 84008,
Κυκλάδες,

Τηλέφωνο: (+30) 22850 73393
Email: info@yperia.gr
Web: www.yperia.gr
www.amorgos-aegialis.com

Address:
Women's Cultural Association of Tholaria Amorgos
Aegialis Hotel and Spa
Aegiali, Amorgos 84008
Cyclades, Greece

Phone: (+30) 22850 73393
Email: info@yperia.gr
Web: www.yperia.gr
www.amorgos-aegialis.com

UNDER THE AUSPICES - ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ:

SPONSORS - ΧΟΡΗΓΟΙ:

WITH THE SUPPORT OF - ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ:

WITH THE COLLABORATION OF - ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ:

Περγαλίδι Cafe-Bar I Εστιατόριο Λακκί I Εστιατόριο Μύθος I
Οινοποιείο Μωραΐτη I Εστιατόριο Μαρουσώ
Εστιατόριο Αμβροσία I
Maestro all day café-cocktail bar

Pergalidi Cafe-Bar I Lakki Restaurant I Mythos Restaurant I
Moraitis Winery I Marouso Restaurant
Ambrosia Gallery Restaurant I
Maestro all day café-cocktail bar I